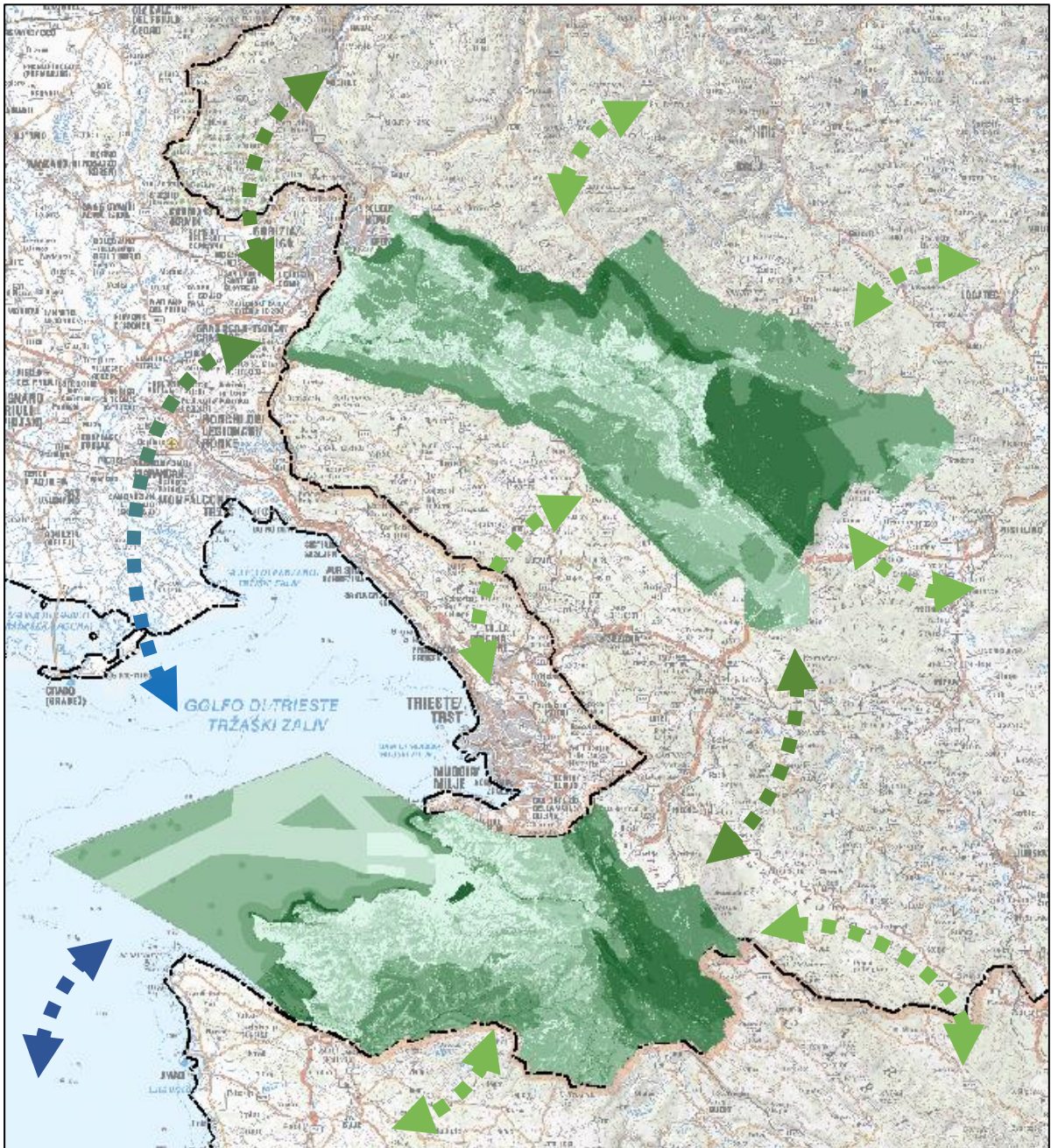

PRIROČNIK ZA PREPOZNAVANJE IN UMEŠČANJE ZELENE INFRASTRUKTURE V PROSTOR TEHNIČNA IN PRAVNA PRIPOROČILA

NAROČNIK: MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
Dunajska cesta 47
1000 Ljubljana

SPREMLJEVALEC NALOGE: dr. Mitja Bricelj

PROJEKTNA IDEJA IN
KOORDINACIJA IZVEDBE: dr. Mitja Bricelj

IZDELOVALEC: INŠTITUT ZA VODE REPUBLIKE SLOVENIJE
Einspielerjeva 6
1000 Ljubljana

STROKOVNA EKIPA: dr. Metka Gorišek
dr. Sašo Šantl
Nina Humar
Helena Caserman
Zunanji izvajalec: mag. Marko Starman (Marko Starman
s.p.)

RECENZIJA: dr. Simon Kušar (UNI – LJ - FF (Oddelek za geografijo))

LJUBLJANA, 2019

KAZALO VSEBINE

1	NAMEN PRIROČNIKA	7
2	STROKOVNA IZHODIŠČA NAČRTOVANJA ZELENE INFRASTRUKTURE	12
2.1	Obstoječi pristopi prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture (strokovna izhodišča).....	12
2.2	Rezultati in usmeritve izvedenih delavnic z deležniki	15
3	PROSTORSKE PODLAGE (PODATKOVNE BAZE).....	16
3.1	Režimi varstva narave	16
3.2	Režimi varstva okolja in voda.....	17
3.3	Raba in obremenitve prostora	18
4	METODOLOGIJA ZA PREPOZNAVANJE IN UMEŠČANJE ZELENE INFRASTRUKTURE	20
4.1	Opredelitev osnovne prostorske enote.....	22
4.2	Izbor tehnike ocenjevanja in kriterijev vrednotenja	24
4.3	Določitev načina ocenjevanja prostorskih enot po izbranih kriterijih.....	26
4.4	Analiza in ocena prostora iz vidika prepoznavnosti ZI	27
4.5	Analiza in ocena prostora iz vidika možnosti razvoja ZI.....	29
5	PRAVNI OKVIR UMEŠČANJA ZELENE INFRASTRUKTURE V PROSTOR.....	32
5.1	Strateške usmeritve	33
5.2	Pravni pogoji rabe prostora.....	38
5.3	Mehanizmi upravljanja.....	50
5.4	Načrtovanje zelene infrastrukture.....	58
5.5	Čezmejno načrtovanje in varstvo zelene infrastrukture	62
6	PILOTNI PRIMER IZVEDBE POSTOPKA UMEŠČANJA ZELENE INFRASTRUKTURE V PROSTOR	67
6.1	Strateška usmeritev občine.....	67
6.2	Krajinska zasnova – vzvod načrtovanja zelene infrastrukture	67
6.3	Uporaba razvite metodologije kot podpora prepoznavanju in umeščanju ZI 75	
7	ZAKLJUČKI IN USMERITVE.....	78
8	PRILOGE	80
	PRILOGA 1: SEZNAM GLAVNIH REFERENČNIH STROKOVNIH PODLAG IN ŠTUDIJ OBSTOJEČIH PRISTOPOV PREPOZNAVANJA IN NAČRTOVANJA ZELENE INFRASTRUKTURE.....	80
	PRILOGA 2: KLJUČNI REZULTATI IN USMERITVE IZVEDENIH DELAVNIC.....	83
	PRILOGA 3: PREDLOG KATEGORIZACIJE EKOSISTEMSKIH STORITEV PO METODOLOGIJI RESI (Beichler et al. 2016)	87
	PRILOGA 4: PREGLED IN ANALIZA POSAMEZNIH PROSTORSKIH UREDITEV, KI JIH DOLOČAJO SPREJETI PRAVNI REŽIMI DEJANSKE TER NAMENSKE RABE	

PROSTORA NA OBMOČJIH POREČJA VIPAVE IN SLOVENSKE OBALE Z OBALNIM MORJEM	89
PRILOGA 5: NAČIN OCENJEVANJA PROSTORSKIH PODENOT PO IZBRANIH KRITERIJIH.....	92
GRAFIČNE PRILOGE	96

1 NAMEN PRIROČNIKA

Strokovni priročnik za praktično uporabo podaja strokovne tehnične podlage z metodologijo za prepoznavanje in umeščanje zelene infrastrukture v prostor in pravni okvir ter priporočila za poenotenje in poenostavitev vodenja postopkov umeščanja zelene infrastrukture v prostor na lokalni in nacionalni ravni. Na osnovi analiz izvedbe pilotnega primera postopka umeščanja zelene infrastrukture v prostor so podane usmeritve in priporočila za naslednje korake razvoja metodologije in poenotenje ter poenostavitev vodenja postopkov umeščanja zelene infrastrukture v prostor.

Značilnosti geografske lege Slovenije so dinamični snovni, energetski in biološki tokovi med pokrajinskimi sistemi Alp, Jadrana, Dinaridov in Panonije. Te tokove tvorijo obsežne mase vodnih količin, proda, peska, kinetične energije vodotokov, morskih tokov, valovanja in bibavice. Fizična dinamika teh količin sproža hidromorfološke procese, ki neprestano preoblikuje površje. Tej dinamiki so se prilagodile rastlinske in živalske vrste na kopnem, vodi, obali in morju (habitatni tipi).

Gre za dinamični ekosistem, ki ga mora za ohranitev preživetja (voda, hrana), varnosti (pred plazovi, poplavami, sušami, požari) in razvoja prepoznati in upoštevati človek pri načrtovanju razvoja. Gre za tako imenovane **ekosistemske storitve**, ki jih prostorsko opredelimo z območji **zelene infrastrukture**. Območja zelene infrastrukture v omrežje povezujemo s koridorji, oz. stopalni kamni na lokalni, medobčinski-regionalni, državni, čezmejni, makro-regionalni in med makro-regionalni ravni.

Koncept trajnostnega razvoja, je reakcija na grobo eksploatacijsko politiko, ki jo je najprej upravičeval občutek vsemogočnosti, nadaljeval pohlep, omogočala inercija ter brezbržnost, danes pa strah in revščina. Ekonomika je namreč jasna. Glede na to, da je trajnostni razvoj pravno zelo raztegljivo definiran lahko vanj vključimo marsikatero aktivnost. V ospredje pride razvoju medtem, ko se trajnost razgubi med različnimi konfliktnimi prioriteta. Če trajnostni element razvoja nima avtonomne interesne skupine, je njegovo uresničevanje prepuščeno osveščenosti akterjev ekonomsko – političnega procesa. Ker gre za kompleksno področje, z visoko stopnjo negotovosti, je trajnost ogrožena, že v državah z dolgo okoljevarstveno tradicijo in učinkovitim pravnim sistemom. Končna odločitev, je nujno plod kompromisa dobro organiziranih interesnih skupin. Najbolje organizirane so prav tiste skupine, ki si pričakujejo hiter in visok donos. Varstvo ekosistemskih storitev ki temelji na previdnostnem in preventivnem načelu ter dolgoročnih učinkih v javnem interesu, ima svojo interesno skupino lahko v strokovnih in neodvisnih nosilcih javnega interesa. Seveda to funkcijo opravljajo tudi nevladne organizacije, ki pa nujno potrebujejo za svojo neodvisnost »osveščen« zasebni kapital.

Določitev območja kot območja zelene infrastrukture izhaja iz identifikacije ekosistemskih storitev, ki jih to območje trenutno zagotavlja (se koristijo ali se po njih povprašuje) ali so zaloga tega območja.

Definicija zelene infrastrukture, kot jo predlaga Evropska komisija: Zelena infrastrukturo je mogoče široko opredeliti kot strateško načrtovano mrežo visokokakovostnih naravnih in pol-naravnih območij z drugimi okoljskimi značilnostmi, ki je zasnovana in upravljana tako, da zagotavlja široko paleto ekosistemskih storitev in ščiti biotsko raznovrstnost tako v podeželskih kot mestnih okoljih.

Bolj specifično zelena infrastruktura predstavlja prostorsko strukturo, ki omogoča ljudem koristi narave in je namenjena povečanju sposobnosti narave za zagotavljanje več dragocenih dobrin in storitev ekosistema, kot na primer čisti zrak ali voda. Evropska unija (2013): Gradnja zelene infrastrukture za Evropo.

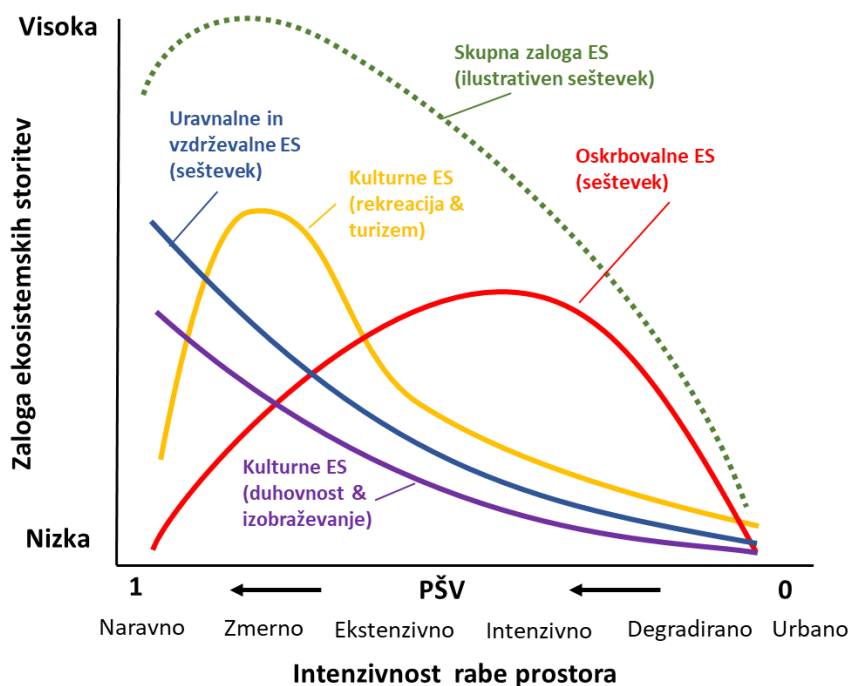
Koncept prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture celovito vključuje naravne in antropogene elemente prostora in okolja. Koncept tudi omogoča identifikacijo modrih in zelenih koridorjev ter doseganje trajnostnih rešitev, ki temeljijo na identifikaciji okoljskih razmer, gospodarskih in družbenih potreb. Zelena infrastruktura v praksi predstavlja strateško zasnovano mrežo naravnih in pol-naravnih območij z okoljskimi danostmi, ki zagotavljajo široko paleto ekosistemskih storitev. Prepoznavanje in načrtovanje zelene infrastrukture bo omogočilo trajnostno rast, ki vključuje varstvo okolja in družbeno-gospodarski razvoj posameznega območja ob upoštevanju obstoječe mreže zavarovanih območij, kulturne dediščine, naravnih znamenitosti, ekološkega kmetijstva in eko-turističnih destinacij. Implementacija zelene infrastrukture predstavlja tudi enega od glavnih ciljev evropske makro-regionalne strategije za Jadransko-jonsko regijo (EUSAIR).

Zelena infrastruktura po definiciji EU temelji na načelu ekosistemskih storitev in omogoča prehod k pametni, trajnostni in medsektorsko usklajeni rasti, kar je ključni cilj strategije Evropa 2020. Obstoječe zelene površine (zaščitena območja, Natura 2000 itd.) predstavljajo ključen potencial za prostorsko načrtovanje in določanje posameznih območij kot zelena infrastruktura in razvoj zelenih koridorjev, ki z modrimi koridorji povezujejo tako kopenski kot morski ekosistem. Pri razumevanju rabe prostora in ekosistemskih storitev je pomembno upoštevati, da se z večanjem intenzivnosti rabe prostora, poleg biotske pestrosti, kot ena od ES, od določene točke intenzivnosti rabe prostora naprej, zmanjšuje tudi zaloga drugih posameznih ekosistemskih storitev, kar podaja **Slika 1**¹. Na primer turistično in rekreacijsko privlačna krajina bo z večanjem števila turistov, ki zahteva gradnjo komunalne, prometne in druge turistične infrastrukture, dejansko začela postajati neprivlačna za turizem in rekreacijo oziroma se bo zaloga te ES zmanjšala.

---

¹ Braat, L. in sodelavci. 2008. The Cost of Policy Inaction: the case of not meeting the 2010 biodiversity target. Alterra-rapport 1718, ISSN 1566-7197

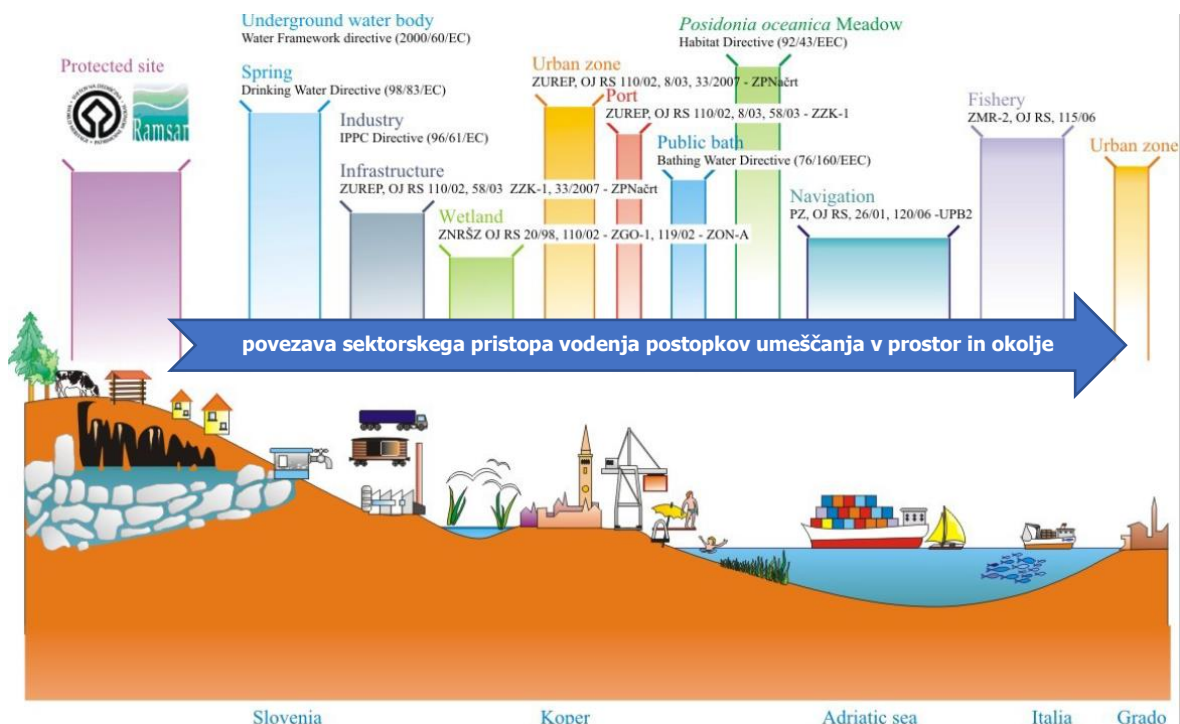
Slika 1: Hipotetične soodvisnosti med intenziteto rabe prostora, indeksom povprečne številčnosti vrste (PŠV) in zalogo ekosistemskih storitev določenega prostora (povzeto po Braat et al., 2008, *The Cost of Policy Inaction: the case of not meeting the 2010 biodiversity target*)

Poznavanje in preslikava dejanskega stanja, dejavnosti in ciljev družbe na območju ter trendov in strategij gospodarskega razvoja na lokalni in nacionalni ravni je ključnega pomena za uspešno prepoznavanje in načrtovanje zelene infrastrukture.

Načelo ZELENE INFRASTRUKTURE je prepoznati ustrezne vire ekosistemskih storitev v povezavi različnih ravni, makro-regionalne, mezo čezmejnne in nacionalne in mikro-občinske. Upoštevanje sprejetih okoljskih režimov v prostoru in ustrezen celovit ekosistemski pristop so podlaga za sodobno prostorsko načrtovanje, ki prepoznava in upošteva ključne naravne vire in njihove obnovitvene sposobnosti za ohranjanje in obnovo le teh in boljše kakovost življenja ljudi. Vzporedno moramo razmišljati v smeri, da zelena infrastruktura v prvi vrsti vzpostavlja zdravo okolje za človeško življenje in zagotavlja dobro ekološko stanje habitatov. Te cilje je mogoče doseči na podlagi pravilnega coniranja prostora.

Za doseg ciljev načrtovanih čezmejnih zelenih koridorjev je ključnega pomena prepoznavanje obstoječih ekoloških in okoljskih potencialov ter dejanske in načrtovane rabe prostora v okviru povodja/porečja, ki je lahko osnovni element v prostoru za vključevanje zelene infrastrukture v koridorje na nacionalni in čezmejni ravni.

Namen priročnika je posredovati institucijam odločanja na nacionalni in lokalni ravni ustrezno orodje - metodologijo za prepoznavanje zelene infrastrukture na transparenten in ponovljiv način. Podane pravne smernice omogočajo vodenje sektorsko povezanih in uporabniku prijaznih postopkov umeščanja zelene infrastrukture v prostor in okolje na lokalni in nacionalni ravni. Slika 2 podaja povezavo obstoječega sektorskega pristopa vodenja postopkov umeščanja v prostor in okolje z namenom preseganja parcialnega pristopa k naslavljanju problemov. Zelena infrastruktura je lahko polje integracije različnih pristopov posameznih sektorjev.

Slika 2: Zakonodajni okvir upravljanja na območju obale in morja Vir: *International Environmental Law: Contemporary Concerns and Challenges* (CIP: v publikaciji Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana)

Priročnik je namenjen lokalnim skupnostim za izvajanje in udeleževanje državne in EU regulative prostorskega načrtovanja na lokalni ravni in za odločanje na nacionalni ravni prostorskega načrtovanja, hkrati pa predstavlja strokovno gradivo za ozaveščanje in izobraževanje strokovne in laične javnosti kot izhodišče za nadaljnjo, poglobljeno razpravo (strokovno, med sektorji) na tem področju.

Razvoj metodologije se bo nadaljeval predvsem na podlagi usklajevanj in dopolnjevanj z uporabniki in odločevalci v postopkih prostorskega načrtovanja, na lokalni, nacionalni in meddržavni ravni, z namenom zagotovitve uporabne vrednosti za različne sektorje prostora in okolja.

Uporabljena metodologija in pravne smernice-priporočila uporabnikom nudijo strokovno podporo:

- Inštitucijam načrtovanja in odločanja na državni ravni: soglasjedajalcem za uskladitev in poenostavitev postopkov izdaje soglasij, pripravljavcem prostorskih strategij in načrtov celovit pristop načrtovanja, pripravljavcem strateških in programskih dokumentov za uspešnejšo implementacijo Vodne direktive (WFD) in Morske direktive (MSFD) ter izvajanje ukrepov EU ostalih razvojnih sektorjev, pripravljavcem programov prednostnih področij/območij in projektov financiranja (EU, nacionalno), usklajevalcem na bilateralnem in multilateralnem nivoju v povodjih Donave in Jadrana,
- Inštitucijam načrtovanja in odločanja na lokalni ravni: pripravljavcem občinskih in regionalnih strategij (RRP,...) in načrtov (OPN, RPN, ..), pripravljavcem programov

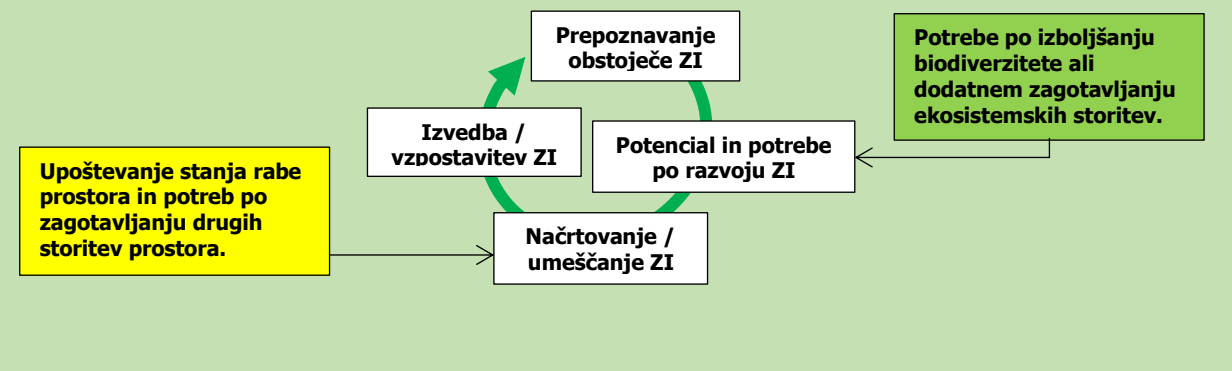
prednostnih področij in projektov, sofinanciranih s sredstvi EU in nacionalnimi javnimi sredstvi.

Dodatek za boljše razumevanje:

Definicija zelene infrastrukture je podana na začetku tega poglavja, vseeno še enkrat, malo drugače: ZI je prostorska naravna ali polnaravna struktura, ki v prvi vrsti omogoča trajnostno ohranjanje habitatov in biodiverzitete, in kot taka zagotavlja široko paleto ekosistemskih storitev (**PRILOGA 3**), ki jih človek potrebuje, kot so pitna voda, uravnavanje mikroklimе, surovine, hrana, rekreacija ipd.

Prostorske strukture, kot so **zeleni koridorji** ali **modri koridorji**, so sestavni elementi zelene infrastrukture. **Zeleni koridorji** omogočajo povezovanje osamljenih enot ZI in kot taki izboljšujejo biodiverzitetu ali dvigajo zalogo ekosistemskih storitev oziroma t.i. **zeleni potencial**. **Modri koridor** je prostorsko bolj vezan na morske površine, vendar so enako kot pri ZI osnovne komponente ekosistem in njegove storitve.

Kot že sam naslov priročnika sporoča, gre za **ciklični proces** v katerem se v prvem koraku v prostoru prepozna **obstoječa zelena infrastruktura** in v drugem prepozna **potreba po njenem umeščanju** na podlagi prepoznanih potreb po izboljšanju biodiverzitete ali zagotavljanju ekosistemskih storitev. Na podlagi teh potreb in upoštevanja stanja ali potreb po drugih storitvah prostora, kot so omogočanje transporta, proizvodnje dobrin, zagotavljanje bivanja in ostale podporne infrastrukture se v naslednjem koraku izvede **umeščanje/načrtovanje in izvedba/vzpostavitev ZI**. Kot zaključek cikla se ponovi prvi korak, to je ponovno prepoznanje ZI.

2 STROKOVNA IZHODIŠČA NAČRTOVANJA ZELENE INFRASTRUKTURE

2.1 Obstoječi pristopi prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture (strokovna izhodišča)

Pristop prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture mora temeljiti na usklajevanju vsebin od zgoraj navzdol, od makro-regionalne ravni preko mezo nacionalne in regionalne ravni na mikro-občinsko/lokalno in od spodaj navzgor od mikro-občinske ravni, na kateri se dejansko umešča različne rabe v prostor in okolje, do makro-regionalne.

Glavni izziv je preseči nadaljnjo fragmentacijo zelenega sistema pri načrtovanju razvoja v območjih intenzivnejše ali navzkrižne rabe in omogočiti razvoj in povezavo zelenega potenciala v zeleni sistem preko zelenih koridorjev in mrež.

Za potrebe razvoja metodologije prepoznavanja zelene infrastrukture in načrtovanje le te v prostoru in okolju v povezavi z veljavnimi nacionalnimi pravnimi režimi prostorskega načrtovanja posameznih držav Evropske unije je za enotno razumevanje v nadaljevanju podana razlaga definicij makro, mezo in mikro ravni prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture, uporabljenih v tem Priročniku. Uporabljene definicije za makro, mezo in mikro raven grafično predstavlja Slika 3.

Na **makro ravni** se zelena infrastruktura prepoznava in načrtuje na **območjih EU makroregij**. Na **makro ravni** je implementacija zelene infrastrukture pomemben cilj makro-regionalnih strategij in strateških programov EU za Jadransko-Jonsko, Alpsko in Podonavsko regijo. Opredeljene so strateške smernice za prepoznavanja in načrtovanje zelene infrastrukture na čezmejni in nacionalni ravni.

Makroregije, ki se prekrivajo na območju Republike Slovenije podajata **GRAFIČNA PRILOGA 1** in **GRAFIČNA PRILOGA 2**. Zelene in modre koridorje makroregij podaja **GRAFIČNA PRILOGA 3**. Zeleni potencial povezave treh makroregij na območju Tržaškega zaliva pa podaja **GRAFIČNA PRILOGA 4**.

Protokol o celovitem upravljanju z obalnim območjem Sredozemlja (podpisan s strani pogodbenic Barcelonske konvencije 2009 v Madridu 21.01.2008 in sprejet v Državnem zboru RS 25.09.2009) nalaga razumno načrtovanje dejavnosti za trajnostni razvoj obalnih območij, pri čemer je treba upoštevati okolje in pokrajino ter doseči usklajenost z gospodarskim, družbenim in kulturnim razvojem. Poudarja ohranjanje obalnega območja v korist sedanjih in prihodnjih generacij za zagotovitev naravnih virov, zlasti pitne vode. Za to je potrebno zagotoviti ohranjanje celovitih obalnih ekosistemov, pokrajine in geomorfologije. Pomembni so ukrepi za preprečevanje in zmanjševanje naravnih nesreč še zlasti podnebnih sprememb. Za doseganje teh ciljev je potrebno razviti in krepiti aktivno sodelovanje na državni in čezmejni ravni. Te cilje upošteva EU Jadransko-Jonska strategija (EUSAIR) pri pripravi načrtov za trajnostno upravljanje z obalnim in morskim okoljem.

Na **mezo ravni** se zelena infrastruktura prepoznava in načrtuje na **čezmejnih območjih držav EU** in **območjih posameznih povodij/porečij znotraj nacionalnih meja držav**.

Na osnovi strateških smernic makro ravni je na **mezo čezmejni ravni** zelena infrastruktura predmet prepoznavanja in načrtovanja ter usklajevanja v okviru dvostranskih strategij sosednjih držav na ravni čezmejnih porečij in povodij.

Mezo raven prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture **na čezmejnem območju** Republike Slovenije in Republike Italije podaja **GRAFIČNA PRILOGA 5**.

Na **mezo nacionalni ravni** pa je zelena infrastruktura vključena v cilje nacionalnih strategij prostorskega in okoljskega razvoja ter regionalnih razvojnih programov po posameznih porečjih in določa strateške smernice za konkretno izvajanje zelene infrastrukture na lokalni-občinski ravni. **Mezo nacionalno raven** prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture **na območju porečja Vipave** podaja **GRAFIČNA PRILOGA 5**.

Osnutek Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (SPRS): Zunaj poselitvenih središč so opredeljena **območja za kmetijstvo**, ločena na tista, ki so nacionalno pomembna za pridelavo hrane, ter tista, ki so pomembna z vidika ohranjanja kulturne krajine in prepoznavnosti. Slednja so vključena tudi med ključne gradnike **zelene infrastrukture**, poleg jedrnih naravno ohranjenih območij ter rečnih koridorjev. Prikazana so **območja prepoznavnih značilnosti krajine. Povezave med zeleno infrastrukturo v krajini in zeleni sistemi mest** se prednostno zagotavljajo v okviru širših mestnih območij (ŠMO) mednarodnega in nacionalnega ranga. Pri načrtovanju razvoja teh območij, v katerih je pričakovati velike pritiske, se ohranja zveznost omrežja zelene infrastrukture, ki zagotavlja povezavo med mestnimi območji in zaledjem ter ohranja kakovostno bivalno okolje v mestih. V ta tip zelene infrastrukture so vključena tudi območja omejitev za razvoj (poplavna, erozijska, plazljiva in vododeficitarna območja). Prav tako pomemben del zelene infrastrukture predstavljajo naravno ohranjena območja in območja, ki so v ekstenzivni rabi. Tu gre predvsem za **gorska, obmejna** (Lampič in sod., 2016) **in odmaknjena podeželska območja** (Penko Seidl in sod., 2016).

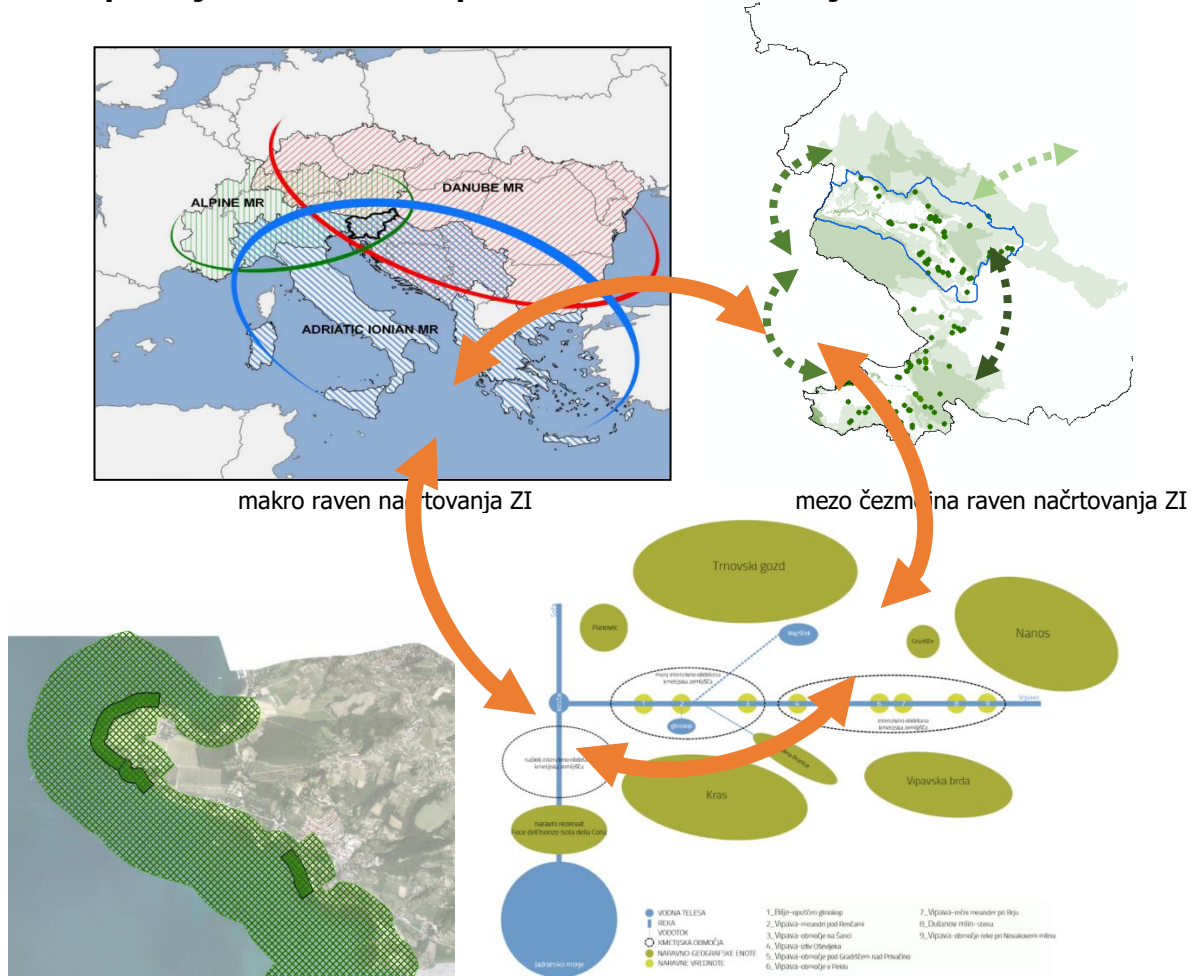
Na **mikro ravni** pa se prepoznavajo in konkretno umeščajo v prostor posamezna območja zelene infrastrukture, ki omogočajo tako osnovne ekosistemske storitve kot tudi razvoj dodatnih ekosistemskih storitev, ki so v določenem okolju lahko prepoznane kot element razvoja zdravega okolje za boljšo kakovost življenja ljudi in zagotavljanja dobrega ekološkega stanja habitatov posameznega območja in v povezavi z ostalimi širši razvoj na regionalni in nacionalni ravni.

Mikro raven prepoznavanja in konkretnega umeščanja zelene infrastrukture v prostor in okolje dveh primerov v Občini Vipava (projekta zelene infrastrukture v izvedbi v okviru čezmejnega projekta GREVISLIN - Interreg Italija-Slovenija) podajata **GRAFIČNA PRILOGA 6** in **GRAFIČNA PRILOGA 7** ter v Občini Ankarani podaja **GRAFIČNA PRILOGA 8**.

Ključna vodila in načela, ki so bila upoštevana pri pripravi priročnika:

- **koncept zelene infrastrukture** se lahko učinkovito uporablja za prostorsko načrtovanje - povezovanje naravnih, kulturnih in antropogenih elementov;

- **vodilo za umeščanje zelene infrastrukture** je prepoznavanje relevantnih virov ekosistemskih storitev na različnih ravneh: makro-regionalni, mezo-čezmejni in državni ter mikro-občinski/lokalni ravni;
- **pristop k prepoznavanju in načrtovanju zelene infrastrukture:**
  - **makro raven** (cilji EU makroregionalne strategije, strateški programi za Jadransko – Jonsko, Alpsko, Podonavsko regijo);
  - **mezo čezmejna raven** (podpisani bilateralni/trilateralni sporazumi, pilotni projekti v izvajanju, GREVISLIN (SLO-IT));
  - **mezo državna (nacionalna) raven** (nacionalne strategije razvoja prostora in okolja, regionalni razvojni programi, idr.);
  - **mikro občinska/lokalna raven** (občinski razvojni programi, pilotni izvedbeni projekti - konkretno prepoznavanje in umeščanje projektov zelene infrastrukture v prostor s pristopom od spodaj navzgor, s sodelovanjem lokalnih skupnosti in ostalih deležnikov na lokalni ravni s povezavo na regionalno raven (vodilo je raven porečja);
  - **uporabljene izključno uradne baze podatkov dejanske in namenske rabe prostora MOP-DzPGS in že obstoječe pravne podlage za varstvene režime**, ki že potencialno predstavljajo zeleno infrastrukturo, kot na primer kopalne vode, vodovarstvena območja, območja Nature 2000, zavarovana območja, idr.;
  - **zelena infrastruktura v prostorskih podlagah ni podana kot nova kategorija;**
  - **medsektorsko usklajevanje** pobud in interesov ob **upoštevanju ekosistemskih storitev**, ki jih zelena infrastruktura omogoča in so **prepoznane tudi na lokalni ravni;**
  - končni namen je **povezovanje zelene infrastrukture čezmejno v Donavskem povodju in Jadranskem povodu in zelenih koridorjev z modrimi.**

Slika 3: *Različne prostorske ravni prepoznavanja in načrtovanja ZI in medsebojna povezanost (vir: Nazaj k naravi, naprej k Vipavi; Oddelek za geografijo FF-UNI-LJ)*

Strokovna izhodišča za prepoznavanje in načrtovanje zelene infrastrukture so povzeta po do sedaj razvitih metodoloških pristopih in rezultatih analiz prostora iz vidika umeščanja zelene infrastrukture. Pregledani in analizirani so obstoječi pristopi prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture, razviti v glavnih referenčnih strokovnih podlagah in študijah, navedenih v **PRILOGI 1**.

2.2 Rezultati in usmeritve izvedenih delavnic z deležniki

Za medsektorsko usklajevanje pobud in interesov ob upoštevanju ekosistemskih storitev, ki jih zelena infrastruktura omogoča, je bilo organiziranih pet delavnic z deležniki nacionalnih institucij načrtovanja in odločanja (Ministrstvo za okolje in prostor (Direktorat za vode in investicije, Direktorat za okolje, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, Agencija Republike Slovenije za okolje, Direkcija za vode Republike Slovenije), Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstvo za zunanje zadeve, Služba Vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Ministrstvo za kulturo, Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj), strokovnih institucij (UNI-LJ-FF-Oddelek za geografijo, UNI-LJ-BF-Oddelek za krajinsko arhitekturo, UNI-LJ-FA), lokalnih institucij načrtovanja in odločanja (Svet za Vipavo, občine Ajdovščina, Nova Gorica, Miren-Kostanjevica, Ankaran, Koper, Izola, Piran, Zavod za spodbujanje podjetništva in razvojne projekte Izola), javnih zavodov (Krajinski park sečoveljske soline, Javni zavod krajinski park Strunjan), in zainteresirano strokovno javnostjo.

Rezultati in usmeritve izvedenih delavnic predstavljajo dodano uporabno vrednost priročnika za medresorsko usklajeno prepoznavanje in umeščanja zelene infrastrukture v prostor na državni in lokalni ravni.

Ključni rezultati in usmeritve izvedenih delavnic so povzeti po zapisnikih posameznih delavnic v **PRILOGI 2**.

Prepoznavanje in načrtovanje zelene infrastrukture na čezmejni mezo-ravni je bilo predstavljeno tudi na številnih mednarodnih konferencah in delavnicah v so-organizaciji Ministrstva za okolje in prostor. **GRAFIČNA PRILOGA 17** in **GRAFIČNA PRILOGA 18** (posterji, izdelani za konference in delavnice) predstavljata prepoznani zeleni potencial na čezmejni ravni Republik Slovenije, Italije in Hrvaške.

3 PROSTORSKE PODLAGE (PODATKOVNE BAZE)

Za prepoznavanje zelene infrastrukture je nujno evidentirati in analizirati dejansko in načrtovano stanje prostorskih ureditev posameznih območij. Ureditve rabe prostora lahko s sprejetimi varstvenimi režimi že določajo območja s prepoznano zeleno infrastrukturo, z drugo dejansko in namensko rabo prostora pa lahko omejujejo prepoznavanje in umeščanje zelene infrastrukture v prostor, vendar pa tudi te prostorske ureditve omogočajo določen zeleni potencial.

Za prepoznavanje in umeščanje zelene infrastrukture v prostor se mora izvesti pregled in analiza slojev podatkov posameznih kategorij prostorskih ureditev posameznega območja. Glede na rabo in varstvene režime, ki veljajo za posamezna območja, se evidentira in analizira prostorske sloje ustreznih kategorij prostorskih ureditev.

V **PRILOGI 4** preglednica podaja nabor pregledanih in analiziranih rab prostora po posameznih kategorijah, ki so bile evidentirane za obravnavana območja porečja Vipave in slovenske obale z obalnim morjem.

Nabor vseh kategorij prostorskih ureditev je seveda širši (Prostorski informacijski sistem - pravni režimi – seznam zbirk, <http://www.pis.gov.si/>). Upoštevanje še ostalih, ki omejujejo prepoznavanje zelene infrastrukture, je pomembno predvsem pri načrtovanju rabe prostora, da se po možnosti tudi na teh območjih delno ohrani in omogoči razvoj zelenega potenciala.

3.1 Režimi varstva narave

Kategorije prostorskih ureditev, ki jih določajo posamezni sprejeti naravovarstveni režimi, so evidentirane in analizirane ločeno, ker so naravovarstvena območja temelj zelene infrastrukture, ki že omogoča ekosistemske storitve in tudi širši razvoj te zelene infrastrukture za različne nove ekosistemske storitve in povezavo posameznih območij zelene infrastrukture v mreže in koridorje.

Obravnavane so bile sledeče kategorije prostorskih ureditev s sprejetimi pravnimi ureditvami naravovarstvenih režimov:

- **Območja Natura 2000 (SCI, SAC)** - so ekološko pomembna območja, ki so na ozemlju Evropske unije pomembna za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst ptic (posebno območje varstva) in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (posebno ohranitveno območje), katerih ohranjanje je v interesu EU. Območja Natura 2000 primarno omogočajo ekosistemske storitve ohranjanja in razvoja biodiverzitete (<http://www.natura2000.si/>);
- **Zavarovana območja** - so Narodni parki, ki predstavljajo velika območja s številnimi naravnimi vrednotami ter z veliko biotsko raznovrstnostjo. V pretežnem delu je prisotna prvobitna narava z ohranjenimi ekosistemi in naravnimi procesi, v manjšem delu pa so lahko tudi območja večjega človekovega vpliva, ki pa je z naravo skladno povezan. Regijski parki so obsežna območja regijsko značilnih ekosistemov in krajine z večjimi deli prvobitne narave in območji naravnih vrednot, ki se prepletajo z deli narave, kjer je človekov vpliv večji, vendarle pa z naravo uravnotežen. Krajinski parki so območja s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost. Ta območja primarno omogočajo ekosistemske

storitve ohranjanje habitatov in druge, kot na primer zmanjševanje negativnih vplivov na mikro in regionalno klimo (http://www.parki.mop.gov.si/obstojeca_zavarovana_obmocja.html);

- **Območja naravnih vrednot** - so območja ohranjanja in razvoja značilnosti naravnih pojavov in naravnih oblik določenega območja (zvrsti Naravnih vrednot: površinska geomorfološka, podzemeljska geomorfološka, geološka, hidrološka, botanična, zoološka, ekosistemska, drevesna, oblikovana naravna vrednota in krajinska vrednota ter mineral in fosil). Ta območja primarno omogočajo ekosistemske storitve ohranjanje in razvoja značilnosti naravnih pojavov in naravnih oblik določenega območja (<https://www.arso.gov.si/narava/naravne%20vrednote/>);
- **Ekološko pomembna območja** – so območja habitatnega tipa prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, katerega ohranjanje se izvaja na podlagi ratificiranih mednarodnih pogodb oziroma je njihovo ohranjanje v interesu Evropske unije, dela tega habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju ekosistemskih storitve biotske raznovrstnosti (zvrsti Ekološko pomembnih območij: habitatni tipi, ki so na ozemlju države redki, ranljivi, imajo majhno naravno območje razširjenosti ali predstavljajo za določeno biogeografsko regijo značilen habitatni tip, habitatni rastlinskih in živalskih vrst, ki so na ozemlju Republike Slovenije ogrožene zaradi izgube ali slabšanja kvalitet habitata) (<https://www.arso.gov.si/narava/ekolo%20pomembna%20obmo%20C4%8Dja/>).

3.2 Režimi varstva okolja in voda

Kategorije prostorskih ureditev, ki jih določajo posamezni sprejeti režimi varstva okolja in voda, predstavljajo zeleno infrastrukturo, ki že omogoča posamezne ekosistemske storitve, določene z varstvenimi režimi (na primer: območja kopalnih voda, vodovarstvena območja,...) in tudi možnost razvoja še drugih ekosistemskih storitev, ki so lahko prepoznane na lokalni, regionalni, nacionalni ali čezmejnem ravni predvsem s povezavo posameznih območij preko zelenih koridorjev.

Obravnavane so sledeče kategorije prostorskih ureditev s sprejetimi pravnimi ureditvami režimov varstva okolja in voda:

- **Kopalne vode** (Območja kopalnih voda, Vplivna območja kopalnih voda) – so vodna telesa površinske vode ali njihov del, kjer se kopa ali se pričakuje, da se bo kopalo, veliko število ljudi in kopanje ni v nasprotju z drugimi rabami vode na tem območju, ne zmanjšuje, omejuje ali onemogoča izvajanja obstoječih vodnih pravic na tem območju, na tem območju ni izpustov odpadnih voda, na prispevnem območju tega območja niso prisotni takšni viri onesnaževanja ali takšna raba zemljišč, ki bi onemogočali, da se s tehnično izvedljivimi in sorazmernimi ukrepi doseže ustrezna kakovost vode, kopanje nima negativnega vpliva na obratovanje objektov vodne infrastrukture in obratovanje objektov vodne infrastrukture ne predstavlja tveganja za varnost in zdravje kopalcev (<https://www.arso.gov.si/vode/kopalne%20vode/>);
- **Vodovarstvena območja** – so območja varovanja vodnih teles, ki se uporabljajo ali so namenjena za odvzem vode za javno oskrbo s pitno vodo in na osnovi naravnih danostih vodnega telesa in njegovega napajalnega območja varujejo vodno telo pred onesnaženjem ali drugimi vrstami obremenjevanja (<http://gis.arso.gov.si/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BA4FD582A-961C-4F7F-814C-ED6490CA0CCD%7D>);
- **Poplavna območja** - so območja poplavne in erozijske nevarnosti, na katerih na podlagi analiz geografskih in geoloških značilnosti prostora, hidroloških podatkov in značilnosti vodnega toka obstaja določena verjetnost nastanka naravnih pojavov poplav

ali erozije, ob upoštevanju naravnih in antropogenih dejavnikov vodotoka in njegovega povodja ali porečja, historičnih in arhivskih podatkov o preteklih poplavnih in erozijskih dogodkih, že izdelanih študij, raziskav in analiz poplavnih in erozijskih pojavov, meteoroloških in hidroloških podatkov, podatkov o škodnih posledicah poplavnih in erozijskih pojavov, presojo tveganja za okolje, bodočih vplivov na pojav poplav in erozije z upoštevanjem dolgoročnega razvoja in podnebnih sprememb ter drugih značilnosti, pomembnih za poplavne in erozijske dogodke (<http://www.evode.gov.si/index.php?id=58>);

- **Priobalna zemljišča** - so območja, ki neposredno mejijo na vodno zemljišče in so določena za varstvo voda ter vodnih in obvodnih ekosistemov, urejanje voda, izvajanja zakonsko predpisanih javnih služb in omogočanja splošno rabo vodnega in morskega dobra in določanje varstvenih režimov. So pa tudi vsa zemljišča med visokovodnimi nasipi (*Opomba: javno dostopne baze prostorskih podatkov za priobalna zemljišča niso na voljo*);
- **Varovalni gozdovi** - so gozdovi na strmih obronkih, bregovih voda, območjih izpostavljenih močnemu vetru, v kmetijski in primestni krajini z izjemno poudarjeno funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti in gozdovi na zgornji meji gozdne vegetacije. Omogočajo ekosistemске storitve ohranjanja biotske raznovrstnosti, varovanja zemljišč usadov pred izpiranjem in krušenjem, zadrževanja preneglega odtekanja vode in posledično varovanje zemljišč pred erozijo in plazovi, varovanja gozdov in zemljišč pred vetrom, vodo, zameti in plazovi (http://www.zgs.si/gozdovi_slovenije/o_gozdovih_slovenije/varovalni_gozdovi/index.html);
- **Kulturna dediščina** – območja posameznih zvrsti kulturne dediščine kot na primer arheološka območja, parki in vrtovi, stavbe s parki ali vrtovi, območja spominskih objektov in krajev, kulturna krajina, naselja in njihovi deli, lahko s svojimi varstvenimi režimi tudi predstavljajo zeleni potencial za prepoznavanje ekosistemskih storitev (<https://www.gov.si teme/register-kulturne-dediscine/>).

3.3 Raba in obremenitve prostora

Raba prostora: Območje zemeljskega površja, opredeljeno glede na svojo sedanjo in načrtovano/dovoljeno funkcionalno razsežnost ali socialno-ekonomski namen. (npr. stanovanjska, industrijska, kmetijska, rekreacijska raba, idr.). Rabo prostora delimo na obstoječo/dejansko in načrtovano/namensko rabo.

Dejanska raba prostora: Območje zemeljskega površja, opredeljeno glede na svojo obstoječo funkcionalno razsežnost ali socialno-ekonomski namen.

Namenska raba prostora: Območje zemeljskega površja, ki je s prostorskimi akti opredeljeno glede na svojo načrtovano funkcionalno razsežnost ali socialno-ekonomski namen.

Dejanska raba določa dejansko stanje v prostoru, **namenska raba** pa opredeljuje usklajeno načrtovanje in umeščanje različnih medsebojno usklajenih sektorskih rab v prostor.

Kategorije določene rabe prostora in njim pripadajoče strokovne podlage so izhodišče za določitev osnovnih prostorskih enot. Na osnovi teh enot je možno z uporabo razpoložljivih javno dostopnih prostorskih podatkov o veljavnih prostorskih režimih nedvoumno opredeliti vse značilnosti rabe in obremenitve prostora.

Obremenitve posameznih kategorij določene rabe prostora predstavljajo oviro za prepoznavanje zelene infrastrukture in njeno umeščanje v prostor. Lahko pa je v omejenem obsegu prepoznan zeleni potencial in tudi umestitev zelene infrastrukture v prostor v manjšem obsegu teh rab.

V analizah rabe prostora so uporabljeni naslednji podatkovni sloji in registri javno dostopnih baz:

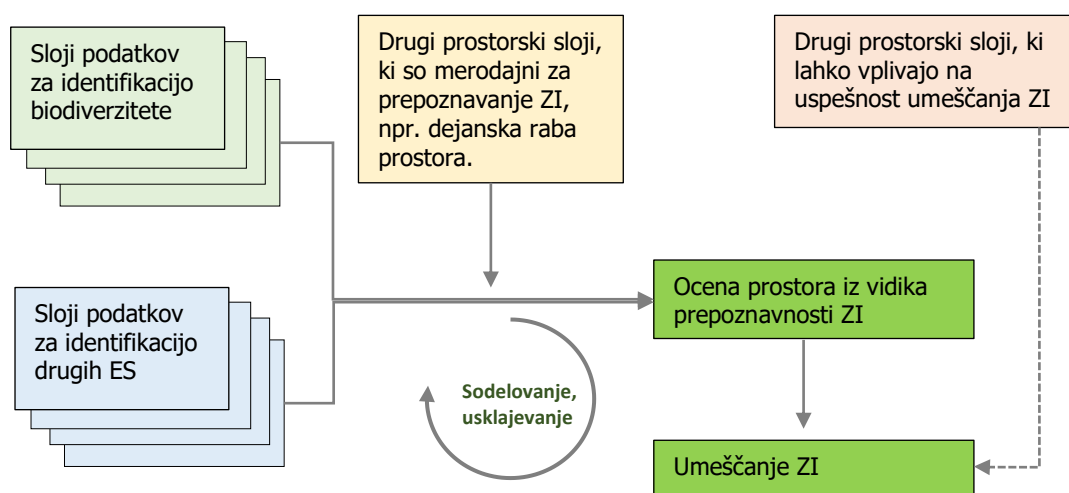
- podatki o dejanski rabi prostora (http://rkg.gov.si/GERK/documents/Sifrant_rabe.pdf) (Ministrstvo za okolje in prostor – Direktorat za prostor, graditev in stanovanja),
- podatki o namenski rabi prostora so povzeti po veljavnih Občinskih prostorskih načrtih in trenutno veljavnih prostorskih ureditvah dolgoročnih in srednjeročnih planov občin v porečju Vipave (Vipava, Ajdovščina, Miren-Kostanjevica, MO Nova Gorica, Renče-Vogrsko) in slovenske obale (MO Koper, Ankaran, Piran in Izola) (<https://dokumenti-pis.mop.gov.si/javno/veljavni/>) (Ministrstvo za okolje in prostor – eProstor). *Opomba*: pri pripravi novih Občinskih prostorskih načrtov pa morajo vse slovenske občine upoštevati *Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij* (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV8105>, [Priloga 1: Vrste območij osnovne in podrobnejše namenske rabe prostora](#)), (Ministrstvo za okolje in prostor – Direktorat za prostor, graditev in stanovanja),
- Register zavezancev, ki morajo pridobiti integralno okoljevarstveno dovoljenje (IED) (<http://okolje.arso.gov.si/ippc/tabela/14>) direktive (Ministrstvo za okolje in prostor - Agencija RS za okolje, 2018),
- Register zavezancev SEVESO direktive (<http://okolje.arso.gov.si/ippc/uploads/dokumenti/SEVESO%20REGISTER%20OBRATOV/Register%20obrato%20v.pdf>) (Ministrstvo za okolje in prostor - Agencija RS za okolje, 2018) in
- Zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture (<https://www.e-prostor.gov.si/zbirke-prostorskih-podatkov/zbirni-kataster-gospodarske-javne-infrastrukture/>) (Ministrstvo za okolje in prostor – Geodetska uprava RS).

Za analizo rabe morskega prostora obale je upoštevano celotno območje slovenskega morja z glavnimi prepoznanimi rabama na morju:

- plovni mednarodni koridor,
- sidrišče in pristanišče Luke Koper,
- območja prepovedi plovbe,
- območja ribolova,
- območja marikulture in
- območja ostalih pristanišč.

4 METODOLOGIJA ZA PREPOZNAVANJE IN UMEŠČANJE ZELENE INFRASTRUKTURE

Kot je bilo že predstavljeno, je področje prepoznavanja in umeščanja zelene infrastrukture v prostor aktualno in podprto s številnimi študijami in praksami, ki ponujajo tudi metodologije in postopke za oceno prostora in so pregledne ter ponovljive. V splošnem lahko postopek prepoznavanja in umeščanja ZI predstavimo s postopkovnim diagramom, ki ga prikazuje **Slika 4**, kjer se pri prepoznavanju ZI vključijo podatki za identifikacijo biodiverzitete in enakovredno podatki s katerimi se identificirajo druge ES, ki se rabijo v analiziranem prostoru. Vključijo se lahko tudi drugi podatki, ki omogočajo pravilnejšo prepoznavo ZI. Za potrebe umeščanja ZI pa se upoštevajo tudi podatki, ki lahko vplivajo na uspešnost umeščanja ZI, kot so potrebe po zagotavljanju drugih storitev (druga infrastruktura, bivanje, proizvodnja in poslovne storitve), ki jih določeno območje potrebuje.

Slika 4: Postopkovni diagram za prepoznavanje in umeščanje ZI

Cilj razvoja te metode je podpora prepoznavanju in načrtovanju ZI na mikro ravni obravnave prostora, ki podpira načrtovanje od spodaj navzgor in učinkovito usklajevanje s strateškim prostorskim načrtovanjem, ki se praviloma izvaja na mezo ali makro ravni. V takem primeru je dejansko pomembno ugotavljanje raznolikosti prostora, ki jo opredeljujejo vse prostorsko določene merodajne entitete ali karakteristike, ki se lahko v določeni točki prostora tudi prekrivajo med seboj. Na primer, določen prostor s prepoznano dejansko rabo ali pokrovnostjo je lahko tudi v funkciji podpiranja jasno prepoznanih ciljev ali omogoča oskrbo z ekosistemskimi storitvami. Na primer, določena gozdna površina, za katero lahko sklepamo, da že v osnovi nudi več ekosistemskih storitev (oskrbovanje z lesom, habitat, izboljšanje mikroklimne itd.), kot pozidana površina, je lahko tudi v funkciji oskrbe s storitvami, ki so tudi pravno opredeljene, kot primer, v funkciji ohranjanja narave in zagotavljanja oskrbe s pitno vodo. Taka površina je glede na osnovno definicijo ZI lahko prepoznana kot ZI bolj kot na primer pozidana površina. Vseeno pa se lahko pozidano površino, na kateri v osnovi ni prepoznanih ekosistemskih storitev, je pa v funkciji oskrbe s storitvami, ki so tudi pravno opredeljene, deloma prepozna kot ZI oziroma se pri njenem načrtovanju upošteva pogoje, ki zagotavljajo, da se razpoložljivost in oskrba z določeno ES ne zmanjša ali ogrozi. Na primer

pri cesti, ki v osnovi nima prepoznane ES, poteka (ali se načrtuje) pa po površinah, ki so v funkciji ohranjanja narave in zagotavljanja oskrbe s pitno vodo, je treba poskrbeti, da ne bo »bistveno« poslabšala razpoložljivost zadevnih ES.

V osnovi je strokovno in analitično lažje prepoznati območja, ki že zagotavljajo ES, kot načrtovati nova takšna območja. V prvem gre namreč za prepoznavanje obstoječega stanja, v drugem pa za nadgradnjo z vključitvijo potreb (že predhodno prepoznanih ali dodatno z analizami) in dodatnih podpornih metod ali orodij za prostorsko analizo za usklajevanje in optimizirano načrtovanje. Slednji korak mora vključevati vrednotenje učinkov ukrepov na samo ciljno ES, torej za izboljšanje njene razpoložljivosti in vrednotenje vplivov ukrepov na ostale prepoznane cilje ali samo obstoječe stanje, kar ima lahko negativne in pozitivne vplive ali sinergijske učinke. Na primer, ugotavlja se, da bi vzpostavitev zelenega koridorja med dvema gozdnima območjema izboljšala stanje določene ogrožene živalske vrste in posledično biodiverzitetu. Po drugi strani pa bi bili zaradi tega prepoznani negativni vplivi (stroški) zaradi omejitev določene vzpostavljene rabe ali pa tudi pozitivni vplivi (koristi), če se ugotovi, da bi tak koridor izboljšal razpoložljivost tudi drugih ES (izboljšanje mikroklimе, protivetrna zaščita, turistično rekreacijske aktivnosti), po katerih se v tem območju povprašuje.

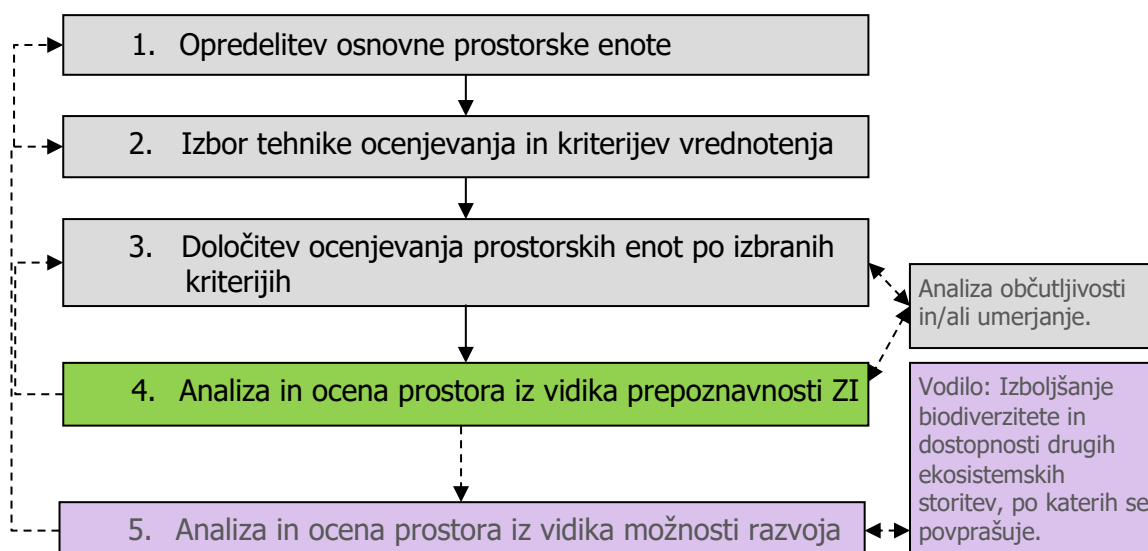
Ker gre pri vrednotenju prostora iz vidika prepoznavnosti ZI za uporabo več kriterijev, ki določen prostor ocenjujejo lahko tudi na podlagi različnih merskih enot in imajo lahko tudi različno pomembnost, metoda temelji na večkriterijski analizi². Z uporabo takega pristopa, ki je znanstveno podprt in praktično uveljavljen kot učinkovito orodje podpore odločanju in uporabljen na številnih praktičnih primerih, se zagotavlja strukturo, ponovljivost, preglednost in tudi doslednost pri odločanju³.

Slika 5 prikazuje osnovne korake za izvedbo večkriterijske analize, ki podpirajo izvedbo prepoznavanja ZI v skladu s **Sliko 4**. Poleg določitve prostorskih enot analize (varianete), načina ocenjevanja in izbora kriterijev ter določitve pomembnosti izbranih kriterijev, ki je v praksi praviloma predmet strokovnega usklajevanja, je kot podpora določitvi vrednosti parametrov modela (npr. pomembnost ali utež vključenih kriterijev) predviden tudi korak analize občutljivosti ali umerjanja modelnih parametrov, ki podpira objektivno in transparentno prepoznavanje pomembnih oziroma merodajnih kriterijev¹. V tej fazi se lahko uspešno izloči ne-merodajne kriterije, kar omogoča zmanjšanje števila upoštevanih kriterijev. Slednje je v primerih analize večjih območij zelo učinkovito, saj je za analizo potrebnih manj podatkov.

---

² Šantl, S., Steinman, F. 2015. Hydropower Suitability Analysis on a Large Scale Level: Inclusion of a Calibration Phase to Support Determination of Model Parameters. *Water Resources Management* 29, 1: 109-123

³ Dunning, D. J., Ross, Q. E., Merkhofer, M. W. 2000. Multiattribute utility analysis for addressing Section 316(b) of the Clean Water Act. *Environmental Science and Policy* 3, 1: 7-14.

Slika 5: Osnovni koraki metode za prepoznavanje ZI v prostoru; prilagojeno po splošnem postopku večkriterijske analize⁴ in predviden korak analize in ocene prostora iz vidika razvoja ZI

Priročnik se v tem poglavju osredotoča predvsem na obrazložitev metode za analizo prostora iz vidika prepoznavanja vrednosti prostora kot zelena infrastruktura. Kot je bilo že povedano, so analize in načrtovanje nove ZI lahko obsežne, in jih je smiselno izvajati v sklopu postopkov prostorskega načrtovanja. S tem namenom so v priročniku za to fazo podane le določene usmeritve za prostorske načrtovalce. Podan pa je tudi način upoštevanja namenske rabe prostora iz vidika omejevanja ali oteževanja razvoja zelene infrastrukture, predvsem glede na intenziteto in pomembnost druge prisotne ali načrtovane rabe. Ne glede na slednje, pa mora biti dolgoročna strategija, da se tudi območja, ki so v izrazitem navzkrižju z ZI, vseeno prilagajajo, da čim manj omejujejo razvoj ZI in razpoložljivost ter oskrbo z ekosistemskimi storitvami.

4.1 Opredelitev osnovne prostorske enote

Za opredelitev osnovne prostorske enote za analizo je možno izhajati iz dveh osnovnih pristopov:

- a) opredelitev rastrske celice izbrane dimenzije na območju obravnave, ki je osnovna enota za pripis podatkov, analizo in pripravo rezultatov,
- b) upoštevanje prisotnih območij, ki podpirajo oskrbo z ZI, in določitev podenot glede na preseke z upoštevanimi območji oziroma njihovimi poligoni.

Pristop a) je uporabljen v številnih primerih analize predvsem pri obravnavi večjih območij, to je v zelo majhnem merilu (makro prostorska raven). Ta pristop je manj primeren pri analizi prostora v velikem merilu (mikro prostorska raven), saj na primer izbrana velikost rastrske celice lahko vključuje različna območja in značilnosti prostora znotraj posamezne celice, zato rezultati v posamezni rastrski celici izražajo povprečje stanja znotraj nje, kar lahko vodi v nejasnosti v primeru prostorskega načrtovanja, ki pa temelji na enoznačnih razmejitvah med posameznimi prostorskimi enotami, ki pa so praviloma različnih velikosti in oblik. Izboljšanje rezultatov za uporabo na mikro ravni se doseže z manjšanjem velikosti rastrske celice,

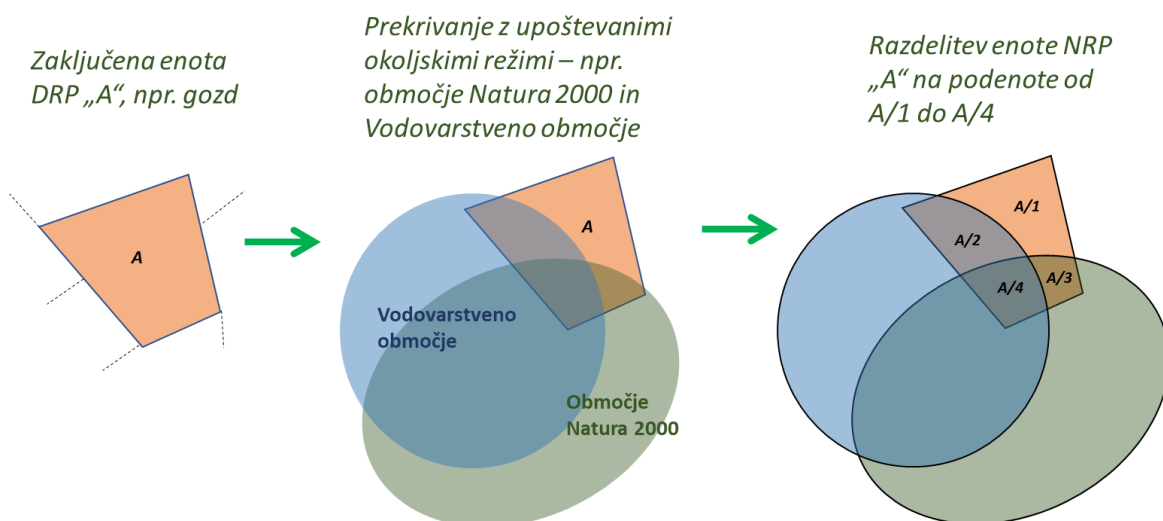
⁴ Howard, A. F. 1991. A critical look at multiple criteria decision making techniques with reference to forestry applications. Canadian Journal of Forest Research 21, 11:1649–1659.

vendar tudi v primeru zelo majhnih celic, na primer s stranico 1 m, se znotraj celice lahko nahajajo različne dejanske rabe ali okoljski pravni režimi. Tak pristop je v primeru analize prostora na mikro ravni primeren, če se zagotovi možnost dinamičnega spreminjanja velikosti celic in njihovega vrednotenja, ko se prehaja na manjše prostorsko merilo.

Pristop b), ki je vključen v predstavljeno metodo, omogoča obravnavo prostora glede na dejansko prisotna in prepoznana območja, katerih razmejitve je raznolika. V tem primeru se na podlagi vseh vključenih slojev izvede medsebojno prekrivanje in določitev prostorskih podenot na podlagi vseh presekov vseh vključenih slojev med seboj. Na ta način je omogočeno, da bodo rezultati prostorsko skladni z vsemi pogoji in zahtevami, ki lahko izhajajo iz posameznih vključenih slojev in režimov.

Način določanja osnovnih prostorskih enot za pristop b) ilustrativno prikazuje naslednja **Slika 6**, ko je predvidena analiza prostora na podlagi treh prostorskih slojev, ki so dejanska raba prostora, vodovarstvena območja in območja Natura 2000. Če se izhaja iz sloja dejanske rabe prostora, na primer obravnava se ena zaključena enota »A«, ki se jo prekrije z enotami (poligoni) ostalih dveh slojev, iz enote »A« nastanejo štiri prostorske podenote.

Seveda tudi v tem primeru s pristopom b), ko se v analizo vključuje večje število slojev, lahko pride do obsežne analize prostorskih podatkov, če je območje analize prostorsko veliko. Z večanjem velikosti območja obravnave se prehaja iz faze prostorskega načrtovanja na vse bolj strateško raven. Slednja praviloma pomeni posploševanje in uporabo manjšega števila merodajnih kriterijev, zato je učinkovito, da se tako kot pri pristopu a) tudi pri pristopu b) predvidi dinamika, ki bo omogočala upoštevanje različnega števila vključenih slojev glede na obseg območja obravnave.

Slika 6: Način razdelitve prostora na podenote na podlagi presekov z vključenimi poligonskimi prostorskimi podatki

4.2 Izbor tehnike ocenjevanja in kriterijev vrednotenja

Na področju uporabe večkriterijskih analiz obstaja veliko število razpoložljivih konkretnih tehnik ali algoritmov za ocenjevanje variant, ki so v našem primeru vse določene prostorske podenote⁵. V tej metodi se predlaga uporabo večkriterijskih funkcij ocenjevanja, kjer sta v uporabi predvsem dva načina, prvi je obtežbena seštevna metoda (ang. weighted summation), drugi pa obtežbena množitvena metoda (ang. weighted multiplication). Oba načina sta tudi najbolj enostavna za razumevanje in razširjena v aplikativni uporabi⁶. Na primer obtežbena seštevna metoda se pogosto izrazi kot:

$$u_i = \sum_{j=1}^m v_{ij} * w_j,$$

pri čemer se za določitev skupne ocene u_i za vsako obravnavano prostorsko podenoto i seštejejo ocene prostorske podenote po posameznih upoštevanih kriterijih j (vključeni varstveni režimi in raba prostora) z zmnožkom njihove pomembnosti ali obtežitve w_j . Ocena vsake obravnavane prostorske podenote i po vsakem kriteriju j je izražena z u_{ij} , to je oceno, ki opredeljuje ali se znotraj prostorske podenote i nahaja upoštevani varstveni režim j in če se, kako visoka je njegova ocena.

V uvodnem poglavju je podana definicija zelene infrastrukture, ki temelji na prepoznavanju vrednosti prostora iz vidika zagotavljanja ekosistemskih storitev in varovanja biotske raznovrstnosti, ki je dejansko v skladu z uveljavljenimi klasifikacijami ES tudi ena od prepoznanih ES, to je Ohranjanje populacij in habitatov (naslednja preglednica). Koncept ES je tudi že široko raziskan in metodološko utemeljen^{7, 8, 9}. Podrobnejša kategorizacija ekosistemskih storitev, povzeta po RESI¹⁰ metodologiji, je podana v **PRILOGI 3**. Pregledno kategorizacijo ekosistemskih storitev pa podaja **Preglednica 1**.

Preglednica 1 Kategorizacija ekosistemskih storitev

KATEGORIJE ES	EKOSISTEMSKA STORITEV
Oskrbovalne storitve	Gojenje kulturnih rastlin, Pašništvo/trava za krmo, Ribištvo in ribogojstvo, Surovi biotski materiali (les, vlakna, ...), Vodooskrba (pitna voda / namakanje, tehnološke vode, ...), Biomasa za pridobivanje energije (iz kulturnih rastlin, gozdov) ...
Uravnalne in vzdrževalne storitve	Zadrževanje hranil/snovi, čiščenje vode, Zmanjšanje toplogrednih plinov, Omilitev visokovodnih odtokov in poplavne nevarnosti, Omilitev sušnih razmer, Nastajanje prsti, Uravnavanje lokalne klime in izboljšanje kakovosti zraka, Ohranjanje populacij in habitatov ...
Kulturne storitve	Krajinska vrednost, Naravna in kulturna dediščina, Izobraževanje in znanost, Rekreacija in turizem (ribištvo, plovba, kopanje, kolesarjenje, pohodništvo, ...) ...

⁵ Figueira, J., Salvatore, G., Ehrgott, M. (eds). 2005. Multiple criteria decision analysis: state of the art surveys. Springer, Berlin Heidelberg New York

⁶ Howard AF (1991) A critical look at multiple criteria decision making techniques with reference to forestry applications. Can J For Res 21:1649–1659

⁷ Common International Classification of Ecosystem Services CICES (<https://cices.eu/cices-structure/>)

⁸ HyMoCARES (<https://www.alpine-space.eu/projects/hymocares/en/home>)

⁹ Projekt AlpES (Interreg Območje Alp) (<https://www.alpine-space.eu/projects/alpes/en/home>)

¹⁰ Beichler, S.A. in sodelavci. 2016. Identifizierung zu bearbeitender Funktionen und Ökosystemleistungen. River Ecosystem Service Index (RESI) Projektergebnisdokument 1.1

Za celostno opredelitev območja iz vidika prepoznavanja vrednosti prostora kot ZI bi bilo treba preveriti obravnavano območje iz vidika razpoložljivosti in povpraševanja vseh klasificiranih ES.

Ker praviloma takih celovitih ocen in podatkov ni na razpolago, je v fazi prepoznavanja ZI v prostoru učinkovito, če se uporabi le tiste podatke, ki so že na razpolago in pokrivajo že prepoznane potrebe po zagotavljanju glavnih ES. Zagotavljanje teh ES je praviloma uveljavljeno tudi z že sprejetimi varstvenimi predpisi in režimi. Ker gre pri ES za obravnavo naravnih in pol naravnih območij so praviloma prepoznani tudi pozitivni sinergijski učinki na druge ES, ki pa niso pravno urejene. Na primer območja poplavne nevarnosti, na katerih veljajo pravno določene omejitve in pogoji rabe, lahko hkrati ustrezno zagotavljajo druge ES, ki pa nimajo pravne ureditve in pri prostorskem načrtovanju in niso vključene iz vidika upoštevanja rabe pri urejanju prostora. Na primer območja varovanja zaradi nastajanja prsti neposredno niso nikjer pravno urejena, so pa varovana posredno preko varstvenega režima na območjih po pravnim režimom poplavne ogroženosti. Je pa takšno analizo drugih ES, predvsem pri prostorskem načrtovanju na ravni posameznih občin, smiselno izvesti v sklopu umeščanja ZI, ko se lahko razvoj ZI utemeljuje zaradi zagotavljanja več koristi ali ekosistemskih storitev. Seveda pa je nujno preveriti in upoštevati tiste, po katerih se dejansko tudi povprašuje.

Slika 7 prikazuje uveljavljene pravne varstvene režime, ki se lahko neposredno prepoznajo tudi kot režimi, s katerimi se zagotavlja razpoložljivost ES ali pa se jo celo izboljšuje. Vključujejo se predvsem varstveni režimi za biotsko raznovrstnost in režimi za zagotavljanje drugih ES.

Ker dejansko stanje rabe prostora ali pokrovnosti tal ni nujno v skladu s cilji varstvenih režimov (zatečeno stanje, drugi ekonomsko socialni pomembni cilji ipd.), se kot sloj vključi tudi dejanska raba prostora. Na primer, priobalna zemljišča so varstveni režim, ki omogoča doseganje več ciljev (dostop do vode, omogočanje urejanja voda, poplavno varnost) in zagotavlja več ES (Zadrževanje hranil/snovi, čiščenje vode, ugodne mikro klimatske razmere ter tudi zagotavljanje biotske raznovrstnosti s poudarkom na povezanosti habitatov).

Ker pa je bil varstveni režim priobalnih zemljišč uveljavljen na zatečenem stanju (pozidava do vodotokov, kmetijska raba, siva infrastruktura), je ravno zato zaradi pravilne ocene prostora iz vidika ZI pravilno, da se kot kriterij vključi dejansko stanje. Slednje omogoča tudi učinkovitejše umeščanje ZI in njenega utemeljevanja.

Upoštevani kriteriji:

- zagotavljanje biotske raznovrstnosti

- zagotavljanje drugih ES

- raba prostora:

Slika 7: Nabor slojev varstvenih režimov, za katere so prostorski podatki na razpolago, in so kot taki vključeni v prostorsko analizo ZI kot kriteriji za vrednotenje

Celoten nabor slojev varstvenih režimov, za katere so prostorski podatki na razpolago in so kot taki vključeni v prostorsko analizo ZI kot kriteriji za vrednotenje, je podan v **PRILOGI 4**.

4.3 Določitev načina ocenjevanja prostorskih enot po izbranih kriterijih

Posamezna prostorska enota se iz vidika njene prepoznavnosti kot ZI ocenjuje na podlagi enačbe, ki je podana v poglavju 4.2 in vključuje seštevek zmnožkov ocene in uteži posamezne prostorske podenote po vsakem vključenem kriteriju. Ocena prostorske podenote po posameznem kriteriju se določi tako, da se preveri njeno pokritost po posameznem kriteriju in če:

- ni pokrita, je ocena po tem kriteriju enaka 0,
- je pokrita, se pripiše ocena na podlagi izbrane ocenjevalne funkcije.

V našem primeru se lahko podenota, ki je pokrita z vključenim slojem, oceni samo z eno oceno, to je z oceno 1 ali z različnimi ocenami, če je posamezen sloj (kriterij) sestavljen iz različno pomembnih območij.

Tako se na primer podenota, če je pokrita z območjem Natura 2000 oceni z 1 po tem kriteriju. Primer z več možnimi ocenami podenote pa je primer vodovarstvenih območij, ki so razdeljena na več vplivnih con, ki imajo različno stroge varstvene režime. **Preglednica 2** prikazuje način ocenjevanja posamezne prostorske podenote glede na njeno pokritost z vodovarstvenim območjem in v katerem varstvenem režimu se nahaja.

Preglednica 2: *Ocenjevanje prostorskih podenot v skladu z njihovo prekritostjo z vodovarstvenim režimom in njegovo restriktivnostjo, ki izhaja iz conacije*

Pokritost z vodovarstvenim območjem	Ocena
Zajetje (ali 1A. ali 1B. varstveni režim na občinski ravni)	3
1. ali 1A. ali 1B. varstveni režim	3
2. ali 2A. ali 2B. varstveni režim	2
3. ali 3A. ali 3B. varstveni režim ali (4. varstveni režim na občinski ravni)	1
Ni znotraj vodovarstvenega območja	0

V **PRILOGI 5** so podani načini ocenjevanja za vse upoštevane kriterije, kjer višja ocena pomeni večjo pomembnost prostorske podenote iz vidika prepoznavnosti kot ZI.

Z obteževanjem se dodatno poveča ali zniža vrednost določenega kriterija ali skupine kriterijev. Ker je pri prepoznavanju prostora iz vidika vrednosti kot ZI izpostavljena ES »Ohranjanje populacij in habitatov« in prepoznana kot enakovredna vsem ostalim ekosistemskim storitvam, se z obteževanjem doseže, da skupni oceni posamezne prostorske enote prvi polovici ocene prispeva podpora biotski raznovrstnost in drugi polovici ocene prispevajo vse ostale ES. Ker dejanska raba podpira ali omejuje razpoložljivost ZI, se zagotovi, da določen dodatni delež k skupni oceni prispeva tudi ocena po tem kriteriju.

Preglednica 3 prikazuje vse upoštevane kriterije, po katerih se ocenjuje posamezna prostorska podenota z minimalno ali maksimalno možno oceno po posameznem kriteriju ter z

izbranimi vrednostmi za uteži, s katerimi se je zagotovilo, da je ocena po ES »Ohranjanje populacij in habitatov« enakovredna kot ocena po ostalih ES.

Ocena po primernosti glede na dejansko rabo je obtežena tako, da je vpliv na skupno oceno nekoliko manjši kot pri obeh skupinah ES. Bolj merodajna ali usklajena določitev uteži (tudi ocen) je predmet analize občutljivosti ali umerjanja, pri čemer se na primer lahko zasleduje polarizacija ali čim večja razpršenost oz. raznolikost ocen.

Preglednica 3 Upoštevani kriteriji njihove maksimalne ocene in uteži ter določitev minimalne in maksimalne ocene, ki jo lahko doseže posamezna prostorska podenota

Upoštevani sloji		Varstveni režim / dejanska raba	min	maks	utež	skupno
Biodiverziteta	1	Natura 2000	0	1	5	18
Biodiverziteta	2	Zavarovana območja	0	2	2	
Biodiverziteta	3	Naravne vrednote_območja	0	2	2	
Biodiverziteta	4	Naravne vrednote točke	0	2	2	
Biodiverziteta	5	Ekološko pomembna območja	0	1	1	
Ekosistemska storitev	6	Kopalne vode	0	2	2	18
Ekosistemska storitev	7	Vodovarstvena območja	0	3	2	
Ekosistemska storitev	8	Vodna in priobalna zemljišča	0	1	2	
Ekosistemska storitev	9	Poplavna nevarnost	0	3	1	
Ekosistemska storitev	10	Varovalni gozdovi	0	1	2	
Ekosistemska storitev	11	Kulturna dediščina	0	1	1	
Primernost glede na dejansko rabo	12	Dejanska raba prostora	1	6	2	12
					Min točk	2
					Max točk	48

Iz **Preglednice 3** je tudi razvidno, kateri kriteriji so bili izbrani, način ocenjevanja po posameznem kriteriju in izbira uteži. Podana pa je tudi najnižja ali najvišja možna ocena posamezne prostorske podenote.

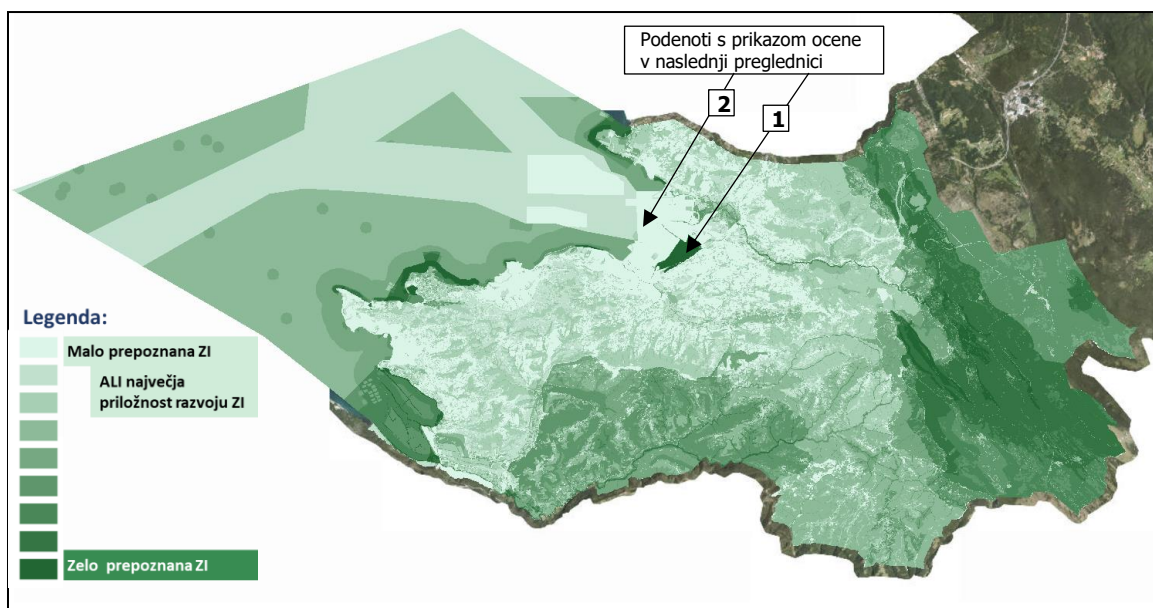
Če se želi slediti splošnemu principu uporabe večkriterijskih analiz z uporabo večkriterijskih funkcij ocenjevanja, je zaželeno, da se obteževanje in ocenjevanje normirata, tako da so posamezne ocene po kriterijih kot tudi skupna končna ocena določene v razponu z vrednostmi od 0 (najnižja ocena) do 1 (najvišja ocena). Na ta način se zagotovi, da so ocene različnih območij, na katerih se lahko upošteva drug set kriterijev in ocen ali če se naknadno vključi dodaten kriterij, primerljive med seboj, oziroma je primerjalna analiza enostavnejša. Na primer, če se v set izbranih kriterijev dodatno vključijo območja gojitvenih ribjih revirjev kot oskrbovalna ES »Ribištvo«, je z uvedbo normiranja enostavneje doseči, da bo delež ocene drugih ES v primerjavi z deležem ocene ES »Ohranjanje populacij in habitatov« ostal enak.

4.4 Analiza in ocena prostora iz vidika prepoznavnosti ZI

Ko so izvedeni vsi prejšnji koraki in pripravljene podatki, se lahko vzpostavi informacijski model, izvede izračune in pridobi rezultate. Z večanjem območja analize in števila vključenih kriterijev se večja kompleksnost modeliranja in izračunov. Slednje je lahko zamudno zlasti v fazi odpravljanja napak, ki se praviloma odkrivajo po izvedenih izračunih. Omenjeno

prikazuje tudi **Slika 5**, kjer so v postopku dodane povratne puščice v predhodne korake vzpostavitve metode in modela. Zato je pomembno, da se model pravilno strukturira in avtomatizira, s čimer se doseže, da se po odpravi določene napake ali z vključevanjem drugih kriterijev ponovna vzpostavitvev modela in izračuni avtomatizirajo.

Slika 8 prikazuje primer ocene prostora slovenskih obalnih občin in slovenskega morja iz vidika prepoznavnosti ZI na podlagi izbranih kriterijev in modelnih parametrov (način ocenjevanja in izbrane uteži). Zaradi preglednosti je **Slika 8** podana tudi v **GRAFIČNI PRILOGI 9**. Prostorske podenote z nižjo oceno so svetlejše, tiste z višjo oceno pa temnejše zelene.

Slika 8: Ocena prostora slovenskih obalnih občin in slovenskega morja iz vidika prepoznavnosti ZI z označitvijo prostorske podenote (št. 1), ki je prikazana v naslednji preglednici

Z različno določitvijo mejnih vrednosti in barv lestvice se lahko na podlagi vizualnega pregleda dobi različne predstave ali je območje slovenske obale in morja prepoznano z visoko ali nizko vrednostjo kot ZI. Zato je pri analizi rezultatov in odločanju pomembno, da se dogovori način porazdelitve in prikaza prepoznane vrednosti prostora kot ZI in da se tudi ustrezno izvede pregled, zakaj je določeno območje bolj ali manj prepoznano kot ZI. Za pregled rezultatov sta na **Sliki 8** označeni dve podenoti, prva je na območju Škocjanskega zatoka, ki je prepoznan z večjo vrednostjo kot ZI, druga pa je na območju Luke Koper, ki je prepoznana z manjšo vrednostjo kot ZI. Vrednosti in ocene ter uteži po posameznih kriterijih in skupno so za obe podenoti prikazane v **Preglednici 4**.

Preglednica 4 Prikaz izračuna ocene dveh izbranih prostorskih podenot glede prepoznavnosti zelene infrastrukture, levo je območje 1 (Škocjanski zatok) in desno območje 2 (pomol Luke Koper)

Upoštevani sloji	Vrednost	Ocena	Utež	Skupno
Natura 2000	SAC	1	5	5
Zavarovana območja	Državni	2	2	4
Naravne vrednote_območja	Državni	2	2	4
Naravne vrednote točke	NE	0	2	0
Ekološko pomembna območja	DA	1	1	1
Kopalne vode	NE	0	2	0
Vodovarstvena območja	NE	0	2	0
Vodna in priobalna zemljišča	DA	1	2	2
Poplavna nevarnost	Redke	2	1	2
Varovalni gozdovi	NE	0	2	0
Kulturna dediščina	NE	0	1	0
DRP - Vodno zemljišče	7000	6	2	12
Skupaj				30

Upoštevani sloji	Vrednost	Ocena	Utež	Skupno
Natura 2000	NE	0	5	0
Zavarovana območja	NE	0	2	0
Naravne vrednote_območja	NE	0	2	0
Naravne vrednote točke	NE	0	2	0
Ekološko pomembna območja	NE	0	1	0
Kopalne vode	Vplivno obm.	1	2	2
Vodovarstvena območja	NE	0	2	0
Vodna in priobalna zemljišča	NE	0	2	0
Poplavna nevarnost	Zelo redke pop.	1	1	1
Varovalni gozdovi	NE	0	2	0
Kulturna dediščina	NE	0	1	0
DRP - Pozidano zemljišče	3000	1	2	2
Skupaj				5

Skocjanski zatok je prepoznan z vrednostjo 30, kar pomeni, da glede na razpon ocen od 2 do 48, ni zelo visoko ocenjen. Razlog je v tem, da bi najvišjo oceno dosegla prostorska podenota, katero bi prekrivali prav vsi varstveni režimi z najvišjo pomembnostjo. Dejansko je v prostoru takih enot nič ali malo. V tem primeru analize je bila najvišje dosežene ocena enaka 35.

Pričakovati je, da se z večanjem števila vključenih kriterijev najvišja ocena relativno manjša glede na razpon možnih ocen in seveda obratno, najnižja ocena relativno viša. Na primer, ne glede na to, da se območje Luke Koper ne prepozna z vrednostjo kot ZI, je vseeno na tem območju dosežena ocena 5, torej več kot 2, kar je posledica nahajanja te prostorske podenote znotraj vplivnega območja kopalnih voda in območja dosega zelo redkih poplav.

Kot je bilo omenjeno, se izboljšanje reprezentativnosti rezultatov lahko doseže z analizo občutljivosti rezultatov na raznolikost vhodnih podatkov ali z umerjanjem. Pri umerjanju je pomembno, da so na razpolago umerjalni podatki¹¹. V tem primeru so to območja, ki so široko prepoznana, da so ZI ali da niso ZI. Za potrditev pravilnosti vzpostavljenih metode in izbranih kriterijev in modelnih parametrov (uteži) se je izvedla analiza prepoznavanja ZI tudi na območju porečja reke Vipave, kar je prikazano na **GRAFIČNI PRILOGI 13**. Na tej grafični prilogi so označena tudi območja, ki bila v okviru projekta GREVISLIN (EU-Interreg Italija-Slovenija) že prepoznana kot ZI in se že urejajo iz vidika izboljšanja zelenega potenciala in dostopnosti ekosistemskih storitev.

4.5 Analiza in ocena prostora iz vidika možnosti razvoja ZI

V uvodnem delu tega poglavja je bilo že podano, da so analize in načrtovanje nove ZI lahko obsežne, in jih je smiselno izvajati v sklopu postopkov prostorskega načrtovanja, ko se lahko prostorski podatki pridobivajo in pripravljajo podrobnejše prostorske vsebine. Zato so v priročniku za to fazo podane le določene usmeritve za prostorske načrtovalce. Za uspešno načrtovanje ZI je v prvem koraku treba prepoznati obstoječo vrednost prostora kot ZI, kar je opisano v podpoglavju 4.4. Pri območjih, ki so prepoznana z nižjo vrednostjo kot ZI, pa je treba narediti premik zornega kota, to je na njih je treba gledati kot na območja, na katerih je dejansko najvišja priložnost za izboljšanje razpoložljivosti ES in posledično vrednosti kot ZI.

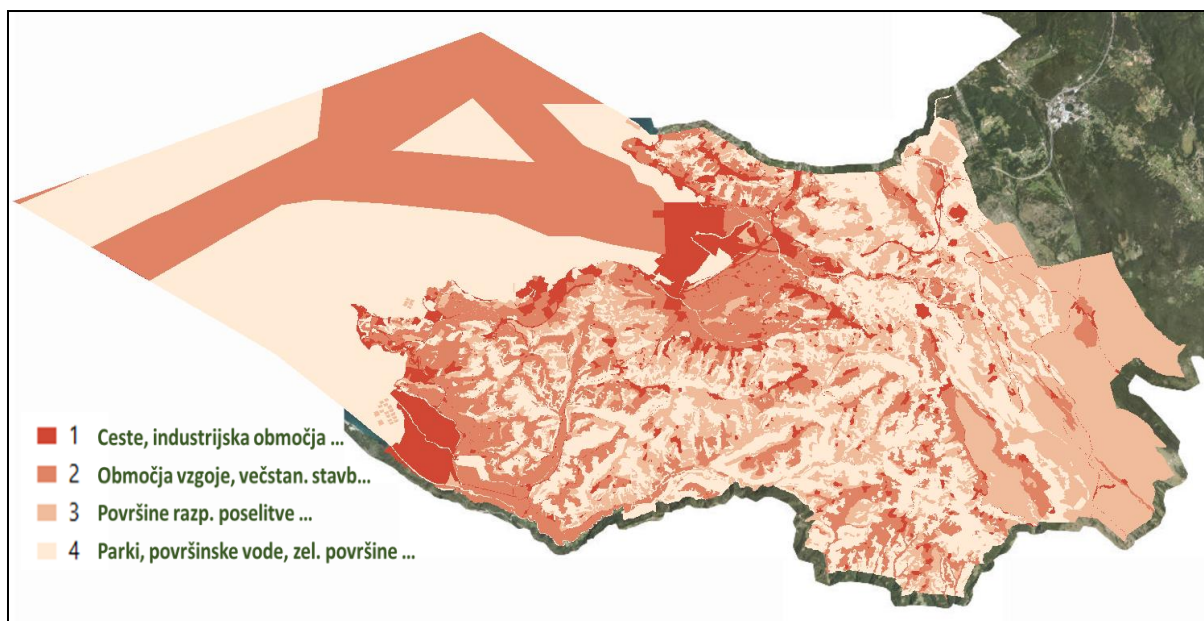
¹¹ Šantl, S., Steinman, F. 2015. Hydropower Suitability Analysis on a Large Scale Level: Inclusion of a Calibration Phase to Support Determination of Model Parameters. Water Resources Management 29, 1: 109-123

Kot podpora načrtovanju ZI je v sklopu analize koristi in stroškov treba predvidoma izvesti naslednje korake:

1. Izbrati vodilni sektorski cilj, ki je tudi ekosistemska storitev,
2. V prostoru predvideti možne ukrepe za izboljšanje razpoložljivosti te ES,
3. Preveriti navzkrižja z drugimi obstoječimi in načrtovanimi rabami prostora, ki niso ES,
4. Preveriti sinergijske učinke na razpoložljivost drugih ES, po katerih se povprašuje, lokalno in širše,
5. Izvesti analizo koristi iz vidika skupnih pozitivnih vplivov na ES in stroškov iz vidika vpliva na poslabšanje drugih rab ali storitev prostora,
6. Predvideti izravnalne ali omilitvene ukrepe za ohranitev zagotavljanja drugih rab ali storitev prostora,
7. Izvesti končno analizo koristi in stroškov in sprejeti odločitve oziroma se vrniti v predhodne korake, vključno s prvim.

Kot vodilni cilj se v dosedANJI praksi največkrat pojavi ohranjanje ali izboljšanje biotske raznovrstnosti kot glavne ekosistemske storitve za prepoznavanje in načrtovanje območij ZI. Lahko pa je to tudi katerakoli druga ES. Na primer na območju slovenskih obalnih občin se pojavlja razvojni interes po vzpostavitvi kolesarskih poti, tako zaradi turistično rekreacijskih potreb kot tudi zaradi izboljšanja lokalne mobilnosti brez uporabe motornih vozil. **GRAFIČNA PRILOGA 14** tako prikazuje izhodiščno (predvideno) umeščanje kolesarskih poti na območju slovenskih obalnih občin, kar predstavlja podlago za izvedbo omenjenih korakov za umeščanje ZI v prostor.

Kot podpora 3. koraku, to je preveritvi navzkrižij z drugimi obstoječimi in načrtovanimi rabami ali storitvami prostora, ki niso ES, je možno uporabiti prostorske podatke o namenski rabi, to je pravno urejeni rabi prostora. Namreč ti podatki, ki so praviloma pripravljene in dostopni, nudijo dobro izhodišče, v katerih območjih se pričakuje večja sinergija ali navzkrižje pri načrtovanju izboljšanja razpoložljivosti izbrane ES. **Slika 9** tako prikazuje prostorske podenote slovenskih obalnih občin in slovenskega morja, ki so ocenjene, kako močno so v sinergiji z zagotavljanjem in razvojem rabe ES ali pa so namenjene zagotavljanju drugih »ne ekosistemskih« storitev. Zaradi preglednosti je **Slika 9** podana tudi v **GRAFIČNI PRILOGI 10**. Na primer ceste, industrijska območja, kjer je razvoj razpoložljivosti ES in posledično ZI zelo onemogočen, so označena z najmanjšo vrednostjo, to je 1 (temno rdeče). Površine kot so parki, vodne površine in razne površine z rastlinskim pokrovom, pa so označene z najvišjo vrednostjo, to je 4 (svetlo rdeče). Tabela določitve ocen glede na vrsto vseh prepoznanih namenskih rab je podana v **PRILOGI 5**.

Slika 9: Ocena prostora slovenskih obalnih občin in slovenskega morja iz vidika navzkrižja z razvojem ZI na podlagi namenske rabe prostora

Predstavljena prostorska analiza za prepoznavanje ZI predstavlja solidno podlago za prepoznavanje koristi in storitev prostora iz vidika ohranjanja biodiverzitete in zagotavljanja drugih ekosistemskih storitev. Da bo prepoznana ZI in tudi ZI, ki se dodatno načrtuje zaradi izboljšanja biodiverzitete in rabe drugih ekosistemskih storitev, ustrezno vključena v odločevalske procese, je potrebno postopek prepoznavanja in umeščanja ZI pravno urediti. Zato je v Poglavlju 5 podrobneje analiziran in podan pravni vidik ter predstavljene pravne smernice za umeščanje ZI v prostor.

5 PRAVNI OKVIR UMEŠČANJA ZELENE INFRASTRUKTURE V PROSTOR

Zelena infrastrukturo opredeljujejo različni dokumenti EU: Zelena infrastruktura – izboljšanje evropskega naravnega kapitala (2013)¹², Resolucija evropskega parlamenta o zeleni infrastrukturi (12. december 2013)¹³. Celovita definicija pojma zelena infrastruktura v teh dokumentih ni podana. V dokumentih so podani nekateri posplošeni primeri, kaj bi bilo mogoče prepoznati kot zelena infrastrukturo, jasnih meril ni.

Zato je tudi to področje potrebno razumeti skladno z načelom **subsidiarnosti**, ki je temeljno pravno in politično načelo EU. Države članice, v okviru svoje tradicije, strokovnih spoznanj in demokratičnega procesa, iščejo načine, kako izboljšati pogoje na svojem območju in v okviru skupnega pravnega reda sodelujejo z drugimi državami v skupnem prostoru.

Tudi nacionalno pravo pojma zelene infrastrukture ne opredeljuje samostojno in zato nima neposrednih pravnih posledic. Gre za pravno politični koncept, ki ga je moč udejanjati preko drugih pravnih institutov in to predvsem postopkovnih.

Zelena infrastruktura so posegi v prostor, režimi rabe prostora ter ukrepi, ki ohranjajo, regenerirajo ali vzpostavljajo na novo vsaj eno ekosistemsko storitev. Zelena infrastruktura, vključuje tako »no take zone« oziroma strogi rezervat, vodna zemljišča, varovane gozdove, od ekstenzivnih travnikov do kmetijskih zemljišč, namakalnih sistemov, zadrževalnikov umetnih jezer do vključno urbanih zelenic, rekreativnih površin, školjčič, ribogojnic, suhozida, obzidja, objektov (cerkve, gradovi) namenjeni gnezdiščem. Med ukrepe sodi, tako kmetijska pridelava, košnja, pogozdovanje, čiščenje hudournikov, vzdrževanje suho-zidov, učnih in kolesarskih poti...

Zelena infrastruktura so tudi prostorske ali funkcionalne povezave (zeleni, modri koridorji) med posameznimi enotami infrastrukture (jedrnimi območji), ki opravljajo ekosistemske storitve. Običajno zelena infrastruktura prispeva, k izvajanju več ekosistemskih storitev hkrati. Lahko se pa storitve med seboj omejujejo, izjemoma izključujejo.

S področnimi varstvenimi režimi se sicer ohranjajo pogoji, ki omogočajo izvajanje ekosistemski storitev. Tovrstno varstvo je po naravi stvari reaktivno oziroma pasivno in pogosto parcialno. Večkrat je odvisno od doslednosti posameznega resorja in zato ne celovito. Upravljanje je pomanjkljivo in nesistemsko. Nadzor je pomanjkljiv in nekoordiniran. Evidenca in premoženjsko pravna razmerja, v zvezi s potencialno in načrtovano zeleno infrastrukturo, je neustrezna.

Mehanizmi ekonomskih spodbud, v smeri promocije tovrstnih storitev, ne obstajajo oziroma delujejo v nasprotni smeri. Upravljalci procesov in tudi drugi deležniki v procesu prostorskega načrtovanja in umeščanja v prostor nasploh, ne prepoznavajo ekosistemskih storitev, čeprav intuitivno (politično) razumejo njihov pomen. Odsotni so tudi mehanizmi usklajevanja med različnimi storitvami že med nosilci javnega interesa.

¹² Bruselj, 6.5.2013 COM(2013) 249 final Sporočilo komisije evropskemu parlamentu, svetu, evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij: Zelena infrastruktura – izboljšanje evropskega naravnega kapitala {SWD(2013) 155 final}

¹³ European Parliament resolution of 12 December 2013 on Green Infrastructure – Enhancing Europe's Natural Capital (2013/2663(RSP))

Vprašanje mobilizacije zasebnega interesa in kapitala na področju zelene infrastrukture se ne zastavlja. Potrebno bi bilo zagotoviti:

- promocijo naravnih procesov z režimi ter tehničnimi in tehnološkimi rešitvami in standardi;
- vzpostavitev sistema ekonomskih motivacij z določitvijo cene posega v (potencialno) ekosistemsko storitev;
- s subvencijami in/ali mehanizmi zniževanja stroškov v primerih nadomestnih ukrepov ali izgradnje zelene infrastrukture, kot posebne oprostitve komunalnega prispevka, v smislu zelenih javnih naročil;
- obravnava umeščanja zelene infrastrukture, kot vrste vzdrževalnih del v smislu energetske sanacije stavb;
- poseben status načrtovanja objektov ali ureditev z manjšim posegom v okolje, kot so vkopani objekti in objektov na stebrih, vertikalni vrtovi itd.

Pravni okvir zelene infrastrukture analiziramo normativno in funkcionalno. Zaradi preglednosti so prikazani štirje med seboj prepleteni zorni koti, s priporočili:

Programsko – normativni vidiki, ki vključujejo, strateške razvojne in prostorske usmeritve, namensko rabo, resorne pravne režime in druge podlage za posege in dejavnosti: osnovna in podrobna namenska raba, kako je opredeljena v naselju in krajini, zavarovanja (narava, kultura), vprašanje večnamenske rabe;

Upravljavski vidiki, ki vključujejo pristojnosti in prakso upravljanja (potencialne) zelene infrastrukture: upravljanje zavarovanih območij in kulturne dediščine, voda, Natura 2000, lastništvo – pravna razmerja oziroma omejevanje lastninskih upravičenj in odškodnine, prenos državnih zemljišč na občine, vloga Sklada RS kmetijskih zemljišča pri zakupih in odkupih;

Postopkovni vidiki prostorskega načrtovanja, RPN, OPPN (za eno, ali več občin), Odlok o zunanji podobi naselij, kdo sodeluje v postopku in na kakšen način: prikaz stanja prostora, določitev ureditvenega območja naselja, krajinska zasnova način in sodelovanje v postopku sprejemanje pravnih aktov, subsidiarnost in nadomestno ukrepanje države, postopek umeščanja občinskih ureditev na območje državnih prostorskih in drugih ureditev (DPN, obramba, naravne nesreče, sanacije) nadzor, stroški;

Čezmejni vidiki: sodelovanje v okviru pravnega reda EU, direktiva o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje, direktiva o vodah, direktiva o morski strategiji, habitatna in ptičja direktiva (Natura 2000), Barcelonska konvencija in protokoli, bilateralni sporazumi na porečjih, čezmejno projektno sodelovanje.

5.1 Strateške usmeritve

Iz strateških in programskih dokumentov je moč prepoznati zeleno infrastrukturo in njen pomen. Tovrstne usmeritve nudijo tudi pravno podlago za nadaljnje načrtovanje ter normativno nadgradnjo tega področja, ki se šele umešča v naš pravni red in pojmovni aparat. V tem delu, so posebej analizirani, akti, ki obravnavajo obalno kraško regijo (po novem Istra – Kras - Brkini), v katero spada obmorsko območje.

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (SPRS 2004), ki je bila sprejeta na podlagi Zakona o urejanju prostora (ZUreP-1) iz leta 2002, nima izrecne navedbe zelene

infrastrukture. Temelji v celoti na načelih, ekološkega – krajinskega¹⁴ prostorskega razvoja, s poudarkom na ekološko pomembnih območjih pomena vode, vključno z obalnimi, tudi morskimi območji. Razvojni pomen ohranjanja »zelene infrastrukture«, je strateško izpostavljen v okviru varstva kakovosti okolja, čeprav ne temelji izrecno na izvajanju ekosistemskih storitev. SPRS 2004 za svoje splošno izhodišče navaja:

»(2) Prostorska strategija upošteva zahteve po zagotavljanju in varstvu kakovosti okolja. Ohranjanje narave, varstvo prostorske identitete in kulturne dediščine ter varstvo in izboljšanje kvalitete bivalnega in delovnega okolja so temeljne razvojne zahteve, ki jih prostorska strategija vključuje kot sestavni del usmerjanja prostorskega razvoja.«

Strategija morje obravnava kot »slovensko okno v svet«¹⁵. Opredeljuje mu poseben kulturni in simbolni pomen, kjer se zagotavlja - prostorski razvoj, s katerim se ohranjajo njegov kulturni in simbolni pomen ter biotska raznovrstnost. Izpostavljen je krajinski pomen okoljski pomen morja:

»Na morju in v obalnem pasu se omogoča razvoj tistih dejavnosti, ki ne zmanjšujejo kvalitete vode, povečujejo pa kvaliteto izrabe ter pri tem ne ovirajo javne dostopnosti morja in obale ter jih zaradi nujne prisotnosti morja ni mogoče izvajati nikjer drugje. V obalnem in priobalnem pasu se ne izvaja posegov, ki bi zoževali poglede na morje ter ogrožali ohranjanje narave in kulturne dediščine. Obalne črte se ne krajša, lahko pa se jo podaljša, v skladu s prostorskimi možnostmi in omejitvami.«¹⁶

Strategija izrecno opredeljuje zeleni sistem¹⁷, ki ga sicer veže na naselja, izpostavlja pa tudi pomen gozda¹⁸, v krajinskem in ekološkem smislu. Nenazadnje je izpostavljen kulturni in simbolni pomen krajine z izrecno navedbo nacionalno pomembnih območij in njihovega upravljanja.

Lahko bi zaključili, da že SPRS 2004, vključuje načela heterogenosti¹⁹, povezljivosti²⁰ in multifunktionalnosti²¹ zelene infrastrukture, (ki strokovne podlage za SPRS 2050, celovito argumentirajo).

---

¹⁴ Uporabljeni koncepti izhajajo tako iz krajinskega –predvsem t. im. **ekološkega planiranja** (Ndubisi, 2002) kot tudi iz **krajinske ekologije**. Medtem ko iz krajinske ekologije črpa **razumevanje strukture in delovanju (ekoloških) sistemov**, njeno načrtovanje usmerjajo **metode iz krajinskega/ekološkega planiranja**. Slednje se osredotoča na usmerjanje in upravljanje sprememb v krajini na način, da načrtovane človekove dejavnosti niso tako uničujoče oz. moteče za naravne procese, ter da se človekove potrebe izpolnjuje ob hkratnem varovanju okolja. (strokovna podlaga za podeželje in zeleno infrastrukturo, spletna stran MOP)

¹⁵ Tako izrecno zaključijo: »Gradivo za sestanek Tematske fokusne skupine v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije (2017) – morje in obala in dodaja »podrobneje sicer opredeljuje vlogo obalnih mest v policentričnem urbanem sistemu Slovenije in vlogo koprškega pristanišča za razvoj širše regije in države v navezavi na prometne koridorje. Na ravni usmeritev za načrtovanje naslavlja tudi turizem ter varnost.«

¹⁶ Tako izrecno zaključijo: »Gradivo za sestanek Tematske fokusne skupine v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije (2017) – morje in obala Na Obali se razvoj turističnih dejavnosti usmerja v večanje kvalitete in rabo sodobnih tehnologij, s katerimi se zmanjšuje raba naravnih virov in prispeva k zmanjševanju obremenitev okolja in prostora. Spodbuja se razvoj kopaliških mest na obali, ki vključujejo zagotavljanje sodobnih in privlačnih kopaliških zmogljivosti, javnega in drugega potniškega pomorskega prometa ter zagotavljanje nastanitvenih zmogljivosti ter drugih programov v povezavi s Slovensko Istro in Krasom. Pri načrtovanju novih območij za turizem se najprej preveri možnosti uporabe degradiranih ali opuščenih območij.

¹⁷ **Zeleni sistem** je celovitost krajinskih sestavin na območju mesta ali naselja. Mestno krajino tvorijo naravne in grajene prvine, ki zadovoljujejo človekove posebne potrebe in pomembno prispevajo k zgradbi mesta in njegovega doživljanja. Sestavine zelenega sistema mesta ali naselja so posamezni deli odprtega prostora, ki se med seboj razlikujejo po namembnosti, zgradbi, stopnji naravnosti, vendar so v medsebojnem povezovalnem odnosu. To so lahko parki, otroška igrišča, šolski vrtovi, trgi, zelenje ob ulicah, cestah, vodotokih, zelenje v stanovanjskih naseljih, primestni travniki, primestni in mestni gozdovi in podobno.

¹⁸ »Gozdove v naselij, ki imajo pomembno ekološko izravnalno in krajinsko vlogo, se ohrani in vključi v zelene sisteme naselij s primernimi oblikami rekreacijske rabe. V bližini naselij se gozd lahko nameni za poselitev, kadar se s tem bistveno ne posega v ekološko ravnovesje.«

¹⁹ Zagotovljena z vključitvijo različnih elementov v sistem ZI: obsežnih naravno ohranjenih (gozdnih) območij, območij ekstenzivno obdelane kmetijske krajine, rek in obrečne krajine, itd.

²⁰ Povezljivost med jedrnimi območji je treba zagotoviti preko posameznih linijskih (koridorji) in točkovnih (stopalni kamni) elementov, ki v intenzivneje obdelani in/ali poseljeni krajini predstavljajo naravno bolj ohranjene predele.

- Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) za obalno kraško regijo, v usmeritvah za pripravo strategije razvoja,²² izrecno razume zeleni sistem²³ po SPRS 2004, kot sodobno pojmovano zeleno infrastrukturo in sicer: *»...Poleg gospodarske javne infrastrukture podpira razvoj policentričnega urbanega sistema še zelena infrastruktura, na katero se navezujejo zeleni sistemi regij in mest. Omogoča ohranjanje naravnega in kulturnega potenciala prostora, kakovosti prostora in prostorske identitete ter povečevanje odpornosti in zmanjševanje ranljivosti prostora; nudi pa tudi razvojne priložnosti za različne vrste območji...«*

Izrecno izpostavlja prav povezavo med območji Natura 2000 in to tako v smislu varstva narave, kot *»potencial za turistične ali pristočasne dejavnosti, kjer je mogoče oblikovati kakovostne in raznolike in regionalno prepoznavne turistične produkte... zato se izkoristi možnosti mešane rabe kmetijskih in gozdnih površin za rekreacijske namene...«*

- Ob tem pa še opredeli potrebo po sodelovanju med lokalno ravno v okviru regije in državo, kot primarno odgovorno za *»protipoplavno«* zeleno infrastrukturo: *»...Regija sodeluje z državo pri načrtovanju, gradnji in upravljanju vodne infrastrukture (zlasti visokovodnih nasipov, zadrževalnikov, prodnih pregrad, objektov za stabilizacijo dna in brežin, črpališč in odvajanje zalednih voda), s ciljem varstva pred škodljivim delovanjem voda na ogroženem območju...«*, kar kaže na poseben pomen upravljanja z vodami na nacionalni in lokalni ravni.

Strategija prostorskega razvoja Slovenije v pripravi (SPRS 2050), ki jo mora na podlagi novega zakona ZUreP-2²⁴ sprejeti Državni zbor RS, bo najvišji prostorsko planski dokument. Zakon predvideva usklajeno razvojno in prostorsko načrtovanje²⁵ tako na nacionalni kot regionalni ravni. Na nacionalni ravni zakon ne predvideva posebnega mehanizma usklajevanja med SPRS in drugimi nacionalnimi strateškimi dokumenti, razen

²¹ Slovenske krajine so rezultat pestrosti naravnih razmer (npr. podnebja, reliefa, geološke podlage) in različnih načinov upravljanja oz. gospodarjenja s prostorom. Pestrost in naravna ohranjenost slovenskih krajin omogočata vzpostavitev omrežja ZI, ki zagotavlja različne funkcije.

²² (MOP, Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja, februar 2019)

²³ Z zelenim sistemom regije se zagotavlja več-funkcionalnost prostora na regionalni ravni, zlasti ekološke in okoljske funkcije ter s tem združljive rabe prostora, ohranjanje oziroma izboljšanje ugodnega stanja habitatov na območjih NATURA 2000, prilagajanje na podnebne spremembe, zlasti z ohranjanjem površin za različna območja voda, naravno obnavljanje naravnih ekosistemov, zlasti tal in gozda, prepoznavnost krajine ter rekreacijo v odprtem prostoru. V okviru strategije razvoja regije se preveri povezanost z zelenimi sistemi sosednjih regij in z zelenimi sistemi naselij. Zeleni sistem regije lahko vključuje gozdna, kmetijska ali vodna zemljišča ter drug odprti prostor, ki lahko prispeva k izvajanju več-funkcionalne vloge zelenega sistema (npr. obnavljanje vodnih virov, zagotavljanje čistega zraka, protipoplavna varnost, protipožarna varnost, šport in rekreacija, prepoznavnost krajine in naselij, razvoj prepoznavnih turističnih in drugih znamk in produktov), str. 18.

²⁴ Obrazložitev predloga ZUREP-2 Prva obravnava EVA: 2016-2550-0006, navaja:

»Ministrstvo za okolje in prostor je eden od nosilcev urejanja prostora, ki ima z novim zakonom dodano vlogo skrbnika krajine, ne zgolj skrbnika poselitve, kot je izhajalo iz sedanje prakse. Veliko resorjev namreč varuje prostor iz svojega izključno sektorskega vidika (npr. kmetijske površine, vode, gozdovi...) medtem ko nad prostorom kot naravnim virom do sedaj ni bdel nihče. Ministrstvo za okolje in prostor s tem prevzema vlogo, ki mu gre že po samem nazivu in skrbi tako za naselja kot tudi za krajino in za skladnost z državnimi pravili urejanja prostora.«

²⁵ Obrazložitev predloga ZUREP-2 Prva obravnava EVA: 2016-2550-0006, še navaja:

»Strategija v veljavnih prostorskih predpisih od uveljavitve Zakona o prostorskem načrtovanju dalje ni imela izrecne pravne podlage, zaradi česar je nov ZUREP-2 ponovno vpeljuje kot temeljni instrument usmerjanja prostorskega razvoja države. Poleg navedenega člen predvideva medresorsko usklajevanje razvojnih dokumentov države in upoštevanje razvojnih ciljev EU, pri čemer naj Strategija deluje kot usklajen nabor razvojnih ciljev države, ki bodisi z umestitvijo v Strategijo dobijo svojo ustrezno prostorsko komponento ali pa je ta prostorska komponenta sicer določena v drugih razvojnih dokumentih vendar skladna s Strategijo. Na ta način se želi preprečiti kolizijo strateških razvojnih ciljev države, ki zaradi individualne obravnave znotraj posameznega resorja pogosto pripeljejo do neizvedljivosti na operativni ravni. Gre za izpeljavo načela usklajevanja interesov na najvišji ravni državnih razvojnih dokumentov... Tudi za druge razvojne dokumente države proces priprave takšnih dokumentov ni izrecno normiran, vsebuje le nekaj načelnih določb, kot je razvidno iz Uredbe o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna. Bistveno za proces priprave Strategije je sodelovanje med deležniki urejanja prostora, kamor je vključena tudi javnost, ter skrb za usklajenost razvojnih ciljev glede na druge razvojne dokumente v državi. V proces je vključena tudi Komisija za prostorski razvoj, ki obravnava in potrди predlog Strategije, ki jo sicer sprejeme Državni zbor RS.«

sodelovanja vladne Komisije za prostorski razvoj v postopku sprejemanja SPRS. Na regionalni ravni zakon pogojuje sprejem regionalnega razvojnega programa (RRP), na katerega se veže črpanje javnih sredstev s predhodnim sprejemom regionalnega prostorskega načrta (RPN). Ta zakonski pogoj za to finančno perspektivo sicer ne velja, saj so »regije« zavezane sprejeti RPN do leta 2023. Poleg tega sme vlada nadomestiti sprejem RPN z akcijskim programom, v kolikor ni pravočasno sprejet, ali pomanjkljiv. Na nacionalni ravni je vprašanje usklajenosti med prostorsko strategijo in resornimi razvojnimi dokumenti, primarno politično.

Proces oblikovanja SPRS 2050 se je pričel že pred²⁶ sprejemom ZUreP-2 in je večina strokovnih podlag že oblikovanih. Na področju zelene infrastrukture je pripravljeno zaključno poročilo, z metodološkimi in vsebinskimi predlogi in sicer:

»strateški planski dokument opredeliti zasnovo zelene infrastrukture na nacionalni ravni, opozoriti na vpetost nacionalne zelene infrastrukture v mednarodni kontekst in izpostaviti pomen zelene infrastrukture na nižjih (regionalni in lokalni) ravneh.

»Na ravni Slovenije je sistem zelene infrastrukture zasnovan na dveh glavnih območjih – Alpah in Dinaridih, preko katerih se navezuje na mednarodni sistem in rečnih koridorjih Save, Drave, Mure in Soče, ki prav tako omogočajo povezave z mednarodnim prostorom. Na nacionalni ravni je treba opredeliti povezavo med Alpami in Dinaridi, ki bo omogočala zagotavljanje ekoloških funkcij (zveznost habitatov, migracije velikih zveri) na nacionalni in mednarodni ravni.«²⁷

Zakon predvideva poseben akcijski program o pomorskem prostorskem načrtu (PPN), ki ga sprejme vlada in naj bi bil sprejet v letu 2020, s katerim se uresniči zaveze iz Direktiva o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje²⁸.

Strategija razvoja Slovenije (2030)²⁹, v samostojno opredeljenem devetem cilju, nedvoumno predpisuje ekosistemski način upravljanja z naravnimi viri in izrecno zahteva

²⁶ Proces priprave se je pričel 1. 1. 2015, spletna stran MOP

²⁷ Predstavitve Biotehniške Fakultete, Brdo 2016

²⁸ Obrazložitev predloga ZUREP-2 Prva obravnava EVA: 2016-2550-0006, navaja:

»Vlada s tem instrumentom sprejeme tudi akcijski program za izvajanje Strategije na morju, za katerega pripravo je odgovorno ministrstvo. Postopek priprave se izpelje smiselno v skladu z določbami tega zakona, ki urejajo postopek priprave regionalnega prostorskega plana, pri tem pa veljajo še nekatere posebnosti, ki izhajajo iz zahtev Direktive 2014/89/EU o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje. Tako je treba v postopku priprave zagotoviti sodelovanje drugih držav, vsebinsko gledano pa mora biti ta akt usklajen tudi z načrti upravljanja, ki so pripravljani v skladu s predpisi, ki urejajo vode (v RS je to trenutno načrt upravljanja z morskimi okoljem).«

²⁹ Ekosistemi in njihove storitve so ključni za preživetje, zdravje in kakovostno življenje sedanje in prihodnjih generacij...Pri tem je med največjimi izzivi usklajevanje različnih legitimnih, a nasprotujočih si interesov posameznih skupin deležnikov v prostoru. Pri trajnostnem upravljanju naravnih virov sta poleg tega pomembna nacionalni in globalni vidik. Slovenija je bogata z nekaterimi naravnimi viri, vendar je kljub temu odvisna od uvoza, zato je odgovorna za njihovo učinkovito upravljanje tudi zunaj svojih meja. Kakovostni naravni viri so pomembni tudi za zagotavljanje večje stopnje samooskrbe s kakovostno vodo in hrano, ki sta strateški dobrini. V Sloveniji se pri pridelavi nekaterih skupin živil dolgoročno spoprijemamo z njihovim upadanjem, kar povečuje našo ranljivost. Poleg tega je obseg kmetijske proizvodnje močno odvisen tudi od naravnih razmer, kar se v zadnjih letih kaže v nihanju proizvodnje in s tem samooskrbe. Odvisnost bo še večja zaradi negativnega vpliva podnebnih sprememb na prehranske sisteme in dejstva, da se v Sloveniji zmanjšuje površina obdelovalne zemlje, pa tudi zaradi urbanizacije. Poleg tega, da je kmetijski sistem odvisen od naravnih virov, ima kmetijstvo lahko tudi negativne vplive na okolje.

Cilj bomo dosegli:

- a) z uvajanjem ekosistemskega načina upravljanja naravnih virov in s preseganjem sektorskega načina razmišljanja, med drugim s pravočasnim usklajevanjem nacionalnih in čezmejnih interesov na presečnih področjih voda – hrana – energija – ekosistemi, ki se bodo v prihodnosti spreminjali in prilagajali tudi zaradi posledic podnebnih sprememb;
- b) z učinkovitim upravljanjem površinskih in podzemnih voda, obalnih in morskih virov ter z doseganjem njihovega dobrega stanja;
- c) z zagotavljanjem trajnostnega razvoja gozda kot ekosistema z vidika njegovih ekoloških, gospodarskih in socialnih funkcij;
- d) s preprečevanjem čezmernega onesnaževanja vseh sestavin okolja;
- e) z ohranjanjem visoke stopnje biotske raznovrstnosti in kakovosti naravnih vrednot ter s krepitvijo ekosistemskih storitev;
- f) s trajnostnim upravljanjem tal in ohranjanjem ekosistemskih storitev tal, preprečevanjem nadaljnje degradacije in sanacijo degradiranih tal;

oхранitev in upravljanje ekosistemski storitev, s konkretno navedenimi ukrepi: » z uvajanjem ekosistemskega načina upravljanja naravnih virov in s preseganjem sektorskega načina razmišljanja, med drugim s pravočasnim usklajevanjem nacionalnih in čezmejnih interesov na presečnih področjih voda – hrana – energija – ekosistemi, ki se bodo v prihodnosti spreminjali in prilagajali tudi zaradi posledic podnebnih sprememb;«

Pri varstvu biotske raznovrstnosti, je kot ukrep predvidena krepitev ekosistemskih storitev: »z ohranjanjem visoke stopnje biotske raznovrstnosti in kakovosti naravnih vrednot ter s krepitvijo ekosistemskih storitev;«

Ne gre le za ohranjanje in pasivno varstvo, temveč poleg le tega, ukrep predvideva celovito medsektorsko (celo čezmejno) upravljanje z naravnimi viri in vlaganje v krepitev ekosistemskih storitev. Poleg tega se v osmem cilju »nizkoogljično krožno gospodarstvo« izpostavlja pomen prostorskega načrtovanja,³⁰ kot ukrepa za vzpostavitev pogojev za ekosistemski pristop za gospodarski razvoj na vseh nivojih. Ukrepati je potrebno z instrumenti prostorskega načrtovanja in upravljanja s prostorom in naravnimi viri, tako na nacionalni kot lokalni ravni. V luči obmorskega območja, je potrebno izpostaviti:

- *Regionalni razvojni program za Istra- Brkini – Kras 2021-2027 (v pripravi)*
Regionalni razvojni program (RRP) se sprejme za programsko obdobje sedmih let (EU finančne perspektive) in mora biti usklajen SRS 2030³¹ ter skladen z izhodišči prostorskega razvoja (SPRS 2050 v pripravi). Pripravlja se na nivoju razvojne regije. Ker so edini viri financiranja regionalnega razvoja sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj, se razvojni program usklajuje s cilji politike tega sklada, kot izhaja iz predlogov uredb, ki določajo pravila za koriščenje sredstev iz posameznih skladov. Tako evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) kot evropski kohezijski sklad podpirata ukrepe:
  - *Ohranjanje naravnih danosti in krajine z različnimi ukrepi in spodbudami, tudi z razvojem in uporabo zelenih tehnologij. Z ohranjanjem naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti, ki predstavljajo primerjalno prednost regije v evropskem prostoru, je treba krepiti ekosistemske storitve .*
  - *Ukrepi za zmanjšanje ogroženosti oz. omilitev posledic naravnih nesreč (poplav, potresov, suš, zemeljskih plazov, požarov in drugih) .*

Med ostalimi se bodo sofinancirale dejavnosti v smislu:

- *Spodbujanja biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjšanje onesnaženja;*
- *Spodbujanje prilagajanja podnebnim spremembam ter preprečevanje tveganj in krepitev odpornosti na nesreče;*
- *Spodbujanje celostnega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulturne dediščine in varnosti, vključno s podeželjem in obalnimi območji, ter preko lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost.*

---

g) s trajnim varovanjem in ohranjanjem kakovostnih kmetijskih zemljišč ter s spodbujanjem kmetijske prakse za povečanje samooskrbe z lokalno trajnostno, predvsem ekološko pridelavo živil, ki pozitivno vplivajo na zdravje ljudi;

h) z zagotavljanjem kakovostnega bivalnega okolja ob odgovornem in učinkovitem ravnanju s prostorom, s prednostno rabo funkcionalno degradiranih območij, na podlagi usklajenih prednostnih in uravnoteženih nalog, tudi v luči skladnejšega regionalnega razvoja;

i) z zagotavljanjem sistema upravljanja na vseh ravneh za čim učinkovitejše prilagajanje na podnebne spremembe in čim boljši izkoristek priložnosti, ki jih te prinašajo.

³⁰ »Z uporabo prostorskega načrtovanja za oblikovanje vozlišč nizkoogljičnega krožnega gospodarstva in razvojnih rešitev na regionalni in lokalni ravni.«

Ukrepi, ki se bodo prednostno financirali, spodbujajo prav vzpostavitev in lokalno upravljanje z zeleno infrastrukturo s posebej izpostavljenimi namenom prilagajanja klimatskim spremembam.

Strateški dokumenti na področju biotske raznovrstnosti, varstva voda, varstva kulturne dediščine

Tako področje varstva biotske raznovrstnosti, kot področje varstva voda, spadata med pristojnosti EU, zato je na teh področjih zakonodajna aktivnost predvsem vezana na predpise EU. Za namene varstva biodiverzitete, je vzpostavljena Natura 2000 in Komisija EU je leta 2011³² sprejela Strategijo za biotsko raznovrstnost do leta 2020³³ z vizijo do 2050³⁴. Izrazito so izpostavljene ekosistemske storitve in njihova vrednost v BDP. Prav tako na področju varstva voda Komisija EU z Načrtom za varovanje evropskih vodnih virov, iz leta 2012, izrecno navaja zeleno infrastrukturo v funkciji varovanja³⁵ voda.

Področje varstva kulturne dediščine je v pristojnosti držav članic, zato na tem področju ni EU zakonodaje. Področje sicer ureja tudi konvencijsko pravo³⁶, ki opredeljuje predvsem načela in standarde, za ohranjanje le-te, kot so v primeru varstva podvodne dediščine določa konzervatorske standarde. Zakon o varstvu kulturne dediščine predvideva sprejem strategije ki jo je bila letos prvič sprejeta³⁷ in izpostavlja dostopnost in vlogo kulturne dediščine na področju turizma in izobraževanja s predlogi ukrepov, kot so davčne olajšave za vlaganje v kulturne spomenike.

5.2 Pravni pogoji rabe prostora

Dopustne dejavnosti, posege ter ukrepe v okolju in prostoru, določajo kompleksna upravnopravna pravila, na različnih nivojih splošnosti. Načrtovanje in umeščanje zelene infrastrukture je zato potrebno razumeti v okviru ureditve, ki omogoča njeno načrtovanje v povezavi z ostalimi ureditvami.

5.2.1 *Namenska raba*

Namensko rabo prostora določa občina za celotno svoje območje, skladno s Prostorskim redom Slovenije³⁸, ki določa:

---

³² 3. 5. 2011

³³ »Zaustaviti izgubo biotske raznovrstnosti in slabšanje ekosistemskih storitev v EU do leta 2020 in jih, kolikor je mogoče, obnoviti ter obenem povečati prispevek EU k preprečevanju svetovne izgube biotske raznovrstnosti.«

³⁴ »Do leta 2050 so biotska raznolikost Evropske unije ter ekosistemske storitve, ki jih zagotavlja, tj. njen naravni kapital, zavarovane, ocenjene in na primeren način obnovljene zaradi lastne vrednosti biotske raznovrstnosti in zaradi njene nepogrešljivosti za človekovo blaginjo in gospodarsko uspešnost ter tako, da se bomo izognili uničujočim spremembam, povezanim z izgubo biotske raznovrstnosti.«

³⁵ Načrt za varovanje evropskih vodnih virov, COM (2102) 673, final, 14. 11. 2012

³⁶ Na področju varstva kulturne dediščine veljajo:

- Evropska kulturna konvencija (Ur.l.RS, št. 7/93),
- Protokol k Haaški konvenciji (Ur.l.FLRJ - Mednarodne pogodbe, št. 4/56),
- Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (Ur.l.RS, št. 7/93),
- Konvencija o varstvu evropskega arhitektonskega bogastva, t. i. Granadska konvencija (Ur.l.RS, št. 7/93),
- Evropska konvencija o varstvu arheološke dediščine (spremenjene) (MEKVAD, Ur.l.RS - Mednarodne pogodbe, št. 7-21/99, 24/99) - t. i. Malteška konvencija,
- Evropska konvencija o krajini (MEKK, Ur.l.RS – Mednarodne pogodbe, št. 74/2003),
- Konvencija o varovanju podvodne kulturne dediščine (MKVPKD, Ur.l.RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/2008),

³⁷ Strategija kulturne dediščine 2020 - 2023

³⁸ Uredbi o prostorskem redu Slovenije (Uradni list RS, št. 122/04)

(1) Za celotno območje občine se določi in prikaže območja osnovne namenske rabe prostora, ki se med seboj ne smejo prekrivati. Območja osnovne namenske rabe prostora se lahko delijo na površine podrobnejše namenske rabe prostora, ki se med seboj ne smejo prekrivati.

(2) Meja območij in površin namenske rabe prostora se določi glede na **pretežno dejansko rabo, načrtovano namensko rabo, funkcijo obstoječih in načrtovanih objektov in strukturno urejenost prostora**. Pri določanju meje se praviloma upoštevajo obstoječe parcelne meje.

Namenska raba mora biti opredeljena v skladu s Pravilnikom,³⁹ ki opredeljuje vrste osnovne namenske rabe prostora (NRP) in podrobne namenske rabe prostora (PNRP), in sicer opredeljuje dva nivoja PNRP: prvi, eno-črkovni nivo (npr. S – območja stanovanj, C – območja centralnih dejavnosti, Z – območja zelenih površin, K – kmetijska zemljišča, G – gozdna zemljišča V – površinske vode) in drugi, dvočrkovni nivo (Z – območja zelenih površin ZS – površine za oddih, rekreacijo in šport ZP – parki ZV – površine za vrtičkarstvo ZD – druge urejene zelene površine, K1 – najboljša kmetijska zemljišča, K2 – druga kmetijska zemljišča VC – celinske vode, VM – morje VI – območje vodne infrastrukture).

Hkrati Pravilnik dovoljuje nadaljnjo podrobnejšo členitev in prikaz posameznih vrst PNRP, in sicer z dodajanjem male črkovne oznake, kot ZD – druge urejene zelene površine - zeleni pasovi z zaščitno oziroma drugo funkcijo, ZDs – sadovnjaki ob vaških jedrih ZDv – vrtače, ZDd – zeleni pasovi z zaščitno funkcijo, ZDo – zelene obvodne površine – zeleni obvodni pas - območja, namenjena obvodnemu zelenju ter urejanju in varstvu voda, ZDd – druge zelene površine – območja, namenjena zelenim pasovom z zaščitno oziroma drugo funkcijo (obcestna zelenica, ločevalni zeleni pas in podobno) .

Tako prostorski red, kot pravilnik, sta bila sprejeta, na podlagi ZPNačrt in se še uporabljata tudi po spremembi prostorske zakonodaje, do sprejema novih podzakonskih predpisov po ZUurP-2. ZPNačrt sledi konceptu strogega ločevanja namenskih rab s poudarkom na urejanju t. i. poselitvenem območju, zato uvaja urbanistični načrt in sankcionira t. i. razpršeno gradnjo.

Togost določanja namenske rabe, ki ne dopušča več-namenskosti, povzroča težave prav pri določanju zelene infrastrukture, ki se umešča praviloma na zelenih površinah, vodnih in priobalnih zemljiščih ter gozdnih in kmetijskih zemljiščih. V praksi, se občine zaradi nezmožnosti določanje dvojne oziroma prekrivajoče rabe⁴⁰, poslužijo načina da s prostorskimi izvedbenimi pogoji določijo omejitve, kot primer, omejitve, ki dopuščajo umestitev smučišča ali suhega zadrževalnika na kmetijskih zemljiščih, kar ni skladno s pravilnikom.

Prav tako omejitve, ki jih prinaša namenska raba denimo območja za potrebe obrambe zunaj naselij ne omogoča, dodatnih dejavnosti tudi zelene infrastruktura, še posebej ob doslednosti obrambnega resorja v postopku prostorskega načrtovanja. Prav tako na območji namenske rabe: N – območja za potrebe varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, bi se lahko

³⁹ Pravilniku o podrobnejši vsebini, obliki in načinu izdelave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij (Uradni list RS, št. 99/07)

⁴⁰ **Določitev vrst dopustnih objektov in dopustnih dejavnosti po posameznih kategorijah podrobnejše namenske rabe prostora v občinskih prostorskih načrtih, naročnik MIZP, februar 2014**, ki so jo pripravili LUZ, LOCUS, ACER, ugotavlja in predlaga: »Prekrivajoča raba Dvojna oz. prekrivajoča PNRP ni dovoljena. V praksi pa zasledimo razlike v določanju PNRP npr. pri smučiščih, vodnih zadrževalnikih. Smiselno je določiti samo eno, osnovno namensko rabo, in posebne omejitve (npr. poplave v suhem zadrževalniku, dejavnosti za potrebe obrambe v gozdu) pa zapisati v PIP za ustrezno določene EUP je in jih prikazati v Prikazu stanja prostora«.

dopuščalo ukrepe zelene infrastrukture, oziroma bi bilo to tudi, ob spoštovanju varnostni standardov, funkcionalno in priporočljivo.

ZUreP-2 drugače zastavi načrtovanje krajine in ne ločuje več med razpršeno poselitvijo in razpršeno gradnjo. Uvaja obvezno strokovno podlago, »krajinsko zasnovo« in predvideva možnost OPPN tudi izven naselij. Določa ureditvena območja tako za naselja kot krajino. Določitev ureditvenega območja naselja, po naravi stvari, vključuje tudi zemljišča, ki niso stavbna ali še niso stavbna, so namenjena širitvi naselja, kar zakon sedaj izrecno predvideva.

V smislu identifikacije zelene infrastrukture (jedrna območja in koridorji), je le ta načrtovana na osnovnih namenskih rabah: gozdnih, kmetijskih, zelenih površinah, vodnih zemljiščih, vodni infrastrukturi, posebnih območjih. Na posebnih območjih se lahko s podrobnimi prostorskimi izvedbenimi pogoji omogoča vzpostavitev zelene infrastrukture, ali dopusti dejavnosti, ki nudijo ekosistemske storitve.

Namenska raba - Zelene površine

Zelene površine so po namenski rabi stavbna zemljišča, kjer pa ni dopustna gradnja objektov. Na tej namenski rabi, se v naseljih ureja vsem javno dostopen odprti prostor.⁴¹

Na poselitvenih območjih⁴² je pretežni del ureditve (objektov) osnovne namenske rabe, so pa praviloma dopustne tudi druge rabe. OPN pa lahko določene rabe izključi. Pri zelenih površinah je pravilnik sicer omejujoč, saj opravlja posebno javno funkcijo v naselju. Prostorski red določa⁴³, da se zelene površine praviloma ne smejo ožiti oziroma jih je potrebno nadomestiti. Ker zelene površine nimajo »svojega« nosilca urejanja prostora, je izvajanje tega pravila odvisna predvsem od občine same⁴⁴.

Po drugi strani pa se praviloma zahteva v vseh stavbnih namenskih rabah, določen delež zelenih površin. Za vzpostavitev delujoče zelene infrastrukture, je zato odločilno, koliko in kako se zelene površine načrtuje na stanovanjskih, poslovnih in posebnih (turističnih, poslovnih območjih...) in nenazadnje tudi industrijskih območjih ter njihova navezava na območja namenske rabe zelenih površin.

Občine bi morale natančneje določiti pogoje načrtovanja zelenih površin in drugih »zelenih elementov« (zelene strehe, vertikalni vrtovi) na območju stavbnih zemljišč, predvsem v smislu več-funkcionalnih povezav. Z določitvijo ureditvenega območja naselja, ki ga predvideva nova zakonodaja, lahko občina opredeli funkcijo kmetijskih in gozdnih zemljišč v ureditvenem območju naselju⁴⁵.

Namenska raba kmetijskih in gozdnih zemljišč

Načrtovanje kmetijskih in gozdnih zemljišč, v okviru občinskega prostorskega načrta, poteka skladno s smernicami resornega ministrstva, kot nosilcem urejanja prostora, ki skrbi za kmetijsko proizvodnjo in varstvo gozdov. Glavni instrument varstva je ohranitev površin kmetijskih zemljišč, v smislu prepovedi širitve stavbnih zemljišča oziroma nadomeščanje z novimi kmetijskimi zemljišči.

---

⁴¹ "V območjih zelenih površin niso dopustne spremljajoče rabe, ki zahtevajo večje spremembe prostorskih značilnosti območja, zlasti izgubo naravnosti in odprtosti ter javne dostopnosti«.

⁴² Pojem poselitveno območje, ki ureja izključno stavbna zemljišča, Zurep-2, ne pozna več, saj je uvedel pojem ureditvenega območja naselja, v katerega so vključena tudi kmetijska in gozdna zemljišča. Pravilnik pojem še vedno uporablja.

⁴³»Območij zelenih površin, določenih z urbanistično zasnovo, se praviloma ne spreminja v drugo namensko rabo, razen kadar se zagotovi enakovredno velika in namenu primerna lokacija za nadomestitev opuščene območja zelenih površin.«

⁴⁴ Pri kmetijskih zemljiščih je MKGP garant ohranjanja oziroma nadomeščanje kmetijskih zemljišč.

⁴⁵ Po zakonu je naselje vključuj vsaj deset stanovanjski stavb.

Gozdna zemljišča opravljajo več funkcij (ekosistemskih storitev) tudi po zakonu⁴⁶, ki jih določa v splošnih določbah in sicer: *»Funkcije gozdov so ekološke: varovanje gozdnih zemljišč in sestojev, hidrološka, funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti ter klimatska funkcija; socialne: zaščitna funkcija – varovanje objektov, rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna, higiensko – zdravstvena funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot, funkcija varovanja kulturne dediščine, obrambna ter estetska funkcija; proizvodne: lesno-proizvodna funkcija, pridobivanje drugih gozdnih dobrin ter lovno-gospodarska funkcija«*. Z gozdovi se aktivno upravlja, s posebnimi načrti za pripravo in izvajanje le teh, skrbi posebna služba - Zavod za gozdove RS.

S kmetijskimi zemljišči se ne upravlja na tak način. Načrta upravljanja s kmetijskimi zemljišči zakon ne pozna. Prostorski red⁴⁷, sicer določa občinam načela načrtovanja kmetijskih zemljišč, ki ne predvideva le gradnje objektov, saj opravljajo tudi druge funkcije, kot so krajinske in ekološke⁴⁸ turistične, zato izrecno:

»V območjih varstva kulturne dediščine in v izjemnih krajinah, kjer se kmetijske površine pojavljajo fragmentarno in mejijo na gozdni rob, se praviloma ohranja obstoječ obseg kmetijskih zemljišč kot pomembnih elementov kulturne krajine...«

»Zaraščanje kmetijskih zemljišč se preprečuje na območjih varstva kulturne dediščine in ohranjanja izjemnih krajin, ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst ter zaradi ohranjanja turističnih potencialov«.

V ta namen bi lahko občine določile prostorske izvedbene pogoje na določenih enotah urejanja prostora kmetijskih zemljišč, s poudarkom na ekstenzivno kmetijski rabi in ohranitvi zelenih mejic, v funkciji zelenega sistema naselja in krajine. Občine se te možnosti ne poslužujejo, ker ni upravnega nadzora nad spremembami kmetijske dejavnosti⁴⁹ in zato ostane taka določba le deklarativna.

Vloga Sklada RS kmetijskih zemljišč (SKZ), ki je upravljavec državnih kmetijskih zemljišč, bi morala biti na tem področju odločilna. Dejansko, vrsta kmetijske rabe vpliva na okolje in prostor. Kmetijska zemljišča imajo pomembno vodno retencijsko funkcijo. Prav na terasasti krajini slovenske Istre, se ob vsakem večjem deževju pokaže, kako sprememba vinogradov v oljčnike znatno vpliva na odvajanja meteornih voda.

Zakon o kmetijskih zemljiščih določa posege v prostor⁵⁰, ki jih je dopustno načrtovati na kmetijskih zemljiščih in so pretežno v funkciji kmetijske proizvodnje. V smislu potencialne

⁴⁶ Uradni list RS, št. 30/93, s spremembami

⁴⁷ 73. člen

⁴⁸ V območjih ohranjanja narave, kjer je zaradi agrarnih operacij zmanjšana ali ogrožena biotska raznovrstnost, je treba načrtovati omilitvene ali izravnalne ukrepe v skladu s predpisi o ohranjanju narave.

⁴⁹ Po drugi strani je tudi res da namen izvedbenih pogojev je gradnja oziroma posegi v prostor.

⁵⁰ 46. člen določa: *»Do določitve območij trajno varovanih in ostalih kmetijskih zemljišč lahko lokalna skupnost v prostorskem aktu lokalne skupnosti na območjih kmetijskih zemljišč dopusti gradnjo naslednjih objektov ali posegov v prostor:*

a) agrarne operacije in vodni zadrževalniki za potrebe namakanja kmetijskih zemljišč;

b) enostavni in nezahtevni pomožni kmetijsko-gozdarski objekti v skladu z uredbo, ki ureja vrste objektov glede na zahtevnost, razen kleti in vinske kleti;

c) objekti, ki so proizvod, dan na trg v skladu s predpisom, ki ureja tehnične zahteve za proizvode in ugotavljanje skladnosti, in se po uredbi, ki ureja vrste objektov glede na zahtevnost, lahko uvrstijo med pomožne kmetijsko-gozdarske objekte, razen kleti ter vinske kleti, po velikosti pa ne presegajo nezahtevnih objektov, razen grajenega rastlinjaka, ki lahko presega velikost nezahtevnih objektov;

č) čebelnjak, to je lesen enoetažni pritlični objekt na točkovnih temeljih, namenjen gojenju čebel, tlorisne površine do vključno 40 m²;

d) staja, to je lesen enoetažni pritlični objekt na točkovnih temeljih, namenjen zavetju rejnih živali na paši, tlorisne površine do vključno 100 m²;

zelene infrastrukture, med tovrstne posege sodijo: pomožni objekti za spremljanje stanja okolja in naravnih pojavov, odvisno od načina izvedbe lahko tudi agrarne operacije in vodni zadrževalniki za potrebe namakanja kmetijskih zemljišč, opazovalnice ipd. Vzpostavljane sprehajalnih poti na kmetijskih zemljiščih ni dopustno, sprehajalne poti in kolesarske steze so dopustne v okviru rekonstrukcije lokalnih cest⁵¹. Zakon o gozdovih, po drugi strani dopušča urejanje sprehajalnih, učnih in rekreacijskih poti.

Skladno z novo zakonodajo, bodo občine dolžne v OPN opredeliti območja trajno varovanih kmetijskih zemljišč. To so zemljišča, ki so namenjena kmetijski proizvodnji in se njihova raba ne sme spreminjati vsaj 10 let.

V postopku določitve teh kmetijskih zemljišč se primarno vrednoti njihov proizvodnji potencial, ostale ekosistemske storitve so sekundarnega pomena. Tudi izjeme, ki jih zakon predvideva, so predvsem infrastruktura državnega pomena. Ne glede na to, bi elaborat⁵², ki ga financira MKGP, moral vrednotiti tudi druge ekosistemske storitve na teh območjih, predvsem v povezavi z varstvom voda in pred vodami.

Ker stroge delitve funkcij v naravi ne more biti, je potrebno v smislu »kompenzacije« stroge rezervacije, izključno kmetijske rabe na trajno varovanih zemljiščih, na drugi strani na ostalih kmetijskih zemljiščih, praviloma opredeliti večnamensko rabo, prav v smislu vzpostavitve zelene infrastrukture.

Tudi na območjih namenjenih širitve poselitve, ki je prav tako nov načrtovalski institut, bi občine primarno vzpostavile zeleno infrastrukturo na način, da se v praksi (tudi eksperimentalno) predhodno vzpostavi zelene elemente, ki jih dopolnjuje in ne nadomesti kasnejša pozidava.

Kot ugotavlja Ministrstvo za okolje in prostor (MOP)⁵³ »Širitev se sicer izvaja na območje za dolgoročen razvoj naselja, ki je predvideno v prostorskih aktih in vnaprej usklajeno z nosilci urejanja prostora, na njem pa še ne pride do spremembe namenske rabe prostora, ampak se samo vzpostavi neke vrste režim, ki varuje prostor z namenom morebitne prihodnje

---

e) pomožna kmetijsko-gozdarska oprema (npr. brajda, klopotec, kol, količek, žična opora, opora za mrežo proti toči, opora za mrežo proti ptičem, obora, ograja za pašo živine, ograja ter opora za trajne nasade, ograja za zaščito kmetijskih pridelkov, premični tunel in nad kritje, zaščitna mreža);

f) pomožni objekti za spremljanje stanja okolja in naravnih pojavov;

g) raziskovanje podzemnih voda, mineralnih surovin in geotermičnega energetskega vira;

h) začasni objekti inčasni posegi, in sicer za čas dogodka oziroma v času sezone: - oder z nadstreškom, sestavljen iz montažnih elementov, - cirkus, če so šotor in drugi objekti montažni, - začasna tribuna za gledalce na prostem, - premični objekti za rejo živali v leseni izvedbi (npr. premični čebelnjak, premični kokošnjak, premični zajčnik);

i) opazovalnica, to je ne temeljena lesena konstrukcija (npr. lovska preža, ptičja opazovalnica);

j)časne ureditve za potrebe obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami;

k) dostop do objekta, skladnega s prostorskim aktom, če gre za objekt, ki: - ga je dopustno graditi na kmetijskih zemljiščih, - je prepoznan kot razpršena gradnja (zemljišče pod stavbo izven območij stavbnih zemljišč) ali - ga je dopustno graditi na površinah razpršene poselitve;

l) gradbeno inženirski objekti, ki so po predpisih o uvedbi in uporabi enotne klasifikacije vrst objektov in o določitvi objektov državnega pomena uvrščeni v skupini: - daljinski cevovodi, daljinska (hrbtencična) komunikacijska omrežja in daljinski (prenosni) elektroenergetski vodi, s pripadajočimi objekti in priključki nanje, in - lokalni cevovodi, lokalni (distribucijski) elektroenergetski vodi in lokalna (dostopovna) komunikacijska omrežja, s pripadajočimi objekti in priključki nanje;

m) rekonstrukcije občinskih in državnih cest v skladu z zakonom, ki ureja ceste. Dopustni so tudi objekti, ki jih pogojuje načrtovana rekonstrukcija ceste (npr. nadkrita čakalnica na postajališču, kolesarska pot in pešpot, oporni in podporni zidovi, nadhodi, podhodi, prepusti, protihrupne ograje, pomožni cestni objekti, urbana oprema) ter objekti gospodarske javne infrastrukture, ki jih je v območju ceste treba zgraditi ali prestaviti zaradi rekonstrukcije ceste;

n) mala vetrna elektrarna do nazivne moči 1 MW, če gre za kmetijsko zemljišče z boniteto manj kot 35.«

⁵¹ »rekonstrukcije občinskih in državnih cest v skladu z zakonom, ki ureja ceste. Dopustni so tudi objekti, ki jih pogojuje načrtovana rekonstrukcija ceste (npr. nadkrita čakalnica na postajališču, kolesarska pot in pešpot, oporni in podporni zidovi, nadhodi, podhodi, prepusti, protihrupne ograje, pomožni cestni objekti, urbana oprema) ter objekti gospodarske javne infrastrukture, ki jih je v območju ceste treba zgraditi ali prestaviti zaradi rekonstrukcije ceste;«

⁵² Zakon o kmetijskih zemljiščih

⁵³ Obrazložitev predloga ZUREP-2 Prva obravnava EVA: 2016-2550-0006

poselitve«. Prav ta pre(d)hodni režim, ki celo občini omogoča pridobivanje zemljišč, bi lahko omogočal umestitev zelene infrastrukture.

Namenska raba – Vode

Namensko rabo (V- območje voda) je občina dolžna določiti na svojem območju in z določitvijo namenske rabe že opredeliti pravni režim, ki izhaja iz zakona o vodah. Zakon določa, da so vodna zemljišča naravno javno dobro. Vodna infrastruktura (vodni objekti, naprave in ureditve) je grajeno javno dobro, na podlagi odločbe pristojnega organa. Avtonomija občine je pri določanju podrobnejših namenskih rab na tem območju, omejena in v funkciji varstva voda. Prostorski red Slovenije določa⁵⁴, da je pri načrtovanju prostorskih ureditev in dejavnosti ter pri njihovem razvoju na območju vodnih zemljišč med drugim treba upoštevati tudi širši pomen vodnih in priobalnih zemljišč na način, da:

- *se ohranjajo značilnosti vodnih zemljišč kot biotopa in pomembne vidne sestavine prostora ter s tem prispeva h krepitvi prepoznavnosti krajine;* -
- *se zagotavljata ekosistemska vloga in kontinuiteta površinskih voda (življenjski prostor zavarovanih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, prehodnost živalskim in rastlinskim vrstam na območju površinskih voda in podobno);*
- *se pri načrtovanju prostorskih ureditev vodna zemljišča obravnavajo kot potencialno območje kulturne dediščine.*

Dopustne posege, ki jih občina sme načrtovati na vodnih in priobalnih zemljiščih, so omejeni na taksativno določene posege. Dopustni posegi na namenski rabi vode in na priobalnem zemljišču (ki ni del namenske rabe vode) so določeni z zakonom o vodah (ZV-1) in jih lahko razdelimo na dva sklopa in sicer posege v funkciji varstva voda in infrastruktura.⁵⁵ Dovoljene so tudi rekonstrukcija, adaptacija ali obnova obstoječih objektov.

Pojma javne infrastrukture ZV-1 ne definira, ga pa ZUreP-2 na novo opredeljuje in sicer v 3. členu v 5. točki 1. odstavka, določa: **»gospodarska javna infrastruktura so objekti ali omrežja, ki so namenjeni opravljanju gospodarskih javnih služb skladno z zakonom ter objekti ali omrežja za druge namene v javnem interesu, ki so kot taki določeni z zakonom ali odlokom lokalne skupnosti, kakor tudi drugi objekti in omrežja v splošni rabi.«** Odločilno je, da je objekt v splošni rabi in da bodisi država bodisi občina opredeli njegov javni interes. Zelena infrastruktura praviloma izpolnjuje zakonske pogoje za javno infrastruktura.

Na območju VM morja ima občina, po ZUreP-2, pravico samostojno načrtovati le taksativno določene ureditve, ki pa morajo hkrati izpolnjevati pogoje iz ZV-1. *Na območju vodnega zemljišča morja so vse prostorske ureditve državne pomena, razen:*

- *pristanišča, namenjena za posebne namene, s privezi do 200 plovil, s pripadajočo*
- *pristaniško infrastrukturo in pristanišča, ki niso namenjena za mednarodni javni*
- *promet s pripadajočo pristaniško infrastrukturo;*
- *plavajočega pomola do 50 m dolžine in do 100 m² površine;*

⁵⁴ 77. člen

⁵⁵ Zakon v 37. členu dovoljene posege v prostor

Na vodnem in priobalnem zemljišču ter na območju presihajočih jezer ni dovoljeno posegati v prostor, razen za:

1. gradnjo objektov javne infrastrukture, komunalne infrastrukture in komunalnih priključkov na javno infrastrukturo ter z gradnjo objektov javne infrastrukture neposredno povezane ureditve, ki se načrtujejo na podlagi predpisov s področja umeščanja prostorskih ureditev državnega pomena v prostor, če izpolnjujejo pogoje iz tretjega odstavka tega člena,
2. gradnjo objektov grajenega javnega dobra po tem ali drugih zakonih,
3. ukrepe, ki se nanašajo na izboljšanje hidromorfoloških in bioloških lastnosti površinskih voda,
4. ukrepe, ki se nanašajo na ohranjanje narave,
5. gradnjo objektov, potrebnih za rabo voda, ki jih je za izvajanje posebne rabe vode nujno zgraditi na vodnem oziroma priobalnem zemljišču (npr. objekt za zajem ali izpust vode), zagotovitev varnosti plovbe in zagotovitev varstva pred utopitvami v naravnih kopalniških,
6. gradnjo objektov, namenjenih varstvu voda pred onesaženjem, in
7. gradnjo objektov, namenjenih obrambi države, zaščiti in reševanju ljudi, živali in premoženja ter izvajanju nalog policije.

- *premostitvenega objekta peš poti ali kolesarskih poti;*
- *kopališča in grajene obale;*
- *valoloma, ki nad gladino morja ne presega 7 m širine;*
- *lokalne komunalne in energetske infrastrukture;*

Zakonska opredelitev občinske pristojnosti načrtovanja je na morju izjemno kazuistična in ne izhaja iz načela subsidiarnosti. Pušča široke možnosti, nasprotujočih si interpretacij, kot denimo, kaj vse sodi med grajeno obalo in koliko lahko le ta sega v morje. Prakse na tem področju še ni.

Pravni režimi obalnega morja, izhajajoč iz rabe morja, so lahko⁵⁶:

- zavarovana območja - vodno gospodarstvo
- zavarovano območje – ohranjanje narave
- območje – varstvo kulturne dediščine
- akvatorij pristanišča,
- sidrišča,
- plovne poti,
- vode kopališč,
- ribolovni rezervati,
- akvatorij marikulture.

Našteti režimi, so bodisi vezani na posebno rabo, kot je akvatorij pristanišča ali marikulture, ali sidrišče. Medtem, ko so ostali režimi varstveni, v okviru splošne rabe morja. Razmestitev dejavnosti in režimov bo uredil Pomorski prostorski načrt.

Priobalni pas

Priobalni pas za celinske vode sega 15 m od konca vodnega zemljišča za vodotoke prvega reda v naseljih in 40 m izven naselji, za ostale celinske vode je ta pas 5 m. V primeru morja, je priobalni pas 25 metrov. Priobalni pas, ki je neposredno vezan na vodna zemljišča, ne sodi v namensko rabo voda in je ne glede na pravni status in lastništvo, vrsta režima na drugih namenskih rabah, kot so kmetijska ali gozdna, oziroma v naseljih ena od stavbnih namenskih rab. Prostorski red sicer določa, da se za priobalna zemljišča določi posebna prostorska enota (EUP).

Izven naselij lahko vlada razširi priobalni pas na celinskih vodah preko 40 m, s posebni sklepom.⁵⁷ Pogoje za širitev priobalnega pasu bi lahko izpolnjevala prav ocena o vzpostavitvi koridorja, v okviru zelene infrastrukture. Obstaja pa tudi omejena pravna možnost ožiti priobalni pas v naselju, če je kumulativno izpolnjenih kar šest pogojev, kar velja tudi priobalni morski pas.

V delu priobalnega pasu sme država ali občina določiti naravno javno dobro, z namenom javnega dostopa. Predhodno mora na teh zemljiščih pridobiti lastninsko oziroma drugo pravico. V odločbi o razglasitvi javnega dobra, je potrebno opredeliti namen javnega dobra. Na ta način se določi tudi dopustne posege v prostor.

⁵⁶ F. Steinamn in L. Gosar, 2000, str 101 - 106

⁵⁷ »Vlada lahko določi drugačno zunanjo mejo priobalnih zemljišč, ki razširi priobalno zemljišče, če je to potrebno zaradi:

8. varstva voda ter vodnih in obvodnih ekosistemov,
9. urejanja voda,
10. izvajanja javnih služb po tem zakonu,
11. omogočanja splošne rabe vodnega in morskega dobra in določanja varstvenih režimov.«

Tudi v primeru, da se v priobalnem pasu ne ustanavlja javno dobro, so posegi v prostor na tem območju, vezani na upravni akt Direkcije RS za vode⁵⁸ (DRSV) – vodno soglasje. Z vodnim soglasjem se določi pogoje, s katerimi se mora slediti ciljem iz zakona in načrta upravljanja z vodami.

Druga zemljišča

Omejitve rabe zemljišč v interesu varstva voda, predpisuje zakon in niso omejena na vodna in priobalna zemljišča, temveč skladno z namenom varstva nanašajo tudi na zemljišča na varstvenih in ogroženih zemljiščih po zakonu o vodah.

»Zaradi varstva vodnega režima, omogočanja splošne rabe vodnega ali morskega dobra ter izvajanja javnih služb po tem zakonu, je lastnik ali drug posestnik vodnega, priobalnega ali drugega zemljišča dolžan trpeti omejitve, skladno z določbami tega zakona.«

Lastninska pravica je že po samem zakonu na teh območjih omejena in že zakon zahteva, da se le temu prilagodijo tudi prostorski akti,⁵⁹ uvedena je predkupna pravica in možnost razlastitve.

Nova namenska raba - zelena infrastruktura?⁶⁰

Izhajajoč iz zgornje analize, ki kaže na togosti opredeljevanja namenske rabe prostora, se zastavlja temeljno vprašanje in sicer ali za celovito načrtovanje in umeščanje potrebujemo novo namensko rabo prostora – zelena infrastruktura. Zelena infrastruktura je od vseh in nikogar. Ker nima svojega specifičnega nosilca urejanja prostora, je tudi občine niso prisiljene načrtovati celovito.

Zelene površine so vrsta stavbnega zemljišča, ki se brez posebnih proceduralnih zapletov spremenijo v drugo stavbno rabo. Presoje ali se ob tem posega v celovitost in ekosistemske storitve, se ne izvede, ker posebni tovrstni okoljski cilj v postopku celovite presoje vplivov na okolje ni določen. Nosilce urejanja prostora v tem postopku omejuje matična zakonodaja in specifični okoljski cilji:

- Varstvo narave je vezano na naravne vrednote, kar zagotovo ne pokriva celotnega spektra ekosistemskih storitev;
- Varstvu kulturne dediščine manjka ekološki - tehnični in družbeni vidik zelene infrastrukture;
- Varstvo zdravja sicer vključuje tudi rekreativni vidik, kar pa je bistveno premalo;
- Varstvo kmetijskih zemljišč, se vedno bolj omejuje na proizvodni namen kmetovanja, ki je pogosto v konfliktu, z ekološkim in vodovarstvenim vidikom zelene infrastrukture. Namenska raba kmetijska zemljišča je toga in omejujoča z vidika posegov v prostor, četudi za namene zelene infrastrukture. Svoje lastniško – upravljavska pooblastila celo država usmerja predvsem v finančni donos;

⁵⁸Organ v sestavi Ministrstva za okolje in prostor (MOP)

⁵⁹61. člen

(1) V prostorskih aktih, ki bi lahko vplivali na varstvo voda, njihovo urejanje in rabo, se prikažejo varstvena in ogrožena območja po določbah tega zakona.

⁶⁰ Obrazložitev predloga ZUREP-2 Prva obravnava EVA: 2016-2550-0006, navaja Norveško ureditev, ki zeleno infrastrukturo opredeljuje za eno od 6 osnovnih namenskih rab:

»Namenska raba zemljišč se določi za celotno občino in prikazuje povezavo med razvojem občine in rabo zemljišč. Pri rabi zemljišč se navedejo glavni pogoji za izvajanje novih projektov in nove rabe zemljišč, ter katere pogoje je potrebno upoštevati prid delitvi zemljišč. Občina lahko za svoje potrebe poda podroben opis rabe zemljišč. Namenska raba zemljišč se deli v 6 kategorij (objekti in naprave; promet, komunikacijske naprave in tehnična infrastruktura; zelena infrastruktura; obramba; kmetijstvo, narava in rekreacijske površine; vode). Posamezna kategorija se lahko deli naprej v podkategorije.«

- Varstvo voda bi lahko še najceloviteje zastopal javni interes načrtovanja in upravljanja zelene infrastrukture, ker ima široka upravljavska pooblastila (že po pravu EU) ter potencialno široko rezervacijo prostora, ki bi lahko služila prav zasledovanju tega javnega interesa. Istočasno pa, je namenska raba vode omejena na vodna zemljišča in vodno infrastrukturo in se ne razteza niti na priobalni pas.

Čeprav je pretežni del obstoječe in potencialne zelene infrastrukture prav na območjih, ki so pod vplivom voda, načrtovanje le te presega interes varstva voda. Poleg tega gre za kompleksno nalogo, ki presega že izjemno zahtevno in finančno obremenjujoče delo DRSV. Načrtovanje zelenih površin v naseljih, kakor tudi varstvo krajine, v smislu varstva prostora v urbanističnem in krajinskem smislu, ki ga izvaja ministrstvo pristojno za okolje in prostor omogoča celovito vrednotenje zelene infrastrukture. Kar je pa morda najpomembneje, da se vpliv na krajino vrednoti skladno z direktivo v okviru proces celovite presoje na okolje. V okviru le tega je potrebno določiti specifični okoljski cilji ohranitev in varstvo zelene infrastrukture.

V ta namen je vzpostavitev nove namenske rabe – zelena infrastruktura, ki bi se praviloma načrtovala na območju vodnih in priobalnih zemljišč, vodovarstvenih in območjih kopalnih voda, poplavnih območjih, ki se bodo zaradi klimatskih sprememb širila. Poleg območji z vplivom voda, se v to namensko rabo vključi območja varovane krajine tako v smislu varstva narave kot kulturne dediščine, ter gozdove s posebnim namenom ter v naseljih na posebno pomembnih območjih zelenih površin, ter kmetijska zemljišča, namenjena rekreativna dejavnost.

Nosilec te namenske rabe bi moral biti MOP, ki bi tako v postopku prostorskega načrtovanja skrbel za celovito obravnavo varstva ekosistemski storitev, ki jo taka območja nudijo, kar bi bilo samostojno presojano v postopku CPVO. Uvedba take posebne namenske rabe ne bi zahtevala spremembe zakonodaje, zadošča dopolnitev pravilnika, ki se mora spremeniti že zaradi sprejema ZUreP-2.

Po drugi strani, že veljavna zakonodaja predvideva znatne omejitve rabe in izdaje posebnih dovoljenj pri posegih v prostor na tem območju. Na teh območjih je že predvidena predkupna pravica države ali občine, obstaja tudi temelj za razlastitev. Bi pa ta namenska raba povezala naselje in krajino, kar na nek način že implicitno določa instrument določitve ureditvenega območja naselja. Tako kot namenska raba centralne dejavnosti (CD) s svojo večna-namenskostjo vzpostavlja mesto-tvorni del občin, bi namenska raba zelena infrastruktura (ZI) vzpostavljala ekološko-tvorne dele občine.

5.2.2 Drugi javnopravni režimi v prostoru

Drugi pravni pogoji rabe v smislu varstvenih režimov varstva narave in kulturne dediščine, ne izhajajo neposredno iz namenske rabe, temveč le to nadgrajujejo. Z državnimi ali občinskimi akti, ki določajo naravne vrednote ali zavarovana območja narave, imajo svoje uredbe ali odloke, ki določajo dodatne pogoje rabe, določeno na parcelo natančno.

Kulturni spomeniki

Glede kulturnih spomenikov, je pravna situacija analogna varstvu narave. Akt o razglasitvi spomenika, določa posebne pogoje rabe. Glede (kulturne) dediščine je situacija drugačna, ker zakon predvideva, bodisi poseben akt o razglasitvi dediščine, ki ga sprejme država, bodisi, da območja dediščine opredelijo v občinskem prostorskem aktu. Ministrstvo za kulturo vodi register dediščine, ki ga tudi ažurira.

Kljub temu, da zakon velja že več kot 10 let, se dediščina nikjer po Sloveniji ne razglasi in se varuje, bodisi še po starih aktih, kot to predvidevajo prehodne določbe zakona, bodisi z občinskimi izvedbenimi akti. Slednje je najpogostejša oblika, ki se je uveljavila tudi v OPN. Občina Ljubljana je to opredelila na način, da določa, da karte sektorskih varovanj niso del plana, ampak le del prikaza stanja prostora, ki se sproti posodablja in sicer:

»Poleg določb tega odloka je treba pri graditvi objektov, pri spremembi namembnosti objektov in pri drugih posegih v prostor upoštevati tudi predpise in druge pravne akte, ki pomenijo omejitve posegov v prostor in določajo javnopravne režime, na podlagi katerih je v postopku izdaje gradbenega dovoljenja treba pridobiti pogoje in soglasja. Dolžnost upoštevanja teh pravnih režimov velja tudi v primeru, kadar to ni navedeno v tem odloku«⁶¹.

Ne glede na to določilo, mora občina vseeno v splošnih določbah OPN vzpostaviti varstveni režim na registrirani dediščini vsaj na način, da določi, da se varuje vsa registrirana kulturna dediščina, skladno z režimom varstva po posameznih tipih. Na tak način se občina izogne potrebi po spreminjanju prostorskega akta, če se spremeni območje, na katerem velja varstveni režim.

Gre za metodo, ko občina s svojim aktom uzakoni državno varstvo in to na »blanketen« način, saj dopušča, da država spreminja režime varstva. Občina sicer ni zavezana zavarovati dediščino namesto države, je pa v postopku sprejemanja prostorskih aktov zavezana se uskladiti z nosilcem urejanja prostora, pristojnega za varstvo kulture. Ustroj postopka načrtovanja znatno vpliva na vsebino načrtov.

Za prepoznavanje in načrtovanje zelene infrastruktura je prav varstvo (kulturne) krajine⁶² bistveni element, saj v prostoru povezuje kulturo in naravo. Kulturna krajina se po zakonu lahko varuje le kot dediščina, zato bi opustitev tovrstnega varstva, imela negativni vpliv na zeleno infrastrukturo, tako obstoječo kot potencialno.

Zavarovana območja narave

Zakon o ohranjanju narave določa postopek in subjekte ustanavljanje širših zavarovanih območij. Za varstvo naravnih vrednot državnega pomena je odgovorna državna raven, medtem ko naravne vrednote lokalnega pomena varujejo občine. Zakon vzpostavlja dolžnost države, da v kolikor občina ne opravlja svoje obveznosti, mora le to namesto nje storiti

---

⁶¹ 6. člen odloka o OPN MOL:

(2) Omejitve posegov v prostor, vzpostavljene na podlagi posebnih predpisov in drugih aktov, so predvsem:

- zavarovana območja, naravne vrednote in varovana območja narave, posebna varstvena območja Natura 2000, potencialna posebna ohranitvena območja Natura 2000 in ekološko pomembna območja,
- objekti in območja kulturnih spomenikov, varstvena območja dediščine, registrirana - - arheološka najdišča in območja in objekti registrirane kulturne dediščine,
- varovalni gozdovi,
- gozdovi s posebnim namenom,
- vodovarstvena območja,
- območja kopalnih voda,
- poplavno ogrožena območja in z njimi povezana območja erozij celinskih voda,
- plazljiva, plazovita in erozijsko ogrožena območja,
- potresna območja,
- območja za potrebe obrambe ter območja za potrebe varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami in
- območja možne prekomerne obremenitve s hrupom.

(3) Omejitve posegov v prostor iz prejšnjega odstavka tega člena in druge morebitne omejitve posegov v prostor, vzpostavljene na podlagi posebnih predpisov in drugih aktov, so prikazane na spletni strani MOL kot del Prikaza stanja prostora in se sproti posodablajo.

⁶² Primer Debelega Rtiča je indikativen, saj bi v primeru, da občina ne bi vključila kulturne krajine v odlok o krajinskem parku debeli rtič, le ta v okviru prostorskih aktov ne bil varovan,

država – nadomestno ukrepanje⁶³. Na področju varstva narave velja subsidiarnost samo dokler niso ogrožene širše vrednote, kar vključuje tudi naravne vrednote lokalnega pomena.

Tega pooblastila se država še ni poslužila in je v praksi pogostejša obratna situacija, ko občine z ustanovitvijo krajinskega parka zavarujejo in upravljajo tudi z naravnimi vrednotami državnega pomena. Temu se je tudi zakon prilagodil in v 46. a členu določa, da »se lahko ena ali več lokalnih skupnosti in država dogovorijo, da ena ali več lokalnih skupnosti izvedejo ukrep varstva za naravno vrednoto državnega pomena, ki je na njihovem območju«. Ministrstvo pristojno za okolje, na pobudo ene ali več občin in po pridobljenih strokovnih podlagah Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave sklene dogovor, s katerim pooblasti občine, da s svojimi akti ustanovijo zavarovano območje, ki vključuje naravne vrednote državnega pomena, kot tudi Naturo 2000. Občinski odlok je v takem primeru akt o zavarovanju narave, ki mora določiti upravljavca zavarovanega območja.

Zakon zahteva, da ima širše zavarovano območje upravljavca, ki je dolžan sprejeti načrt upravljanja zavarovanega območja, katerega predmet je tudi urejanja in upravljanje zelene infrastrukture.

5.2.3 Druge materialno in postopkovno pravne podlage

Poleg splošnih načel prostorskega razvoja, prostorske zakonodaje in sektorske zakonodaje, so v pravni red vključena mednarodna izhodišča in zakonodaja, ki sicer, običajno niso navedene kot podlage urejanja prostora. Gre pa za zakonodajni okvir, ki je odločilen pri načrtovanju na morju, varstvu biotske raznovrstnosti in krajine.

Protokol o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (ICZM)

Protokol ICZM določa načine celovitega upravljanja obalnih območij za varstvo in trajnostno rabo obalnih območij in gospodarske dejavnosti (kmetijstvo, industrija, ribištvo, ribogojstvo, turizem, šport in rekreacija, raba naravnih virov, infrastruktura, energetski objekti, pristanišča ter pomorski objekti in konstrukcije, pomorske dejavnosti). Obravnavani so posebni obalni ekosistemi, obalna krajina, otoki in kulturna dediščina. Poseben poudarek je na ozaveščanju javnosti, izobraževanju in raziskovanju. Opredeljeni so mehanizmi za celovito upravljanje obalnih območij – spremljanje izvajanja Protokola ICZM, Sredozemska strategija za celovito upravljanje obalnih območij, državne strategije, načrti in programi za obalna območja, okoljska presoja, prostorska politika in gospodarski, finančni in davčni instrumenti. V četrtem delu protokola so obravnavana tveganja, ki vplivajo na obalna območja, kot so naravne nesreče, obalna erozija ipd. V petem delu je opredeljeno mednarodno sodelovanje – raziskovanje, znanstvena in tehnična pomoč, čezmejno sodelovanje in čezmejna okoljska presoja.

Ključnega pomena je 8. člen Protokola, ki pogodbenice zavezuje, da na obalnih območjih določijo območje, na katerem gradnja ni dovoljena. To območje ne sme biti široko manj kot 100 m ob upoštevanju določenih izjem. Upoštevajoč Protokol ICZM mora država **vzpostaviti obalni pas** (obalni pas: 100 m obala + 200 m morje) kot poseben upravljavski pas.

Okvirna direktiva o morski strategiji⁶⁴

⁶³ ZON, 46. člen

⁶⁴ Okvirna direktiva o morski strategiji je okoljski steber celostne pomorske politike EU, ki je bila vzpostavljena za spodbujanje trajnostnega razvoja pomorskega gospodarstva in obenem za zaščito morskega okolja. Namen te direktive je doseči dobro okoljsko stanje morskih voda EU do leta 2020, jih še naprej varovati in ohranjati ter preprečiti njihovo poslabšanje. V direktivi so v okviru geografskih meja, vzpostavljenih s konvencijami o regionalnih morjih, opredeljene evropske morske regije (Baltsko morje, severovzhodni Atlantik, Sredozemsko morje, Črno morje) in podregije. Da bi do leta 2020 dosegli dobro okoljsko stanje, mora vsaka država članica razviti strategijo za svoje morske vode, ki naj bi se pregledovala vsakih šest let.

Ekosistemski pristop k upravljanju morsklega okolja je bistveni element Okvirne direktive o morskem strategiji (ODMS). Čeprav pristop ni enotno mednarodno opredeljen, je njegov splošni cilj zagotoviti, da skupne obremenitve zaradi človekovih dejavnosti ne presegajo ravni, ki bi ogrožale zmožnost odziva ekosistemov.

Resolucija o strategiji za Jadran

Resolucija o strategiji za Jadran (Ur.l.RS, št. 106/2009) določa pripravo Strategije za Jadran, ki naj s povezovanjem vsebin na področju rabe naravnih virov, prometa, ribištva in pridelave hrane, turizma, energetske varnosti in prostorskega načrtovanja, predstavlja nov pristop za učinkovito upravljanje s skupnim priobalnim in obalnim ter morskim bogastvom. Strategija za Jadran naj bo okoljski steber, prihodnje izrazito razvojno usmerjene, Pomorske strategije za Jadran, ki bo sprejeta v okviru Evropske unije.

Konvencija o biotski raznovrstnosti

Konvencija opredeljuje biotsko raznovrstnost zelo široko: od molekularne, genske ravni vse do ekosistemov. Podatki kažejo na močno siromašenje biotske raznovrstnosti na svetovni ravni, kar je posledica predvsem človekovih dejavnosti, posebno vedno intenzivnejšega ekonomskega razvoja, zlasti manjšega dela svetovne populacije.

Izhajajoč iz obveznosti 6. člena Konvencije o biološki raznovrstnosti (Rio de Janeiro, 1992), ratificirane leta 1996, je Ministrstvo za okolje in prostor Slovenije vodilo in usklajevalo pripravo državne **strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti Slovenije**.

Evropska konvencija o krajini

Namen Evropske konvencije o krajini (Firence, 2000) je zagotovitev zavarovanja, upravljanja krajin in načrtovanja v krajinskem prostoru, kar vključuje najvrednejše in vse preostale krajine, torej celovito obravnavo krajinskega prostora.

Konvencija o varstvu evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih habitatov

Cilji te konvencije (Bernska konvencija, Uradni list RS – MP, št. 17/99) so ohranitev prostoživečega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih habitatov, še posebej tistih, katerih varstvo zahteva sodelovanje med državami.

Evropska Direktiva o habitatih in Evropska direktiva o pticah

Namen Direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (Habitatna direktiva, 1992) je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov prostoživečega živalstva in rastlinstva v Evropi.

Direktiva o pticah (Ptičja direktiva, 1981), ki je vzpostavila omrežje varstva narave evropskega pomena zahteva, da države članice⁶⁵ ohranijo populacije prosto živečih ptičev na ravni, ki ustreza ekološkim, znanstvenim in kulturnim zahtevam, upoštevajoč ekonomske in rekreacijske potrebe. Varstvo ima prednost pred ekonomskim izkoriščanjem oziroma rekreacijo.

Pomorski zakonik

Pomorski zakonik⁶⁶ je sistemski predpis na pravnem področju, ki med ostalim ureja pravice, jurisdikcijo in nadzor Republike Slovenije na morju, varnost plovbe po teritorialnem morju in notranjih morskimi vodah, varstvo morja pred onesnaževanjem s plovil ter pravni režim

⁶⁵ Države morajo tudi zavarovati, vzdrževati ali ponovno vzpostaviti zadostno pestrost in velikost življenjskih prostorov za vse prosto živeče ptiče. To še posebej velja za selitvene vrste. Države morajo z vrste iz Priloge I (Annex I - 182 taksonov) opredeliti najpomembnejša tovrstna območja kot Posebna območja varstva (SPA- Special Protected Area) in obvestiti Evropsko komisijo o varstvenih ukrepih.

⁶⁶Uradni list RS, št. 62/16 – uradno prečiščeno besedilo, 41/17, 21/18 – ZNOrg in 31/18 – ZPVZRZECEP

pristanišč, ki tudi opredeljuje in sicer: pristanišča namenjena za javni promet; pristanišča za posebne namene in vojaška pristanišča.

Pristanišča namenjena za mednarodni javni promet in vojaška pristanišča določi vlada, ostala pristanišča pa določi občina. Občinski svet z odlokom določi vrsto pristanišča, pri tem pa lahko določi, da se del pristanišča odredi za posebne namene, vključno s prevozom potnikov.

Na podlagi 36. člena Pomorskega zakonika je pristanišče, namenjeno za javni promet tisto, v katerem se izvajajo javni prevoz potnikov in blaga v pomorskem prometu in s tem povezane pristaniške dejavnosti.

Pristanišče namenjeno za javni promet, je lahko odprto za domači ali za mednarodni promet ali za domači in mednarodni promet. Za prevoz potnikov se smejo uporabljati pristanišča, ki so za to namenjena in to so Portorož, Piran, Izola in Koper ter Ankaran na pomolu Adria Ankaran.

Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot

S Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot⁶⁷ je bil delom narave izjemnega pomena podeljen status naravne vrednote, državnega ali lokalnega pomena. Državnega pomena so tiste naravne vrednote, ki imajo mednarodni ali velik narodni pomen in za katere je pristojna država. Preostale so lokalnega pomena in jih varuje lokalna skupnost.

Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava⁶⁸. Na naravnih vrednotah se lahko posegi in dejavnosti izvajajo le, če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti, pa tudi v tem primeru jih je treba opravljati tako, da se naravna vrednota ne uniči in da se ne spreminjajo tiste lastnosti, zaradi katerih je bil del narave spoznan za naravno vrednoto.

Lastnik naravne vrednote je med drugim dolžan: dopustiti neškodljiv prehod drugim, za ureditev, ogledovanje ali obiskovanje pridobiti dovoljenje, dopustiti opravljanje nalog ohranjanja narave.

5.3 Mehanizmi upravljanja

Upravljanje vključuje različne aktivnosti, od normativnih, s katerimi se določa pravila obnašanja subjektov, do konkretnih izvedbenih ukrepov⁶⁹ v naravi. Javni sektor ima na voljo več različnih mehanizmov, s katerimi mu je omogočeno upravljanje vrednot v javnem interesu. Zelena infrastruktura oziroma njen potencial, je lahko predmet opisanih upravljaljskih procesov. Načrtu upravljanja, četudi so večinoma plod predpisov EU, so postali običajen mehanizem v našem pravnem redu in skrivajo še pomemben potencial.

---

⁶⁷ (Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19)

⁶⁸ Po pomenu so naravne vrednote razvrščene med tiste, ki so državnega pomena zaradi izjemnosti, tipičnosti, povezanosti, pričevalnosti, redkosti in tiste, ki so lokalnega pomena.

⁶⁹V obdobju Jugoslavije, je bil organiziran posebni Zavod za vodno gospodarstvo Republike Slovenije, s splošno pristojnostjo upravljanja z vodo. Njegove teritorialne – regionalne enote so bile po slovenski osamosvojitvi privatizirane. Danes, kot zasebna podjetja s koncesijo ministrstva za okolje izvajajo pretežni del javne službe upravljanja z vodami.

Urejanje⁷⁰ in upravljanje z vodami

Kot je že na mnogih mestih izpostavljeno, je prav urejanje voda in upravljanje z vodnimi in priobalnimi zemljišči področje, kjer se izrazito srečujemo z vprašanji ohranjanja in urejanja zelene infrastrukture. Zelena infrastruktura, kot tudi ekosistemske storitve, so implicitno že dolgo poznani, čeprav ne tako opredeljeni. Zato je potrebno ustrezno ovrednotiti obstoječe pravne instrumente in prakso, zelene infrastrukture ne smemo obravnavati posebej, izven konteksta obstoječih mehanizmov delovanja različni sektorjev. Na področju upravljanja⁷¹ z vodami in vodnimi zemljišči ter priobalnem pasom, ima glavno vlogo država in sicer Direkcija za vode Republike Slovenije v okviru Ministrstva za okolje in prostor, ki je ustanovljena z namenom celovitega in učinkovitega upravljanja z vodami.

---

⁷⁰ Zakon o vodah s spremembami (Uradni list RS, št. 67/02, 02/04, 57/08) ureja upravljanje z vodami ter vodnimi in priobalnimi zemljišči in sicer tako da določi:

- prioriteto rabo (za pitno vodo);
- pojem, status in lastništvo vodnih ter priobalnih zemljišč;
- nosilce upravljanje z vodami;
- osnovna pravila urejanja voda, kot je varstvo pred poplavami, erozijo, ohranjanje in uravnavanje vodnih količin;
- odločanje o rabi vode in posegih v vode (koncesije, vodna dovoljenja in vodna soglasja);
- javne službe, vodne objekte in naprave;
- vrste aktov upravljanja z vodami, kot so nacionalni program, načrti in podrobnejši načrti upravljanja z vodami in morskim okoljem ter programe ukrepov;
- način sodelovanja javnosti pri načrtovanju z vodami;
- način financiranja javnih služb;
- varstvena območja, kot so: vodovarstvena, ogrožena in varstvena območja kopalnih in površinskih voda.

Samo zagotavljanje kakovosti voda pa je urejeno z Zakonom o varstvu okolje (Uradni list RS. Št. 39/06). Zakon določa načela in normativno ureditev, ki opredeljuje:

- temeljna načela varstva okolja in sicer načela, kot so: celovitost, sodelovanje, preventive, previdnosti, odgovornost povzročitelja, ekološke funkcije lastnine, subsidiarnega ukrepanja države pri odpravi posledic čezmerne obremenitve okolje;
- ukrepe varstva okolja, ko so: mejne vrednosti emisij, standardi kakovosti okolja, monitoring, ukrepanje v primeru okoljske nesreče;
- programe in načrte varstva okolja;
- presojo vplivov posegov v okolje (PVO, CPVO)
- organizacija upravna struktura na področju okolja, itd.

⁷¹ Najpomembnejše naloge upravljanja z vodami in morskimi območji se izvaja na državnem nivoju. Republika Slovenija ne pozna regionalnega nivoja upravljanja. Lokalne skupnosti (občine) imajo malo pristojnosti na področju upravljanja z vodami po zakonu o vodah.

Na državnem nivoju izvaja naloge **pristojno ministrstvo** in sicer:

- določa politiko;
- pripravlja predlog nacionalnega načrta upravljanja z vodami;
- pripravlja zakonske in podzakonske predloge in sprejema predpise;
- pripravlja predloge operativnih programov in programe ukrepov;
- vodi postopke celoviti presoji vplivov na okolje (CPVO).

Direkcija Republike Slovenije za vode, ki je organ v sestavi ministrstva je pristojna:

- izdajati vodna dovoljenja;
- izdati dovoljenja za obratovanje naprav, ki lahko povzročajo onesnaženje;
- izdajati okoljevarstvena soglasja za vsak poseg, ki lahko pomembno vpliva na okolje;
- voditi vodni kataster;
- zagotavlja monitoring voda in poročanje o stanju voda.

Inšpektorat za okolje in prostor, ki izvaja inšpekcijski nadzor je pristojen:

- sankcionirati in ukrepati v primerih kršitve predpisov iz področja voda in okolja.

Ciljni ukrepi urejanja voda

Na zeleno infrastrukturo, ki je v tesni povezavi z upravljanjem z vodami, je zato potrebno pogledati funkcionalno v smislu ukrepov, ki so povezani s ciljnimi urejanjem voda in z vodami povezane infrastrukture. V večini primerov se izkaže, da že razpolagamo z instrumenti, katerim je v celoti mogoče uvajati ciljne ukrepe, ki jih je potrebno ustrezno vsebinsko napolniti.

Ker zelena infrastruktura ni sama sebi namen, temveč obratno, ukrepi, ki se jih izvaja za doseganje ciljnega stanja okolja, konkretno na področju varstva voda, vključujejo zeleno infrastrukturo⁷².

Pri tem je potrebno izpostaviti, da morajo ukrepi tudi zelene infrastrukture, na področju varstva voda, pred samo izvedbo pridobiti vsa potrebna soglasja za posege v prostor, kar praviloma pomeni pridobitev gradbenega dovoljenja.

Ključni pravni akti, ki opredeljujejo ciljna stanja in nanje vezane ukrepe,⁷³ ki vključujejo zeleno infrastrukturo so:

Zakon o vodah (ZV-1), ki opredeljuje vodotoke prvega in drugega reda, vodna priobalna zemljišča ter postopke načrtovanja na njih. Postopki so podrobneje opredeljeni z Načrti upravljanja⁷⁴.

---

⁷² Če so ukrepi iz skupine ukrepov, ki jih lahko identificiramo kot »zelena infrastruktura« dejansko optimalni ukrepi, je to mogoče prepoznati v procesu optimizacije ukrepov za doseganje ciljnega stanja, sama po sebi pa ukrepi zelene infrastrukture ne morejo biti edini možni način doseganja ciljnega stanja.

⁷³ Področje varstva voda, sodi v pristojnost EU in je normativna dejavnost na tem področju obsežna in zahteva aktivno upravljanje in poročanje:

- Okvirna direktiva o vodah EU je vzpostavila okvir za varstvo celinskih površinskih voda, somornice, obalnega morja in podzemne vode. Njen cilj je preprečiti in zmanjšati onesnaženje, spodbujati trajnostno rabo vode, zaščititi vodno okolje, izboljšati stanje vodnih ekosistemov ter ublažiti posledice poplav in suš. Splošni cilj je doseči dobro okoljsko stanje vseh voda. **Zato morajo države članice pripraviti t. i. načrte upravljanja povodij na podlagi naravnih geografskih povodij ter posebne programe ukrepov za doseganje teh ciljev.** Okvirno direktivo o vodah dopolnjujejo posebne ciljne direktive, kot so direktiva o podzemni vodi, direktiva o pitni vodi, direktiva o kopalnih vodah, direktiva o nitratih, direktiva o čiščenju komunalne odpadne vode, direktiva o okoljskih standardih kakovosti in direktiva o poplavah.
- V direktivi o varstvu podzemne vode pred onesnaževanjem in poslabšanjem so določena posebna merila za ocenjevanje dobrega kemijskega stanja, določitev pomembnih in stalno naraščajočih trendov ter opredelitev izhodiščnih točk za obračanje trendov. Mejne vrednosti vseh onesnaževal določajo države članice, razen nitratov in pesticidov, katerih mejne vrednosti določa posebna zakonodaja EU.
- Direktiva o pitni vodi določa bistvene standarde kakovosti za vodo, namenjeno za prehrano ljudi. Zahteva, da države članice z metodo mest vzorčenja redno spremljajo kakovost te vode. Države članice lahko na svojem ozemlju uvedejo dodatne posebne zahteve, vendar le, če s tem določijo višje standarde. Direktiva zahteva tudi redno obveščanje potrošnikov.
- Namen direktive o kopalnih vodah je povečati javno zdravje in varstvo okolja, in sicer z določitvijo ukrepov za spremljanje in razvrstitev kopalnih voda v štiri kategorije. V času kopalne sezone morajo države članice jemati vzorce kopalne vode in enkrat mesečno izmeriti koncentracijo vsaj dveh specifičnih bakterij na vsakem kopalnem mestu. Države članice morajo prav tako obveščati javnost o profilu kopalnih voda, ki vsebuje podatke o virih onesnaženosti in virih, ki vplivajo na kakovost kopalne vode.
- Z direktivo o okoljskih standardih kakovosti je bil oblikovan seznam 33 prednostnih snovi, ki pomenijo znatno tveganje za vodno okolje na ravni EU ali tveganje, ki se prenaša po vodnem okolju, ter 8 drugih onesnaževal površinskih voda. Med pregledom je bilo na seznam dodanih 12 novih snovi, uvedena pa je bila tudi obveznost Komisije, da oblikuje dodaten seznam snovi, ki jih je treba spremljati v vseh državah članicah (nadzorni seznam), s čimer bi podprli prihodnje preglede seznama prednostnih snovi.
- Namen direktive o čiščenju odpadne komunalne vode je zavarovati okolje pred škodljivimi učinki izpustov komunalne odpadne vode in industrijskih izpustov. Določa minimalne standarde in časovne razporede za zbiranje, čiščenje in izpust odpadne komunalne vode, uvaja nadzor nad odlaganjem blata iz čistilnih naprav in zahteva opustitev odlaganja tega blata v morje. (Trenutno potekajo razprave o novih pravilih, s katerimi bi preprečili pomanjkanje vode, tako da bi omogočili ponovno uporabo očiščene odpadne vode za namakanje v kmetijstvu.)
- Cilj direktive o nitratih je zaščititi vode pred nitrati iz kmetijskih virov. Dopolnilni predpis zahteva, da države članice vsaka štiri leta Komisiji posredujejo poročilo s podatki o kodeksih dobre kmetijske prakse, območjih, občutljivih na nitrato, spremljanju voda in povzetku pomembnih vidikov akcijskih programov. Namen direktive in uredbe je zavarovati pitno vodo in preprečiti škodo zaradi eutrofikacije.
- Namen direktive o poplavah je zmanjšati in obvladovati tveganja zaradi poplav, ki ogrožajo zdravje ljudi, okolje, infrastrukturo in lastnino. V njej je določeno, da morajo države članice opraviti predhodno oceno za določitev ogroženih povodij in z njimi povezanih obalnih območij ter pripraviti karte poplavne ogroženosti in načrte za upravljanje, osredotočene na preprečevanje, zaščito in pripravljenost. Vse te naloge je treba izvajati v skladu z okvirno direktivo o vodah in v njej opredeljenimi načrti upravljanja povodij.

Načrti upravljanja z vodami bi lahko podrobneje opredeljevali načine načrtovanja, usklajevanja, izvedbe, spremljanja stanja vseh ukrepov. Ob tem bi lahko posebno ovrednotili ukrepe zelene infrastrukture, v luči nudenja ekosistemskih storitev.

Načrti upravljanja z vodami so pomanjkljivi v smislu izvedbenih (finančnih) oziroma zavezujočih vsebin. Zaradi pretežno deklaratorne vsebine, tudi niso podvrženi nadzoru javnosti.

Pomanjkljiva je tudi normativna aktivnost pristojnih služb, ki ne razvija tehničnih standardov, zahtev oziroma smernic,⁷⁵ s katerimi bi uvajalo standarde za izvajanje ukrepov na posameznih področjih. Tehnični aspekti zelene infrastrukture bi lahko bili obdelani v standardih, ki jih tudi ureditve primerljivih držav poznajo⁷⁶.

Ukrepi urejanja padavinskih voda

ZV-1 nalaga občinam skrb za varstvo pred škodljivim delovanjem padavinskih voda v območjih naselij. Sistem sonaravne uporabe padavinskih voda, tudi za namene vzpostavitve zelenih koridorjev in infrastrukture, je poznan v primerljivih ureditvah. Za kar je pa potrebno znanje in sistemski pristop. Naša zakonodaja tudi na tem področju občinsko pristojnost dopolnjuje z državno.

Vprašanje urejanje padavinskih in drugih odpadnih voda, se namreč ureja z Zakonom o varstvu okolja (ZVO), ki opredeljuje način izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih in padavinskih voda z Uredbo o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode⁷⁷ ter operativnim programom, ki je prav sedaj v pripravi.⁷⁸

Uvajanje ukrepov na urbaniziranih območjih je tako prepuščeno občinam, ki na tem področju same sprejmejo normative in tehnične pravilnike. Ustrezen ukrep uvajanja zelene infrastrukture bi zato bili enotni standardi, saj je možnost, da bi posamezna lokalna samouprava razvila ustrezne pravilnike, s katerimi bi poleg vseh ukrepov razvijala tudi standarde in tehnične kriterije za zeleno infrastrukturo oziroma sonaravne rešitve, minimalna.

Agromelioracije

Zakon o kmetijskih zemljiščih v 5. poglavju opredeljuje melioracije. Melioracije so po zakonu osuševanje, namakanje in agromelioracije. Zakon, na podlagi kar štirih uredb,⁷⁹ opredeljuje način vzpostavitve, upravljanja in vzdrževanja hidromelioracijskih sistemov. Vzdrževanje in upravljanje se izvaja na podlagi programa upravljanja in programa vzdrževanja, ki bi lahko opredeljevala izvajanje različnih sonaravnih ukrepov zelene infrastrukture, za kar bi bilo potrebno izdelati tehnične standarde in navodila.

---

⁷⁴ Uredba o načrtih upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja (Uradni list RS, št. 67/16) in splošno uredbo

Uredba o podrobnejši vsebini in načinu priprave načrta upravljanja voda (Uradni list RS, št. 26/06, 5/09, 36/13 in 74/16

⁷⁵ Sprejem standardov je opredeljen predvsem s 24. 26. in 27. členom Gradbenega zakonika (kjer so standardi, smernice, ipd.) opredeljeni kot bistvene zahteve za objekta.

⁷⁶Primer britanskega priročnika o sistemu trajnostnega odvajanja voda (The SuDs Manual) <http://www.hrwallingford.com.cn/pdfs/news/CIRIA%20report%20C753%20The%20SuDS%20Manual-v2.pdf>

⁷⁷ Uradni list RS, št. 98/15 in 76/17

⁷⁸ Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode (osnutek 2019) le v odstavku (3.3.7) omenja padavinske vode, ki pa ni sistematično urejeno.

⁷⁹ Uredba o izvajanju nalog na hidromelioracijskih sistemih (Uradni list RS, št. 108/05, 45/08 – ZKme-1 in 95/11); Uredba o načinu izvajanja javne službe upravljanja in vzdrževanja hidromelioracijskih sistemov (Uradni list RS, št. 95/11, 108/13 in 31/14); Uredba o načinu izvajanja javne službe upravljanja in vzdrževanja hidromelioracijskih sistemov (Uradni list RS, št. 31/14, 91/15 in 82/18) – ne velja 2018 Uredba o izvajanju državne javne službe na osuševalnih in namakalnih sistemih (Uradni list RS, št. 82/18)

Sami upravljavci namakalnih sistemov, četudi je to Sklad kmetijskih zemljišč RS (SKZ), niso usposobljeni in motivirani v programih razvijati tehnične standarde za uvajanje ukrepov zelene infrastrukture.

SKZ ima sicer potencialno zelo pomembno vlogo pri vzpostavljanju pogojev za uvajanje zelene infrastrukture, tudi na področju biotske raznovrstnosti, saj kot upravljavec kmetijskih zemljišč v lasti RS, lahko zahteva od zakupnikov vzpostavitev mejic ali ekstenzivno kmetovanja oziroma določeno vrsto kulture, na ekološko in krajinsko pomembnih območjih.

Upravljanje morskega okolja (NUMO)

Vlada RS je 27. julija 2017, na podlagi ZV-1⁸⁰ z Uredbo o načrtu upravljanja z morskim okoljem, sprejela Načrt upravljanja z morskim okoljem 2017–2021 (NUMO). Namen in cilj NUMO je pospeševanje trajnostne rabe morij in ohranjanje morskih ekosistemov in doseganje dobrega stanja morskega okolja do leta 2020. V NUMO so opredeljeni: začetno stanje morskega okolja, program spremljanja stanja morskega okolja ter program ukrepov za ohranitev oziroma izboljšanje stanja morskega okolja z opredeljeno časovnico izvajanja in pristojnostmi organov za izvajanje programa ukrepov. Prav tako so navedene vsebine usklajevanja z javnostjo in s sosednjimi državami v podregiji Jadranskega morja in regiji Sredozemskega morja.

Začetna presoja stanja morskega okolja je pokazala, da se v našem morju in na obali izvajajo številne dejavnosti (pomorski promet, ribištvo, marikultura, turizem, industrija in poselitev obalnega prostora), ki predstavljajo pritisk in potencialno negativen vpliv na stanje morskega okolja. Negativni vplivi se odražajo na stanju morskega okolja. Opaža se upad biotske raznovrstnosti, bodisi zaradi poškodb morskega dna, povečane jakosti podvodnega hrupa, pojava tujerodnih vrst organizmov, upada gospodarsko pomembnih vrst rib in drugih morskih organizmov, ter obremenjenost morskega okolja in obale z odpadki. Kljub temu je pomembno poudariti, da je biotska raznovrstnost dokaj visoka, zato je treba narediti čim več, da se ohrani prepoznana kvaliteta visoke biotske raznovrstnosti morja. Ohranitev dobrega stanja morskega okolja je ključna tudi z vidika razvoja družbe in gospodarstva, ki je vezano na morsko okolje in obalo.

S ciljem preprečitve poslabšanja stanja morskega okolja so v NUMO opredeljeni ukrepi za zmanjševanje negativnih vplivov na stanje morskega okolja, pri čemer so upoštevani okoljski, socialni in gospodarski vidiki upravljanja z morskim okoljem. Gre za ukrepe, ki so razdeljeni glede na pristojnost in konkretnost aktivnosti, med katere sodijo tudi ukrepi za doseganje ciljev Nature 2000, kot izhaja iz Operativnega programa.

Upravljanje območij Natura 2000

Vlada Republike Slovenije je 9. aprila 2015 sprejela Operativni program upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji 2014-2020 (v nadaljevanju: PUN). Program določa podrobne varstvene cilje in ukrepe za vsako od 354 območij Natura 2000 v Sloveniji ter nosilce in finančne vire. Določeni so tudi projekti, s katerimi želi Slovenija doseči te cilje in izkoristiti priložnosti območij Natura 2000 za lokalni razvoj, delovna mesta in gospodarsko rast ter za ohranjanje kulturne dediščine.

---

⁸⁰ 59. a člen Zakona o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14 in 56/15)

Med te sodijo tudi, konkretni projekti, kot so ureditve polojev, vezani na obalne lagune in malo belo čapljo v Krajinskem parki Strunjan, ureditve priveznih mest na morju za območje Debelega Rtiča ter na območju med Strunjanom in Fieso⁸¹.

Upravljanje podvodnih arheoloških najdišč⁸²

Področje ohranjanja podvodnih arheoloških najdišč je tako pravno kot v praksi izrazito pomanjkljivo. Pravno varstvo je zagotovljeno zgolj v postopkih sprejemanja prostorskih aktov, v primerih poseganja vanje pa ni vzpostavljeno. Ker občine praviloma niso pristojne načrtovati na morju, se tudi to varstvo ne more zagotavljati izven ozkega pasu obalnega morja.

Obstoj podvodnih arheoloških najdišč močno ogrožajo dejavnosti pomorskega gospodarstva. Največji pritisk na arheološko dediščino v morskem okolju povzroča tovorni pomorski promet, ki je vezan na pristanišče, vključno z gradnja pristaniške infrastrukture, poglobljanje plovnih poti, sidranje tovornih ladij. Pritisk na arheološko dediščino lahko predstavlja tudi ribolov z uporabo pridnenih mrež. V manjši meri potopljeno arheološko dediščino ogrožajo sidranje manjših plovil, plenjenje arheoloških ostalin in naravni okoljski dejavniki. NUMO, ne predvideva celovitega ohranjanja, podvodno arheologijo omenja le mimogrede.

Podvodna arheološka dediščina je neobnovljiva kulturna prvina morskega okolja in del **ekosistemskih storitev morskega okolja⁸³**. S posegi vanjo in njenim ogrožanjem, se povzroča škoda, ki jo nacionalno in pravo EU ne dopušča in odgovornost dodeljuje po načelu »onesnaževalec plača«, kar vključuje izvedbo preventivnih ukrepov.

Na podlagi sistematičnih predhodnih raziskav za določitev sestave in obsega arheoloških ostalin, (ki se jih doslej ni izvajalo), bi bilo potrebno opraviti vrednotenje vseh registriranih arheoloških najdišč na območju morja ter posledično za posamezna najdišča oblikovati varstvene režime ter določiti varstvene ukrepe za fizično zaščito in prezentacijo arheoloških ostalin.

Podvodni arheološki dediščino, ki izpolnjuje zakonske pogoje za pridobitev statusa kulturnega spomenika bi moral akt o zavarovanju določiti upravljavca in vzpostaviti monitoring nad njenim stanjem ter spoštovanjem pravnih režimov varstva. Zakon o ohranjanju narava omogoča, da upravljavec zavarovanega območja narave, upravlja tudi s kulturnimi spomeniki. Upravljalci imajo namreč svoje nadzorne službe in izkušnje na področju prezentacije naravne kot kulturne dediščine.

Podvodne kulturne spomenike, bi lahko upravljali tudi upravjalci, ki ne upravljajo z morskimi zavarovanim območjem neposredno, so pa nanje vezani, kot sta Škocjanski zatok, in Sečoveljske soline, seveda poleg Občine Ankaran in Krajinskega parka Strunjan, ki upravljata z morskimi zavarovanimi območji in bližnjimi območji Nature 2000.

Do izvedbe celovitih arheološki raziskav, bi bilo upravičeno na območjih registrirane in potencialne podvodne arheologije, vzpostaviti **varstvene koridorje**, kjer je dejavnost na morju omejena. Tovrstno koridorji, bi imeli poleg varstva kulturne dediščine, še pozitivni učinek na varstvo biodiverzitete, kot tudi racionalizacije posegov na morsko dno v zvezi s pristaniško in drugimi gospodarskimi dejavnostmi. Tovrstni začasni režim lahko predvidi že Pomorski prostorski načrt, ki bo predvidoma sprejet v letu 2020.

⁸¹ Upravljalci območij Nature 2000, so upravjalci zavarovanih območij, na svojem območju in na mejnih območjih. Kjer upravljavec ni, upravlja z Naturo ZRSVN, določene ukrepe pa lahko sprejme tudi občina.

⁸²Problematiko celovito izpostavi: »Gradivo za sestanek Tematske fokusne skupine v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije (2017) – morje in obala

⁸³ Tako izrecno: Gradivo za sestanek Tematske fokusne skupine v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije (2017) – morje in obala

Upravljanje z lastninskimi upravičenji

Vzpostavitev ter urejanje zelene infrastrukture pogosto omogoča šele lastninska pravica na zemljiščih, kjer se le ta nahaja. Ker obravnavamo različne oblike zelene infrastrukture, se tudi lastniško-pravne situacije medsebojno razlikujejo.

Vodna ter priobalna zemljišča so lahko v javni ali zasebni lasti. Grajeno vodno javno dobro je praviloma v državni lasti. To zagotovo velja za novo ustanovljeno grajeno javno dobro. ZV-1, je predvidel, lastninjenje vodnih zemljišč, ki so bili v družbeni lasti.

V zvezi z varstvom voda zakon široko opredeli javni interes, ki vključuje varstvo vodnega režima, splošno rabo vodnega dobra ter izvajanje državnih in občinskih javnih služb, ne le na vodnih in priobalnih zemljiščih, temveč tudi t. i. »drugih zemljiščih«⁸⁴, kot so varstvena in ogrožene območja. Na teh območjih zakon določa, da *»se lahko lastninska ali druga stvarna pravica na zemljišču ... ali vodnem objektu ali napravi v javno korist odvzame ali omeji v primerih, ki jih določa ta zakon in na način ter pod pogoji, ki jih določajo predpisi, ki urejajo razlastitev.«*

Tudi druga področja, kot je področje varstva narave, kakor tudi kulturne dediščine, predvideva, da so tako naravne vrednote kot spomeniki v zasebni lasti. Predvidene so omejitve lastninske pravice in sistem odškodnin. Področna zakonodaja predvideva predkupno pravico država, kot tudi občine in razlastitev.

Zakon o gozdovih, predvideva predkupno pravico in možnost razlastitve na varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, ki se razglasijo s posebno uredbo⁸⁵. Zakon o ohranjanju narave, določa tudi specialni razlastitveni namen⁸⁶, ki pa mora izhajati iz akta o ustanovitvi zavarovanega območja. Tudi nepremični kulturni spomenik z vplivnim območjem, je pod strogimi zakonskimi pogoji predmet razlastitve.⁸⁷

Razlastitev

Najobsežnejši poseg v lastninsko pravico je razlastitev. Postopek razlastitve se od 1. 6. 2018 vodi po ZUreP-2, ki predvideva, tako kot je to določal ZUreP-1, dvofazni postopek, pri čemer se druga faza začne samo, če je prva faza uspešna. V prvi fazi se odloča o zahtevi za razlastitev in sicer o pogojih za uvedbo postopka, medtem ko se v drugi fazi vodi postopek razlastitve.

Zakon o ohranjanju narave (ZON), kot ZV-1 specialno urejata razlastitveni namen in pogoje, na podlagi katerih je moč izkazati javno korist, se za preostali postopek uporablja ZUreP-2. V primeru razlastitve po ZON, je javno korist potrebno izkazati na podlagi akta o zavarovanju. Poleg tega mora o javni koristi odločati s posebnim sklepom tudi občinski svet.⁸⁸ Sam namen, določen z ZON in aktom o zavarovanju, še ne zadošča za razlaščenje, če zanj ni moč izkazati javne koristi.

⁸⁴ »Druga zemljišča iz prejšnjega odstavka so zemljišča na varstvenih ali ogroženih območjih po tem zakonu in zemljišča, na katerih se izvaja raziskovanje voda ali so potrebna za izvajanje vodne pravice (v nadaljnjem besedilu: druga zemljišča)«.

⁸⁵ Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, navaja ta območja v 3. členu.

⁸⁶ V 88. členu ZON: »Javna korist je izkazana, če je razlastitev nepremičnine potrebna zaradi izvajanja varstvenih in razvojnih usmeritev naravnih vrednot, dostopnosti ali uživanja lastnosti naravnih vrednot, varstva in razvoja zavarovanega območja ali obnovitve naravnih vrednot, kadar je tako določeno v aktu o zavarovanju...«

⁸⁷ V 63. členu zakon določa: *» Razlastitev je dopustna, če so spomenik ali njegove zavarovane vrednote ogrožene in če njihove ohranitve ni mogoče doseči na drug način oziroma če ni mogoče na drug način zagotoviti dostopnosti spomenika v skladu z aktom o razglasitvi. Poseg v lastninsko pravico mora biti sorazmeren javni koristi, zaradi katere pride do razlastitve.«*

⁸⁸ Oziroma vlada, če zavarovano območje ustanavlja država, kot denimo Škocjanski zatok.

Ker akt o zavarovanju ni »prostorski« akt, iz katerega bi z ustrezno stopnjo natančnosti izhajale konkretne nepremičnine, ki naj bi se razlaščale, ZUreP-2⁸⁹ terja še dodatno verifikacijo javne koristi preko občinskega sveta. ZUreP-2 uvaja novo zahtevo po sodelovanju javnosti, saj mora občinski svet namero po razlastitvi konkretne nepremičnine razgrniti vsaj 15 dni in se ustrezno opredeliti do pripomba javnosti.

Postopek razlaščanja po Zakonu o vodah, bi moral prav tako čez vse navedene korake. V postopku je potrebno ugotoviti javni interesa izhajajoč iz zakonskega namena. Če nepremičnine, ki se razlaščajo, niso identificirane v prostorskem izvedbenem aktu, kar običajno za vodna, priobalna in druga zemljišča ni primer, je potrebno javni interes ugotoviti s posebnim sklepom vlade ali občinskega sveta.

Višina odškodnine za odvzeto nepremičnino

Zakon opredeljuje, da se odškodnina določa z uporabo metodologije ocenjevanja vrednosti nepremičnin, škod na njih in drugih stroškov za namen umeščanja prostorskih ureditev javnega pomena. Ker bo na sistemski ravni ta metodologija šele sprejeta, prehodna določba⁹⁰ vsebuje rešitve za vmesno obdobje. Način določanja odškodnine ne odstopa od že uveljavljene sodne prakse⁹¹ na področju⁹² v smislu, da: *»... Pri oceni vrednosti razlaščene nepremičnine se poleg strokovnih standardov upoštevajo tudi namembnost zemljišča pred uveljavitvijo prostorskega akta, ki je podlaga za razlastitev kakor tudi dejansko stanje nepremičnine na dan uvedbe razlastitvenega postopka (tretji odstavek 105. člena ZUreP-1).⁹³*

Sprememba namenske rabe zemljišč

Postopek umeščanja zelene infrastrukture lahko zahteva tudi spremembo namenske rabe zemljišč. Zastavlja se vprašanje, kakšne pravne posledice bi taka sprememba imela za občino.

⁸⁹ 194. Člen Zurep-2 (2) *Če prostorski akt ni pripravljen z natančnostjo, kot jo določa prejšnji odstavek, vseeno pa predvideva gradnjo objektov za namene iz prvega odstavka prejšnjega člena, ali če gre za izvedbo dodatnih prostorskih ureditev iz 81. člena tega zakona, se šteje, da je javna korist za razlastitev izkazana, če vlada ali občinski svet za konkretno nepremičnino sprejme sklep, s katerim ugotovi, da je gradnja objekta nujno potrebna in v javno korist.*

(3) *Vlada ali občinski svet mora pred sprejetjem sklepa iz prejšnjega odstavka le tega javno razgrniti najmanj za 15 dni. O kraju in času javne razgrnitve se javnost obvesti z javnim naznanilom na svetovnem spletu in na krajevno običajen način.*

(4) *V okviru javne razgrnitve ima javnost možnost dati pripombe in predloge o katerih mora vlada ali občina zavzeti stališče in o tem obvestiti dajalca pripomb in predlogov.*

⁹⁰ 295. člen Zurep-2, določa, da se pri določitvi vrednosti upoštevajo:

- podatke o nepremičninah in o njihovi posplošeni vrednosti, ki se v skladu s predpisi o evidentiranju nepremičnin in predpisi o množičnem vrednotenju nepremičnin vodijo v javnih evidencah, ter druge podatke, ki jih pridobijo od lastnikov nepremičnin oziroma nosilcev pravic na njih ter skladnost navedenih podatkov s primerljivimi nepremičninami;

- stanje nepremičnin v naravi;

- **namensko rabo nepremičnin pred uveljavitvijo prostorskega akta, ki je podlaga za razlastitev, kakor tudi dejansko stanje nepremičnine na dan uvedbe razlastitvenega postopka**

-mednarodne standarde ocenjevanja vrednosti

⁹¹ Sklep II Ips 122/2007 z dne 28. 1. 2009, *Ustaljeno stališče sodne prakse je, da je za odmero odškodnine pri razlastitvi odločilna ugotovitev statusa stavbnega ali kmetijskega zemljišča pred izdajo odloka, s katerim se je zaradi gradnje infrastrukture (avtoceste) v skladu s prvim odstavkom 2. člena Zakona o stavbnih zemljiščih (Ur. l. 44/1997, v nadaljevanju ZSZ) spremenilo v nezazidano stavbno zemljišče. Za nasprotnega udeleženca je lahko merodajna le tista tržna vrednost, ki bi jo lahko dobil s prodajo zemljišča, še preden se je na podlagi prostorskega plana spremenila njegova namembnost." Podobno je odločeno s sklepom II Ips 44/2005 z dne 25. 2. 2006: „Ustaljeno stališče sodne prakse je, da pripada razlaščenca odškodnina za kmetijsko zemljišče, kakor je bila namembnost zemljišča spremenjena z aktom, zaradi katerega do razlastitve sploh pride."*

⁹² VSRS sklep II Ips 232/2014

⁹³ Sklep N 346/2008, z dne 4. 5. 2010, (NLB Propria) v nepravdni zadevi, zaradi omejitev lastninske pravice na območju Naravnega rezervata Škocjanski zatok, ne obravnava odškodnine zaradi razlastitve, temveč odškodnine zaradi omejitev in prepovedi, ki jo uvaja Ureditveni načrt za območje Škocjanskega zatoka. V navedeni zadevi je sodišče, kljub veljavnemu zazidalnemu načrtu, ki je omogočal gradnjo objektov, priznalo stranki odškodnino v vrednosti zemljišča, saj izgubljenega dobička z načrtovano gradnjo trgovskega centra, ni uspela izkazati. Te nepremičnine ministrstvo ni razlaščalo, čeprav je to možnost imelo. Glede na to, da je sodišče priznalo odškodnino v višini tržne vrednosti nezazidanega stavbnega zemljišča, bi v primeru razlastitvenega postopka, ne dosodilo višje odškodnine.

Občinska pristojnost načrtovanja namenske rabe je omejena le v primeru, da je načrtovan objekt že bil v celoti izveden (odločba US U-I-276/98). Samo v primeru, da je za zakoniti namen že zgrajen objekt, mu občina s spremembo prostorskega načrta ne sme spreminjati namena. Samo v tem primeru ne gre za načrtovanje in je taka sprememba namenske rabe nezakonita po »naravi stvari«, češ načrtovanje je vnaprejšnje, ne retroaktivno. Ustavno sodišče v kasnejši odločbi (U-I-276/07) omeji občino le v primeru, da le ta krši zakon o prostorskem načrtovanju. Skratka, ponovno potrjuje avtonomijo občine pri urejanju prostora.

V primeru, da občina sledi zakonu in načrtuje oz. spreminja namensko rabo še nezgrajenih objektov oziroma še neizvršenih posegov v prostor, je občina pri načrtovanju rabe prostora avtonomna. V izvorni pristojnosti občine je, da določi namensko rabo na območju, skladno z zakonom. V teh primerih ni protipravnosti, zato tudi odškodninske odgovornosti občine ne more biti. V zvezi s tem je pomembno tudi vprašanje, kakšna je dejanska raba zemljišča, katerega namembnost se spreminja. Iz odločbe ustavnega sodišča izhaja, da je občina pristojna za namensko rabo v svojem OPN določiti glede na dejansko rabo (odločba US v zadevi U-I-276/07).

5.4 Načrtovanje zelene infrastrukture

Načrtovanje prostora in s tem posegov v okolje je kompleksen proces, v katerega so vključeni različni nivoji oblasti, znanja ter interesov. Kot je običajno v postopkovno pravnih situacijah, struktura procesa definira vloge udeležencev in s tem vsebino končnega rezultata. Trenutno smo v fazi prehoda v nov sistem prostorskega načrtovanja, zato je situacija še nekoliko bolj nedefinirana, kar lahko predstavlja priložnost za nastajajoč koncept zelene infrastrukture.

Kot je bilo ugotovljeno že v prvem razdelku, tako veljava SPRS kot še toliko bolj SPRS 2050, v pripravi nudi strateško planske osnove in vrednostne usmeritve za načrtovanje zelene infrastrukture. Zastavlja se vprašanje, s katerimi načrtovalskimi instrumenti bi jo bilo najprimerneje umeščati, da se doseže celovitost in možnost njenega razvoja na relevantnem območju in v partnerskem duhu.

5.4.1 *Regionalni prostorski plan ali akcijski načrta za zeleno infrastrukturo*

Nova prostorska zakonodaja ponovno⁹⁴ uvaja prostorsko strateško načrtovanje na regionalni ravni. Predviden je sprejem regionalnega prostorskega plana, ki je pripravljen na podlagi Strategije in njenega akcijskega programa, razvojnih dokumentov drugih državnih resorjev, ter razvojnih ciljev EU.

Regionalni prostorski plan

Regionalni prostorski plan se pripravlja za območje razvojne regije v skladu s predpisi, s področja skladnega regionalnega razvoja. V regionalnem prostorskem planu se morajo, poleg zasnov prostorskih ureditev državnega pomena, v posamezni razvojni regiji uskladiti in določiti pomembnejše prostorske ureditve lokalnega pomena, ki imajo vpliv na vse občine v

---

⁹⁴ ZPNačrt je poznal le izvedbeno plansko regionalno načrtovanje, namenjeno medobčinskim projektom ki se sofinancirajo iz skladov EU

razvojni regiji, med katere eksplicitno zakon uvršča »zasnovo zelenega sistema regije«⁹⁵. Četudi zakon ne navaja zelene infrastrukture⁹⁶ izrecno, je la-ta smiselno vsebovana v zelenem sistemu, kot je bilo že pojasnjeno.

Regionalni prostorski plan je zamišljen, kot mehanizem za uresničevanje načela usklajevanja interesov in sodelovanja z občinami, na območju posamezne razvojne regije. Sprejemanje akta koordinira regionalna razvojna agencija in ga sprejmejo župani v svetu razvojne regije, po predhodni potrditvi vlade in praviloma izvedenem postopku celovite presoje vplivov (CPVO).

Akcijski program

Akcijski program za izvajanje Strategije sprejme vlada z uredbo, če njegova vsebina ni že sprejeta v regionalnem prostorskem planu. Namenjen je izvedbi Strategije v nekem srednjeročnem časovnem obdobju, in sicer s konkretnimi prioritetami, ukrepi in usmeritvami bodisi za posamezno teritorialno območje bodisi za posamezne dejavnosti.

Vprašanje, ali bi lahko vlada sprejela akcijski program za izvajanje SPRS 2030 za zeleno infrastrukturo, če je njeno načrtovanje v pristojnosti občin. Vlada ima po zakonu pristojnost, da z akcijskim programom nadomesti regionalni prostorski načrt le v primeru, da le ta ni sprejet do leta 2023.

Sprejem akcijskega programa, ki predstavlja strateški dokument za razvoj, načrtovanje, umeščanje in upravljanje zelene infrastrukture, ki vsebuje grafični in tekstualni del, pri čemer je grafični del predstavljen v dveh grafičnih nivojih: strateškem (M 1:250.000) in podrobnem (M 1:50.000) in bi pomenil izhodišče za podrejene izvedbene dokumente na državni, regionalni in lokalni ravni (vključno z Regionalnim razvojnim programom), bi bil resen poseg v avtonomijo lokalne samouprave.

5.4.2 Občinski podrobni prostorski načrt ali OPPN za zeleno infrastrukturo

Zakon razširja tako namen ureditve, ki se jih načrtuje z podrobnim prostorskim načrtom, kot teritorialno, saj predvideva sprejem OPPN za prostorsko nepovezana območja in območja preko občinskih meja. Izrecno navaja prav: »izvedbe ukrepov s področja varstva okolja in ohranjanja narave«, ter prepušča strokovni oceni kaj tvorijo problemsko zaključena območja v naseljih in krajini.

Tako »problemsko« zastavljen OPPN nudi več možnosti učinkovitega načrtovanja zelene infrastrukture. Izvedbeno namreč lahko tudi le deloma nadomesti veljavne OPPN in tudi izvedbene dele OPN. Lahko predvidi ureditve, denimo na priobalnih zemljiščih, ki so predmet razlastitve. Omogoča tudi konkretno sodelovanje med občinami, ki prepoznajo skupno problematiko, saj ni potrebno, da se ustavi na občinski meji. Tako kot pri regionalnem prostorskem načrtu za zeleno infrastrukturo, kot pri OPPN za isto problematiko, so izpolnjeni zakonski pogoji za obvezno pripravo krajinske zasnove.

---

⁹⁵ Zakon ne uporablja pojma zelene infrastrukture, čeprav ga SPRS 2050, ki je bila v pripravi, že pred sprejemom zakona dosledno uporablja. Predlog Zurep-2, v prvi obravnavi (EVA: 2016-2550-0006), se sklicuje na zeleno infrastrukturo, kot na prostorsko ureditev lokalnega pomena. Kasneje, je bil pojem zelene infrastrukture, nadomeščen z zelenim sistemom regije.

⁹⁶ Zakon mednje uvršča še: zasnovno omrežij prometne, okoljske, energetske, elektronsko-komunikacijske in druge gospodarske ter družbene infrastrukture, prednostna območja za razvoj posameznih dejavnosti, ki so pomembne za regijo, zasnovno stanovanjskih območij..., in izrecno predvidi, da se izdelajo krajinske zasnove ter povezave s sosednjimi območji.

5.4.3 Odlok o urejanju podobe naselja in krajine

Ker zakonodajalec⁹⁷ ugotavlja, da so za doseganje ciljev urejanja prostora pomembni tudi t. i. negradbeni posegi v prostor in generalna podoba že izgrajenih in urejenih delov naselij in krajine, predvsem pa tudi funkcioniranje javnih površin in zelenega sistema, se občinam daje možnost, da ta vidik prostora regulirajo s posebno vrsto prostorskega akta, ki je namenjena samo tem vsebinam. Gre za odlok, ki se ga zaradi posega v lastninska upravičenja, sprejema po postopku sprejemanja prostorskih aktov, čeprav bi imel predvidoma samo tekstualno - normativno vsebino. Gre za povsem novo obliko prostorskega akta, ki je v našem pravnem redu in praksi novost. Odlokov občine še niso sprejele. Zaradi novosti in kompleksnosti vsebine, se občine med seboj in z MOP, posvetujejo o pripravi vzročnega primera tovrstnega akta.

Območja veljavnosti odloka, o urejanju naselij, ne zajemajo celotne občine. Najprej je potrebno določiti, na katerih predelih občine odlok velja. Praviloma gre za območja s pomembnimi legami, območja varstva kulturne dediščine, območja turističnih znamenitosti, lega ob objektih pomembnejše družbene infrastrukture in lega v območju kulturne krajine oz. zavarovanih naravnih vrednot. Predvidoma naj bi vključeval štiri tematske sklope in sicer: enostavne objekte, vzdrževanje objektov oziroma njihov zunanji izgled, zeleni sistem, javne površine, javno dobro, oglaševanje, osvetljevanje ipd.

Pravni okvir tega odloka daje široka pooblastila občini, da prisilno (ne le s priporočili) ureja rabo prostora, ki ne vključuje gradnje. Temeljni namen je varovanje vrednote javnega prostora, ki obsega tako javne kot zasebne površine. Vzpostavi se lahko poseben upravnopravni režim občine, ki vključuje tako materialno kot procesno pravni del, vključno z aktivnim upravljanjem in nadzorom.

Zelena infrastruktura tako v naselju kot krajini je lahko predmet tega odloka. Predmet ureditve je sicer zunanji izgled in ne ekosistemske storitve oziroma ekološki procesi. Se pa se lahko na zunanji izgled krajinskih elementov ter obveznosti vzdrževanja zelenih koridorjev, znotraj strnjene urbanega dela naselja, vežejo ekološke funkcije. Z odlokom je lahko predpisana tudi vrsta dejavnosti in razporeditev objektov na kmetijskih zemljiščih, kar na se z običajnim prostorskim aktom ne da.

Pri predpisovanju omejitve rabe na zasebnih zemljiščih, se zastavlja pravno vprašanje sorazmernosti med obsegom omejitve in vrednote, ki se varuje. Argumentacija, ki ni omejena zgolj na izgled temveč izhaja tudi iz ekosistemski storitev zelene infrastrukture, nudi občini širše možnosti urejanja okolja in prostora, skladno z ustavo, tudi na podlagi tega akta.

5.4.4 Krajinska zasnova – obvezna strokovna podlaga

Kot obvezna strokovna podlaga za pripravo regionalnega prostorskega plana ali občinskega prostorskega plana (ki bosta nadomestila strateški del OPN), se za posamezna krajinsko zaokrožena območja izdelata krajinska zasnova, če so na območju predvidene prostorske ureditve, ki bi lahko pomembno vplivale na krajino, zeleni sistem, kulturno dediščino, ohranjanje narave, varstvo kmetijskih zemljišč, trajnostno rabo naravnih virov ali na prepoznavne značilnosti prostora, ali če gre za sanacijo razvrednotenega območja in se na območju pojavljajo nasprotujoči si interesi v zvezi z rabo prostora⁹⁸.

⁹⁷Obrazložitev predloga ZUREP-2 Prva obravnava EVA: 2016-2550-0006

⁹⁸ *Krajinska zasnova za posamezno območje opredeli (62. člen ZUREP-2):*

- *razvojni in varstveni koncept območja;*
- *usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru z morebitnimi vplivi na sosednja območja;*
- *zeleni sistem območja;*
- *usmeritve za urbanistično, arhitekturno in krajinsko oblikovanje predvidenih prostorskih ureditev;*

Krajinske zasnova, je kot strokovni instrument sicer poznan, ga pa prvič predpisuje tudi zakon. Krajinska zasnova je sestavni del bodisi regionalnega prostorskega plana ali občinskega prostorskega plana. Zakonodajalec si so je zamislil⁹⁹, kot operativni dokument, ki se ne dela za celoten odprt prostor, ampak za manjša območja izven ureditvenih območij naselij, kjer gre za neke kompleksne prostorske ureditve.

»Krajinska zasnova za območje opredeli zlasti razvojni koncept območja, zasnovo razporeditve dejavnosti v prostoru, zasnovo javnih površin, usmeritve za urbanistično, krajinsko in krajinsko oblikovanje, usmeritve za varstvo okolja, ohranjanje narave in varstvo kulturne dediščine, usmeritve v zvezi z varstvom pred naravnimi nesrečami in program ukrepov za izvajanje. Elementi krajinske zasnove so tako v širšem okviru podobni elementom urbanistične zasnove«¹⁰⁰

Na vsa temeljna vprašanja načrtovanja in varstva zelene infrastrukture, bi po zakonu morala odgovoriti prav krajinska zasnova. To zagotovo velja za območja izven naselja, medtem, ko bi vprašanje zelenih koridorjev med naseljem in krajino bilo potrebno tudi obdelati, kar bi lahko predpisal Državni prostorski red¹⁰¹, ki je v pripravi.

5.4.5 Prikaz stanja prostora – potencialne zelene infrastrukture

Pravilnik o prikazu stanja prostora¹⁰² opredeljuje, da je prikaz stanja prostora obvezna podlaga pri pripravi vseh izvedbenih aktov. Sestavljen je iz tekstualnega in grafičnega dela. Grafični prikazi se pripravijo tako natančno, da je možno njihovo mejo določiti v naravi in prikazati v zemljiškem katastru. Za ta namen se pripravi prekrivanje in podrobno analizo vseh podatkovnih slojev, ki so predmet prostorskega načrtovanja na obravnavanem območju. Posebej se opravi poizvedba, katere rezultat so razhajanja med namensko (plansko) in dejansko rabo prostora. V prikazu stanja prostora so grafično prikazani vsi javnopravni režimi.

Pravilnik predvideva tudi neobvezne sestavine, ki so vsebinsko splošno opredeljena in sicer¹⁰³: *»Prikaz stanja lahko vsebuje tudi neobvezne sestavine, ki so glede na značilnosti obravnavanega območja potrebne za analizo stanja oziroma izdelavo ustreznih strokovnih podlag pri pripravi in sprejemu posameznega prostorskega akta.*

Prikaz območij obstoječe in potencialne zelene infrastrukture izpolnjuje pogoje iz tega člena. Če bi iz prikaza stanja prostora izhajalo, da se z načrtovanim izvedbenim aktom posega na ta območja, bi bil s tem izpolnjen pogoj za obvezno pripravo krajinske zasnove. Gre za postopkovni korak zavarovanja, tudi potencialne zelene infrastrukture. Normativne podlage so že v celoti podane, lahko bi pa to obveznost predpisal tudi Državni prostorski red.

-
- *usmeritve za varstvo krajine, okolja, ohranjanje narave, varstvo kmetijskih zemljišč, varovanje gozdov, varstvo kulturne dediščine in trajnostno rabo naravnih virov;*
  - *usmeritve v zvezi z varstvom pred naravnimi nesrečami;*
  - *program ukrepov z usmeritvami za njihovo izvajanje*

⁹⁹ Obrazložitev predloga ZUREP-2 Prva obravnava EVA: 2016-2550-0006

»Podrobnejša vsebina krajinske zasnove bo razdelana v okviru državnega prostorskega reda, predpisane vsebine pa niso vedno obvezne, marveč se prilagajajo vrsti prostorskega akta, za katerega se izdeluje krajinska zasnova kot strokovna podlaga.

¹⁰⁰ Obrazložitev predloga ZUREP-2 Prva obravnava EVA: 2016-2550-0006

¹⁰¹ 14. člen ZUreP-2

¹⁰² Ur. l. RS, št. 20/2008

¹⁰³ 2. odstavek 3. člena

5.5 Čezmejno načrtovanje in varstvo zelene infrastrukture

Prostorsko načrtovanje je v izključni pristojnosti držav članic. Pravni red EU posega na področje prostorskega načrtovanja, posredno s pravili varstva okolja, na podlagi 130 R člena¹⁰⁴, s katerim je opredeljen Naslov VII Akta, namenjen prav okolju, v katerem je določeno načelo » ... da dejavnosti Skupnosti, ki se nanašajo na okolje, imajo cilj ohranjati, varovati in izboljševati kakovost okolja... in človekovega zdravja...«.

Zakonodajna aktivnost EU je na okoljskem področju obsežna in celovita. Vključuje področja tako določanja okoljskih standardov kot postopkovnih pravil, pri sprejemanju normativnih aktov, kot na področju dovoljevanja poseganja v okolje in naravo. Pomembno področje je zahteva po presoji vplivov na okolje ter sodelovanje javnosti v postopkih sprejemanja okoljskih odločitev (na podlagi Aarhuske konvencije)¹⁰⁵.

»Naloga posamezne države, na območju katere bi se posegalo v prostor, pa je, da skladno z zakonodajo Evropske unije izvede postopke za oceno vplivov na okolje. Omenjeno ni naloga Evropske unije. Pri tem je potrebno poudariti, da je rezultate oceno vplivov na okolje na ravni Evropske unije potrebno interpretirati z veliko skrbnostjo, še posebno, ko gre za vplive na prostor in okolje, ki so v veliki meri odvisni od lokalnih posebnosti. Potrebno se je prilagoditi ranljivosti okolja, habitatov in rastlinskim ter živalskim vrstam na določenem območju, intenziteti prometa in ostalim faktorjem, ki določajo možen vpliv z ekološkega vidika«¹⁰⁶

Ker je prostorsko načrtovanje v pristojnosti držav članic, tudi čezmejnega vidika zakonodaja EU ne predvideva. Je pa prostorsko načrtovanje v zadnjih letih podvrženo vse pogostejši in intenzivnejši presoji vplivov na okolje, ki vključuje čezmejno posvetovanje in sodelovanje javnosti.

V primeru morja je situacija specifična, ker je prostorsko načrtovanje na morju novost. EU je prevzela iniciativo in v imenu varstva okolja in potrebe po »čezmejnem pristopu«, sprejela Direktivo 2014/89/EU o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje.

5.5.1 Pomorsko prostorsko načrtovanje – čezmejni vidik

Direktiva ugotavlja, da bo »pomorsko prostorsko načrtovanje prispevalo k učinkovitemu upravljanju morskih dejavnosti ter k trajnostni rabi morskih in obalnih virov...« in določa, da je: »obvezno vzpostaviti postopek pomorskega načrtovanja, na podlagi katerega bodo pripravljene konkretni pomorski prostorski načrti, v takem postopku načrtovanja pa bi bilo treba upoštevati medsebojno vplivanje kopnega in morja ter **spodbujati sodelovanje med državami članicami**.«

Priprava pomorskega prostorskega načrta je le procesni instrument in ne vpliva na politiko EU o vsebini dejavnosti, ki se izvaja na morju, temveč ima le cilj »prispevati k tem politikam s postopkom načrtovanja.« Namen pomorskega prostorskega načrtovanja ni nadomeščanje nacionalnih predpisov na tem področju, temveč le njihovo dopolnjevanje. V kolikor nacionalni

¹⁰⁴ Vključen z Enotnim evropskim aktom ali Rimsko pogodbo.

¹⁰⁵ V tradicionalno procesno avtonomnost držav članic, ko gre za nacionalno pravno varstvo evropskega prava, pomembno posega Aarhuska konvencija. Instrument sodelovanja javnosti in privilegiran položaj prav okoljevarstvenih interesnih skupin, po eni strani sili države članice v preglednejše odločanje, po drugi pa vzpostavlja vzvod za učinkovitejše varstvo okoljskega prava EU, kot ugotavlja Evropska komisija v Poročilu COM(2008)773 z dne 18. novembra 2008 o izvajanju okoljskega prava evropske skupnosti, na strani 5: »Če bi olajšali vlaganje zadev pri nacionalnih sodnikih, bi se lahko problemi reševali bližje državljanom. Zmanjšala bi se potreba po posredovanju Komisije.«

¹⁰⁶ Evropska Agencija za okolje, 1998, str. 8 in 9.

pravni red že pozna načrtovanje na morju v okviru načrtovanja obale, ima nacionalna ureditev po načelu subsidiarnosti prednost pred direktivo¹⁰⁷.

Izrecno se izpostavlja ogroženost ekosistemskih storitev vezanih na morje in obalni pas, ter se zahteva, da se jih vrednoti ob pripravi pomorskega prostorskega načrta in sicer: »...*Te različne obremenitve bi bilo treba ustrezno upoštevati pri pripravi pomorskih prostorskih načrtov. Poleg tega lahko zdravi morski ekosistemi ter njihove raznolike storitve, če so vključeni v načrtovanje, prinesejo precejšnje koristi v smislu proizvodnje hrane, rekreacije in turizma, blažitve podnebnih sprememb in prilaganja tem spremembam, nadzora nad dinamiko spreminjanja obrežja ter preprečevanja naravnih nesreč*«.

Direktiva ne predvideva posebnih pravnih oblik skupnega načrtovanja na morju. Izpostavlja le obstoječe obveznosti držav članic EU, da se posvetujejo v zvezi z načrti in programi v okviru Direktiva 2001/42/ES, ki vzpostavlja strateško okoljsko presojo (CPVO) ter kadar pomorski prostorski načrti vključujejo območja Nature 2000, tudi ustrezno tovrstno presojo. Se pa direktiva izrecno nasloni na druge instrumente mednarodnega prava in sicer, države so dolžne: »*usklajevati svoje načrte z ustrežno državo članico ter sodelovati z organi tretjih držav v zadevni morski regiji v skladu s pravicami in obveznostmi teh držav članic in zadevnih tretjih držav, kot izhajajo iz prava Unije in mednarodnega prava*«

Edino organizacijsko obveznost, ki jo direktiva nalaga državam: »*Da bo čezmejno sodelovanje med državami članicami in s sosednjimi tretjimi državami učinkovito, morajo biti v vsaki državi članici določeni pristojni organi.*«

5.5.2 Čezmejna območja Natura 2000

Natura 2000 oz. njena koherentnost in skladnost je neodvisna od notranjih državnih meja¹⁰⁸. Obveznost čezmejnega sodelovanja pri varstvu ogroženih habitatnih tipov in vrst, je del politike Evropske komisije, izrecno oblikovane na področju varstva velikih zveri¹⁰⁹. Isto velja za morske migracijske vrste kot so želve, ki prihajajo v Tržaški zaliv iz Zakintos, kakor tudi mobilne vrste, kot so delfini, ki so bodisi stalno ali občasno prisotni.

Komisija EU oblikuje opozorila in navodila, kako dopolniti nacionalne predloge seznamov območij po prvem odstavku 4. člena *Direktive*, na enem ali več t. i. biogeografskih seminarjih za posamične biogeografske regije¹¹⁰ in po potrebi, na bilateralnih srečanjih.

Komisija EU trenutno vodi postopek¹¹¹ preverjanja ustreznosti določitve območij po ptičji direktivi zoper Italijo za vranjeka (*Phalacrocorax aristotelis*), saj je Slovenija določila

¹⁰⁷ Direktiva v 17. uvodnem odstavku določa: »*Ta okvirna direktiva ne posega v pristojnost držav članic za urbanistično in krajinsko načrtovanje, vključno s sistemom kopenskega prostorskega načrtovanja, s katerim se predvidi raba zemljišč in obalnega območja. Če države članice za obalne vode ali posamezna območja obalnih voda uporabljajo kopensko prostorsko načrtovanje, se za te vode ta direktiva ne bi smela uporabljati.*«

¹⁰⁸ Območja ni dopustno omejiti z državno mejo, saj bi to bilo v očitnem nasprotju z namenom direktive (glej četrto in enajsto uvodno alinejo *Direktive* in *Sklepne predloge Generalnega pravobranilca Colomerja v zadevi C-205/08, Umweltanwalt von Kärnten proti Kärntner Landesregierung, ZOdl. 2009*): »*[B]ilo bi absurdno, da državne meje ne smejo predstavljati ovire temeljnim ekonomskim svoboščinam, pomenile bi pa oviro varstvu okolja*«. Z vzpostavitvijo ekološkega omrežja *Natura 2000*, se namreč varuje nadnacionalne (celo globalne) interese biotske raznovrstnosti, in to primarno preventivno, s popolno in znanstveno oceno vseh posegov, ki vplivajo ali bi lahko vplivali na območje, ki je (tudi potencialno) del omrežja *Nature 2000*. Sodišče EU vztraja, da poseg ne sem imeti negativnega vpliva na integriteto območja in vrst, in sicer z gotovostjo, ki jo zagotavljajo najboljše znanstvena dognanja (*zadeva C-239/04 Komisija Evropskih skupnosti proti Portugalski republiki, ZOdl. 2006, str. I-10183*).

¹⁰⁹ *Note to the Guidelines for population level management plans for large carnivores, podpisanih vodja oddelka Patrick MURPHY, dosegljivo na* http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/carnivores/index_en.htm

¹¹⁰ Območje severnega dela Jadranskega morja sodi v celinsko biogeografsko regijo.

¹¹¹ EUpilot 8348/2016/ENVI.

območje, ki sega do meje, medtem, ko Italija ne predvideva območja za to vrsto na svoji strani meje. Ptičja direktiva ne predvideva biogeografskih seminarjev, zato Komisija EU postopa neposredno do države. S temi postopki je Slovenija samo seznanjena in nanje ni neposredno vključena.

5.5.3 Čezmejno varstvo voda

Izhajajoč iz normativne ureditve Skupnosti, je enota za vrednotenje in varstvo voda postalo povodje. Medtem ko je teritorialna enota namenjena upravljanju voda »vodno območje«¹¹². Le to opredeljuje kopno ali morsko površino, ki vključuje enega ali več porečij, s pripadajočimi podzemnimi in obalnimi vodami.

Konkretno se v posamezni državi članici pri uporabi vodne direktive določijo vodna območja, ki obsegajo enega ali več porečij oziroma povodij, ki so med seboj naravno funkcionalno povezana. Vodna območja zato lahko presegajo nacionalne meje.

Območje posledično postane odločilno za določitev razmejitve upravnega aparata z nalogami v zvezi z realizacijo ukrepov varstva in zavarovanja okolja. Direktiva je določila leto 2015 za rok do katerega mora biti za vsako vodno območje določen program ukrepov za doseg okoljskih ciljev, vključno s čezmejnimi.

Program ukrepov je določen v posamičnih načrtih upravljanja, ki jih države članice sprejmejo za vsako povodje. Direktiva, izrecno med temeljnimi nameni,¹¹³ izpostavlja celovitost pri upravljanju, ne glede na meje in sicer: »*upravljati z vodnimi viri, na podlagi določitve vodnih teles, ki so neodvisne od teritorialne administrativne strukture*«

Tako 13. člen direktive zahteva, da države članice izdelajo načrt upravljanja povodja za vsako vodno območje, ki v celoti leži na njihovem ozemlju, pri vodnih telesih, ki pa segajo preko meja posamezne države, pa države članice zagotovijo usklajevanje.

Slovenija je pripravila načrt upravljanja povodij reke Soče in Tržaškega zaliva. Italija bi morala uskladiti svoje cilje s Slovenijo do decembra leta 2009, kot to izhaja iz šestega odstavka 13. člena *direktive*. Opustitev dolžnosti sodelovati in uskladiti, na podlagi strokovnih ugotovitev, predstavlja kršitev direktive¹¹⁴.

5.5.4 Varstvo morja

Na podlagi Direktive 2008/56/ES - Okvirna direktiva o morski strategiji, morajo države članice, najpozneje do leta 2020, sprejeti potrebne ukrepe za doseg ali ohranitev dobrega okoljskega stanja v morskem okolju, kar vključuje tudi celovito upravljanje obalnih območij. Namen morske strategije je, da »*zagotavljajo varstvo in ohranjanje morskega okolja, preprečijo njegovo propadanje ali, če je mogoče, obnovijo morske ekosisteme na območjih, ki so jih prizadeli škodljivi učinki*«¹¹⁵

Na temelju morske strategije morajo države preprečevati in zmanjševati vnose v morsko okolje zaradi postopnega odpravljanja onesnaževanja in zagotoviti, da ni večjih posledic za

¹¹² Vodna direktiva prav v zvezi s tem določa da je za namene določitve vodnega območja potrebno:

- a) analizirati med seboj funkcionalno povezanih povodij;
- b) ovrednotiti posledice, ki izhajajo iz antropogenih sprememb stanja površinskih in podzemnih voda;
- c) ekonomsko ovrednotiti rabe vodnega telesa.

¹¹³ Ureditev čiščenje komunalnih odpadnih voda ureja starejša Direktiva 91/271/EGS, Sveta, z dne 21. maja 1991, ki prav tako predvideva čezmejno sodelovanje: »*da v primeru, čezmejnih škodljivih vplivov odvajanje komunalne odpadne vode, lahko država članica, katere vode so prizadete, obvesti drugo državo članico in Komisijo o ustreznih dejstvih (9. člen)*«

¹¹⁴ C-8505 in C-85/07, v obeh primerih Komisija proti Italiji

¹¹⁵ Točka (a) drugega odstavka 1. člena Okvirne direktive o morski strategije.

morsko biotsko raznovrstnost, morske ekosisteme, človekovo zdravje ali zakonito uporabo morja ter da ti niso pretirano ogroženi¹¹⁶.

Za izvedbo začetne presoje morskih voda morajo države upoštevati tudi skupno izvedene presoje v okviru *konvencij o regionalnih morjih* ali na njihovi podlagi (drugi odstavek 8. člena). Programi ukrepov za doseg ali ohranitev dobrega okoljskega stanja vključujejo prostorske varovalne ukrepe, ki prispevajo k skladnim in reprezentativnim mrežam zaščitnih morskih območij¹¹⁷.

Leto 2020 je odločilno tudi za realizacijo obveznosti po tej direktivi, zato tudi Direktiva o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje zavezuje države, da sprejmejo pomorski prostorski načrt v letu 2020, saj tako v praksi poteka hkrati prostorsko in okoljsko usklajevanje (vključno s čezmejnimi) vprašanj rabe morja.

5.5.5 Druge mednarodnopravne oblike čezmejnega sodelovanja

Mirovni sporazum med Italijo in Jugoslavijo iz leta 1947 v prilogi IV pod črko b), 5. tč. določa: »Jugoslavija zagotovi, da se obstoječe in morebitne prihodnje naprave za pridobivanje električne energije na reki Soči izkoriščajo tako, da se lahko takšne količine vode, kot bi jih Italija občasno potrebovala preusmerijo iz Soče za namakanje na območju jugozahodno od Gorice v smeri priti Jadranskemu morju« Istočasno se še predvideva, da »Italija ne sme zahtevati pravice do uporabe vode iz reke Soče v večjih količinah ali pod ugodnejšimi pogoji, kot je v navadi doslej«.

Osimski sporazumi (sprejeti z Zakonom 14. marca 1977, št 73) določajo povprečni dnevni pretok¹¹⁸, ki je na območju Gorice običajno potreben v času namakanja, ki se korigira v okviru »globalnega sistema¹¹⁹« proizvodnje električne energije in reguliranega pretoka reke Soče.

V okviru tako zasnovanega mednarodnega foruma, se sestaja mešana italijansko – slovenska komisija za vodno gospodarstvo, katere predmet je lahko tudi vzpostavljanje ali upravljanje zelene infrastrukture.

Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje (EZTS)

EZTS je pravno organizacijska oblika, ki jo predvideva zakonodaja EU¹²⁰ in je namenjena premagovanju težav pri uresničevanju in upravljanju projektov čezmejnega sodelovanja, zaradi različne zakonodaje in postopkov ter za lažje uresničevanje skupnih nalog, ki niso zgolj ekonomske narave. Pravna organizacija temelji na konvenciji, ki je ustanovni dokument udeleženih subjektov ter na statutu, z določili glede organizacije in delovanja. Je pravna

¹¹⁶ Točka (b) drugega odstavka 1. člena Okvirne direktive o morski strategiji

¹¹⁷ četrti odstavek 13. člena in Priloga VI

¹¹⁸ »25 m³/s.«

¹¹⁹ »V okviru navedenega »globalnega sistema« sta končno določena maksimalni in minimalni pretok in sicer med 120 m³/s in 12,5m³/s.«

¹²⁰ Uredba EU št. 1082/2006 Evropskega parlamenta je instrument sodelovanja me teritorialnimi enotami različnih držav članic EU z namenom gospodarskega, socialnega in prostorskega razvoja. Cilj organizacijske oblike prava Skupnosti, je olajšanje teritorialnega čezmejnega sodelovanja, z namenom ustvariti posebne oblike sodelovanja na ozemlju Skupnosti, s samostojno pravno osebnostjo, poimenovane »evropsko združenje za teritorialno sodelovanja« (EZTS) (8 uvodna alineja Uredbe). Ustanovitev EZTS, ne vpliva na finančne obveznosti teritorialnih enot, ki ga ustanovijo (12 uvodna alineja). Navedeno organizacijska oblika lahko sestavljajo le subjekti javnega prava, teritorialne enote in osebe javnega prava po Direktivi 2004/18 UE. Z ustanovitvijo EZTS, člani le tega tudi določijo njegova naloge. Posebnih formalnosti v zvezi z ustanavljanjem ni, razen zahteve, da se ustanovitev EZTS, pošlje v predhodno odobritev državam članicam na ozemlju katerih se evropsko združenje za teritorialno sodelovanja ustanavlja. Ustanovitveni namen EZTS ni omejen na gospodarske aktivnosti, temveč je lahko negospodarskega značaja. EZTS je zato primerna oblika organizacije čezmejnih javnih storitev.

oseba, ki je lahko subjekt javnih pooblastil, ki uresničujejo programe in projekte ali specifične naloge, s področja čezmejnega sodelovanja.

Na čezmejnem območju je že ustanovljeno EZTS GO,¹²¹ v katerega so vključene tri občine in sicer: Gorizia, Mestna občina Nova Gorica, Občina Šempeter- Vrtojba. V teku je tudi projekt Čezmejni park Isonzo – Soča. Namen projekta je ohraniti in ovrednotiti naravno in kulturno dediščino čezmejnega območja ob reki Soči, da se poveča privlačnost območja za turizem in rekreacijo, katerega predmet je tudi oziroma predvsem, zelena infrastruktura.

Ker je Uredba 1082/2006 akt Skupnosti, je moč sklepati, da gre v primeru sodelovanja teritorialne enote v EZTS za obliko »usklajenega delovanja« in ne za izvrševanja pravnega akta Evropske Unije. Ustanovitelji sodelujejo v EZTS le »v okviru pristojnosti, ki jim jih podeljuje nacionalna zakonodaja«. Iz tega izhaja, da Uredba 1082/2006 ne posega v ureditev pristojnosti med teritorialnimi enotami oziroma med državno, regionalno in lokalno oblastjo.

Pravna doktrina upravičuje tako interpretacijo avtonomije s tem, da je EZTS lahko ustanovljen tudi »za izvajanje drugih konkretne aktivnosti teritorialnega sodelovanja med njenimi člani (...) z ali brez finančnega prispevka Skupnosti«: Skratka izvaja lahko aktivnosti teritorialnega sodelovanja izven programskega okvira strukturnih skladov in s tem neodvisno od centralne koordinacije, kamor, bi lahko uvrstili tudi prostorsko načrtovanje.

---

¹²¹ Specifični cilj EZTS je strateško usklajevanje politik na območju treh občin, in sicer:

- upravljanje, izvajanje in posodabljanje infrastruktur, transporta, mobilnosti in logistike;
- usklajevanje politike javnega prevoza s skupnim/usklajenim upravljanjem prevoznih storitev;
- upravljanje intermodalnih logističnih terminalov na območju treh občin;
- koriščenje in upravljanje lokalnih energetskega virov;
- oblikovanje skupnega energetskega načrta;

6 PILOTNI PRIMER IZVEDBE POSTOPKA UMEŠČANJA ZELENE INFRASTRUKTURE V PROSTOR

Debeli Rtič je obmorsko in obmejno območje v Občini Ankaran, za katerega je bilo identificiranih mnogo jedrnih območij zelene infrastrukture in s pomočjo razvite metodologije tudi ovrednoteno. V tem delu bo analiziran postopek umeščanja zelene infrastrukture, ki je sicer še v teku, saj Občina Ankaran še ni sprejela občinskega prostorskega načrta (OPN), ki je v fazi ponovne javne razgrnitve. Občina je na podlagi dogovora z državo, sredi leta 2018, sprejela odlok o Krajinskem parku Debeli Rtič.

6.1 Strateška usmeritev občine

Občina Ankaran obsega 8 km² veliko območje, katerega znatni del leži na polotoku, med Koprskim pristaniščem in mejo z Italijansko Republiko. Mejni občini sta tako Mestna občina Koper (MOK) in Občina Milje v Italiji. Debeli Rtič je območje v občini Ankaran, ki obsega celoten polotok med zalivoma Valdoltra in Sv. Jernej.

Občina je nastala z odcepitvijo¹²² od MOK tudi oziroma predvsem zaradi nasprotovanja prostorski politiki MOK ter politiki koprskega pristanišča. Prevzela je sicer prostorsko pravne ureditve od koprške občine, ki jih je začela takoj spreminjati. Nova občina je v odprti javni razpravi, najprej sprejela prostorski koncept (scenarij), ki ga je v postopku sprejemanja prvega OPN¹²³ konkretizirala s strokovnimi podlagami, z izrazito »zeleno« politiko oziroma valorizacijo ekosistemskih storitev obmorskega območja. Sprejela je posebno Strategijo varstva in razvoja zelenih površin za občino, ki gradi na partnerstvu med javnimi in zasebnimi¹²⁴ zelenimi, še posebej parkovnimi območji. Predstavlja okvir tako za OPN kot z ZUreP-2 predvidenim Odlokom o urejanju podobe naselij in krajine.

6.2 Krajinska zasnova – vzvod načrtovanja zelene infrastrukture

Krajinska zasnova je obvezna strokovna podlaga šele na podlagi nove prostorske zakonodaja v zakonsko določenih primerih. Občina je ugotovila, da jo potrebuje, čeprav je ZPNačrt, ne predvideva ker:

»... se v občutljivem obalnem pasu pojavljajo nasprotujoči interesi v zvezi z rabo prostora (zeleni pas oziroma pritiski za poselitev), pojavljajo se pritiski za poselitev znotraj območij pestre kulturne krajine z značilnimi kulturnimi terasami, načrtujejo se posegi, ki bi lahko

¹²² Po dolgotrajnem in kompleksnem postopku je edino občino v Sloveniji ustanovilo Ustavno sodišče RS, ko je s sodbo z dne 9. Junija 2011, ki obsega naselje Ankaran. Določilo je tudi, da občinski svet sestavlja 13 članov, od tega en pripadnik italijanske avtohtone narodne skupnosti. Določilo je tudi, da se prve volitve izvedejo ob naslednji rednih volitvah. Hkrati s tem je razpisala občinske volitve v MOK, ki jih je prejšnje leto zadržalo, pri čemer so se prve volitve v organe nove občine izvedle v okviru rednih lokalnih volitev leta 2014.

¹²³ Postopek se vodi po ZPNačrt.

¹²⁴ V procesu priprave Strategije so bili prepoznani lastniki in upravljavci večjih zaokroženih območij zelenih površin, pridobljena so bila stališča ključnih akterjev in prebivalcev do urejanja zelenih površin, izdelana je bila strateška ocena stanja urejenih zelenih površin. Ugotovili smo, da tako med velikimi lastniki kot med prebivalci v občini Ankaran obstaja interes za aktivno sodelovanje z občino pri urejanju zelenih površin, da ima več lastnikov pomembnih zelenih površin v občini težave s pomanjkanjem sredstev za urejanje, da se lastniki in prebivalci zavedajo omejenega znanja o urejanju zelenih površin in ravnanju z drevesi, da so številne javne zelene površine v občini potrebne prenove in programske nadgradnje, da so pogoji za ohranjanje narave v občini vsestransko dobri, da pa obstaja v občini Ankaran tudi ostanki zavidljive parkovne dediščine, ki ni ustrezno vzdrževana in celovito ovrednotena.

pomembno vplivali na krajino, zeleni sistem, kulturno dediščino, ohranjanje narave ter na prepoznavne značilnosti prostora...«

Krajinska zasnova je bila izdelana v letu 2017¹²⁵ in predstavlja podlago za OPN ter osnovo za pripravo prostorskih in upravljaljskih načrtov. Občina je, kot svoje izhodišče za urejanje, uporabila Barcelonsko konvencijo, z argumentom vzpostavitve povezave med prostorskim načrtovanjem in upravljanjem z vodami v obalnem pasu. V luči trajnostnega celovitega upravljanja obalnih območij, krajinska zasnova obravnava tudi morski del, kljub temu, da je načrtovanje in urejanje na morju le izjemoma v pristojnosti občine.

Povezanost obale in morja z vidika načrtovanja rab je ključna, saj pomembno vpliva na kakovost obale, obalnega pasu in morskega pasu, zato je v obravnavo vključila tudi 200 m pas morja. Ker Protokol o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (ICZM)¹²⁶ določa, da je potrebno na obalnih območjih od najvišje zimske vodne črte opredeliti najmanj 100 metrov širok pas, na katerem gradnja ni dovoljena, je 100 metrski izhodiščni pas tudi upoštevan in s posebno pozornostjo obravnavan glede povezanosti in vpliva na morje. V krajinski zasnovi je zato posebej obravnavala 100 metrski obalni pas¹²⁷, kar je povsem v skladu za ZV-1, ki omogoča širitev priobalnih zemljišča preko splošnega 25 metrskega pasu, kot to predvideva zakon. Priobalni pas lahko, za namene javnega dostopa, občina razglasi za javno dobro.

Krajinska zasnova posebno izpostavlja pomen vodnega okolja in vlogo gozda, kar so jedrna območja zelene infrastrukture.

V vodnem okolju je, poleg morja¹²⁸ in nanj vezane dejavnosti, kopalnih voda¹²⁹, izpostavljeno umetno vodno telo desnega razbremenilnika vodotoka Rižane, kot enega izmed netrajnostno reguliranih in hidromelioriranih območij pretežno v funkciji koprškega pristanišča. Gre za antropogeno prvino območja, kot močno obraščen kanal močvirskega rastlinstva, ki je postala pomembna doživljajska in ekološka prvina na naplavni ravnici Ankaranske bonifike.

Gozd je izpostavljen kot ključna **»prvina v kulturni krajini«**, ki ima kljub manj obsežnim površinam (ali prav zato) zelo velik in večplasten pomen. Gozdovi območja so nosilci mnogih funkcij, ki so vse ekosistemske storitve in sicer:

¹²⁵ Krajinska zasnova Ankarana, **Obalni pas Ankaran in Ankaran zaledje**, Locus prostorske informacijske rešitve d.o.o., Ljubljanska cesta 76, 1230 Domžale, september 2017

¹²⁶ Protokol o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju - Protokol je DZ RS ratificiral z Zakonom o ratifikaciji Protokola o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (Uradni list RS, št. 84/2009). Protokol ICZM je eden od protokolov Konvencije o varstvu morskega okolja in obalnega območja Sredozemlja (Barcelonska konvencija). Za učinkovitejše izvajanje obveznosti iz Barcelonske konvencije in njenih protokolov je bil v okviru Okoljskega programa Združenih narodov (United Nations Environment Programme - UNEP) sprejet Akcijski načrt za Sredozemlje (Mediterranean Action Plan - MAP). Skladno s 4. členom Zakona o ratifikaciji Protokola ICZM za izvajanje protokola skrbi Ministrstvo za okolje in prostor. Upoštevač Protokol ICZM moramo kot država:

1. vzpostaviti obalni pas (obalni pas: 100 m obala + 200 m morje) kot poseben upravljaljski pas;
2. **vzpostaviti upravljaljsko strukturo za integralno upravljanje obalnega pasu (med različnimi administrativnimi ravnimi in med različnimi sektorji, med deležniki iz gospodarstva in civilne družbe).**

Zato je vloga obmorskih občin bistvena, oziroma bi morali to biti.

¹²⁷ Zaradi specifičnosti obalnega pasu in kulturne krajine na pobočjih zaledja krajinska zasnova, deli območje občine na dve enoti: **»Obalni pas Ankaran«** obsega obalno območje celotne občine, vključno z rtom Debeli rtič, krajinsko ohranjenim območje nad mejnim prehodom Lazaret in območjem med Jadransko cesto in razbremenilnim kanalom Rižane; **»Ankaran zaledje«** zaobjema preostala območja severno od Jadranske ceste in zaradi povezanosti z okoliško kulturno krajino vključuje tudi naselje Ankaran. Naselje je sicer podrobneje obravnavano v okviru Urbanistične zasnove Ankaran.

¹²⁸ V Načrtu upravljanja voda na vodnem območju Jadranskega morja za obdobje 2016–2021 je celotni Koprski zaliv opredeljen kot močno preoblikovano vodno telo.

¹²⁹ V občini se nahajajo tri območja kopalnih voda: kopalno območje Debeli Rtič, naravno kopalnišče RKS MZL Debeli Rtič in kopalnišče Adria Ankaran, ki ustrezajo zakonsko določenim kriterijem za določitev naravnih kopalnih voda. Na teh odsekih se redno (v času kopalne sezone med 1.6. in 15.9. na vsakih 14 dni) spremlja tudi kakovost vode

- splošna in primarna **funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti in klimatske funkcije**;
- **estetska funkcija** - gozdovi v zahodnem delu občine, na Debelem rtiču;
- **turistično funkcijo** opravljajo gozdovi v obalnem pasu in gozdno območje severno od Ankarana;
- **rekreacijsko funkcijo** - ostanek hrastovega gozda in pas dreves na ob klifu na Debelem rtiču ter gozdno območje severno in vzhodno od naselja Ankaran
- **higiensko zdravstveno funkcijo** - večji del gozdov z izjemo gozdnih klinov v vzhodnem delu občine.

Ker je gozda malo, imajo zato gozdne krpe, klini in zaplate posebej pomembno vlogo, saj opravljajo pomembne funkcije, izboljšujejo krajinsko pestrost območja in so ena najpomembnejših prvin krajinske zgradbe območja. Strokovna podlaga poudarja pomen prav vseh gozdnih klinov, ki se *»zajedajo v kmetijsko krajino in poselitveno tkivo ter ostanki gozda predvsem na Debelem rtiču«*.

Poudarjen je tudi pomen **Resslovega gaja**, ki se sicer nahaja v sosednji občini Koper. Gre za urejen gozd gaj v spomin na gozdarja in naravovarstvenika Josipa Resslera, avtorja prvega načrta za pogozdovanje Istre (1842). Le ta obsega 10 ha in se nahaja na vrhu Jurjevega hriba, ki je funkcionalno in prostorsko povezan z občino Ankaran in meji na drugo varstveno območje Krajinskega parka Debeli Rtič. Ressler gaj ima urejeno gozdno učno pot. Kljub pričevalnosti in urejenosti ni razglašen za gozd s posebnim pomenom.

Smiselno bi bilo Ressler gaj vključiti v Krajinski park Debeli Rtič, kar zakon omogoča. Tovrstni predlog bi bil lahko predmet RPP, kot del regijskega zelenega sistema. Bi se pa občini Ankaran in Koper morali dogovoriti o načinu upravljanja tega dela krajinskega parka.

Krajinska zasnova analizira in vrednoti krajino ter predlaga izboljšave, ki so predmet tako OPN kot odloka o Krajinskem parku Debeli Rtič. Zasnova uporabi v stroki sprejete metode in sicer:

Zaznavno analizo v smislu doživljajske vrednosti krajine. Gre za načrtovanje v krajini, z opredelitvijo bolj izpostavljenih območij, ki jim je treba nameniti še posebej veliko pozornosti pri umeščanju posegov. Zaznavanje v prostoru in doživljajska vrednost krajine je odvisna od izpostavljenih območij, ki so opredeljena kot krajinska prizorišča in krajinske prvine. V osnovi gre za estetski pristop. Izhaja iz prepričanja, da na estetiko pozitivno vplivajo pestrost, naravna ohranjenost, skladnost in kompleksnost krajine, negativno pa degradirana krajina kot posledica neustreznih človekovih posegov v prostor.

Metoda krajinske pestrosti in ekološke mreže utemeljuje dodaten princip za trajnostno prostorsko krajinsko načrtovanje. Pogled na prostor iz tega vidika stremi k maksimizaciji ekološke integritete oziroma zmanjševanju degradacije in fragmentacije krajine. Krajinsko pestrost opredeljuje sicer zakon o ohranjanju narave kot *»prostorsko strukturiranost naravnih in antropogenih krajinskih elementov«*. Zakon predpisuje, da se ohranja, razvija in ponovno vzpostavlja krajinska pestrost in tiste značilnosti krajine, ki so pomembne za ohranjanje biotske raznovrstnosti. V ospredje se postavi krajinski vidik varstva habitatnih tipov. Kulturna krajina, ki je samostojni kulturni element prostora, vpliva na številne rastlinske in živalske vrste.

Na podlagi sinteze obeh metod, krajinska zasnova oblikuje koncept **»krajinskega organizma«**, ki ga sestavljajo štiri značilne strukture: zaplate, robovi, koridorji in mozaiki. Za vsako izmed štirih struktur oblikuje ključna izhodišča za vrednotenje, pri izdelavi ekološke

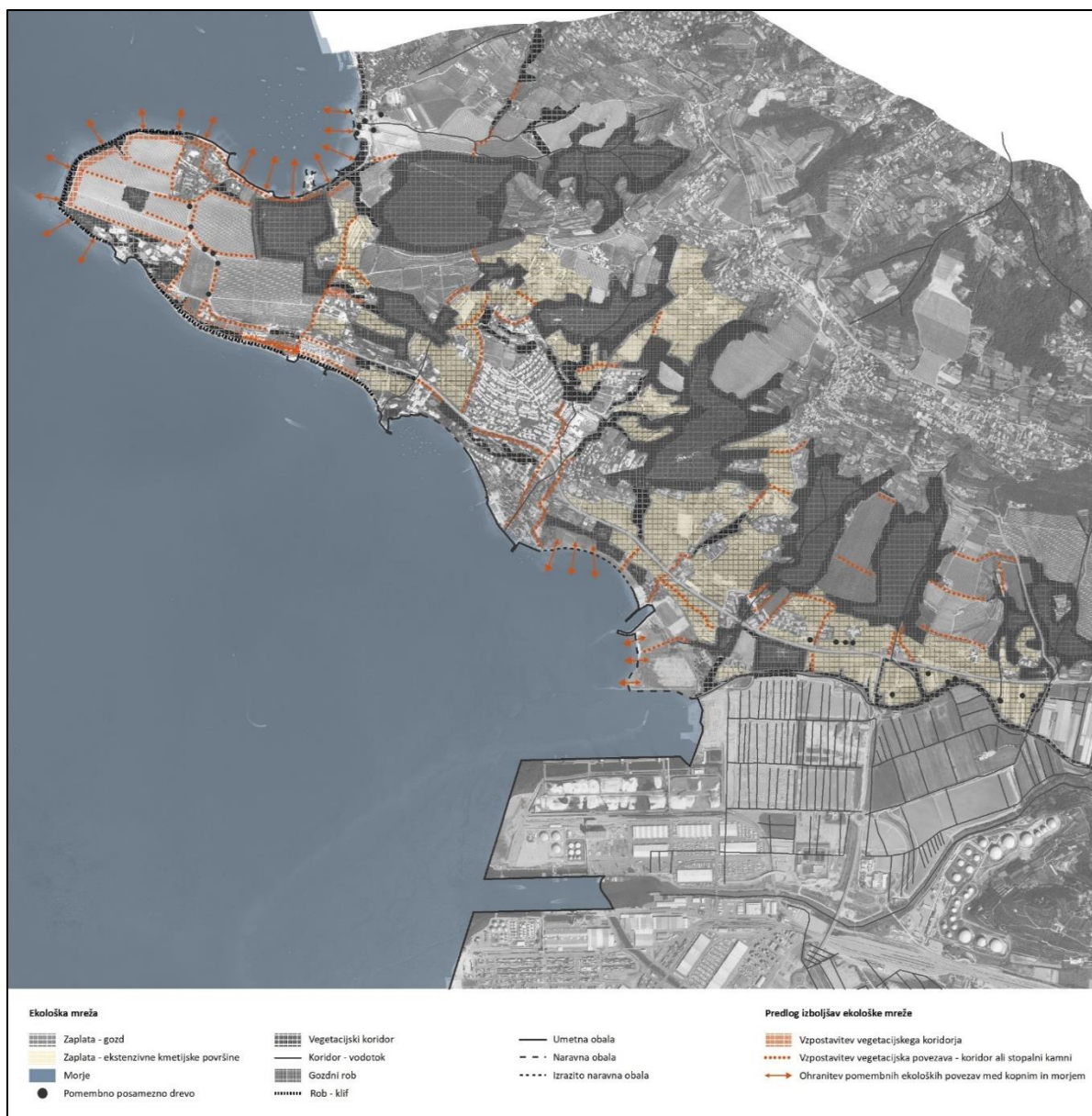
mreže in predlaganih izboljšav. Ob tem pa je estetska vrednost monokulturnih nasadov prepoznana in se predlaga njihovo ohranitev z ekološkimi korekcijami, v smislu gozdnih vegetacijskih povezav.

6.2.1 Prikaz »ekološke mreže« s predlogi ukrepov

Shema krajinske zasnove, ki jo prikazuje **Slika 10**, predvideva ekološko mrežo v prostoru (ne glede na administrativne meje), s predlogi ukrepov. Osredotoča se na naravne prvine kot so gozd, vegetacijske prvine, vodotoki, morje, kmetijska zemljišča, obala, klifi.

Območja poselitve in intenzivne kmetijske pridelave imajo, z vidika biotske pestrosti in ekologije, negativni vpliv na ekosistemske storitve. Zato se predlaga dosledno varstvo obstoječih in vzpostavitev **novih koridorjev**:

- Visoka vegetacija (gozdna zaplata, gozdni rob nad klifom in posamezna drevesa) na Debelem rtiču pomembno prispeva h krajinski pestrosti kulturne krajine in biodiverziteti ter preprečuje prekomerno erozijo.
- Vzpostavitev drevesne vegetacija na razbremenilniku Rižane, je smiselno zaradi erozije, biotske in krajinske pestrosti, senčenja in ekološkega stanja vodotoka ter vizualnega učinka.
- Ohranitev **povezav med kopnim in morskim delom**, predvsem na območjih večje naravne ohranjenosti obale (zaliv sv. Jernej, Debeli rtič, Slani travnik, pokopališče školjk).
- Varstvo **ekstenzivnih kmetijskih površin** na pobočjih, na obdelovalnih terasah, saj zaradi pestrosti kultur, koridorjev grmovnih in drevesnih živic na čelih teras, pomembno prispevajo k povezljivosti in pestrosti krajine.

Slika 10: Shema krajinske zasnove v območju občine Ankaran s predlogom izboljšav ekološke mreže

Uporabljen metodologija celovito obravnava ekosistemske storitve in ukrepe vzpostavitve zelene infrastrukture, čeprav je tako ne poimenuje. Kar pa ne spreminja tako postopkovnega kot vsebinskega pomena politike lokalne skupnosti, po pravnem načelu »*falsa demonstratio non nocet*«. Občina je pristopila tudi k izvedbenim ukrepom.

6.2.2 Izvedbeni ukrepi – koraki do zelene infrastrukture

Na podlagi strateških odločitev in predlogov strokovnih podlag, je občina sprejela izvedbene ukrepe. V postopku sprejema OPN spreminja namensko rabo praviloma na način, da jo usklajuje z dejansko rabo. Na obalnem pasu, kjer je to mogoče s prostorskimi izvedbenimi pogoji (PIP), če ne pa z usmeritvami za OPPN, predpisuje javni dostop in odstranitev oziroma preureditev objektov vedno v 25 metrskem in praviloma v 100 metrskem priobalnem pasu. Tudi območja, ki jih urejajo državni prostorski načrti (DPN), kot je koprsko tovarno pristanišče in počitniško območje Ministrstva za obrambo (MOPRS), OPN ureja z usmeritvami.

Z odlokom o Krajinskem parku Debeli Rtič, dodatno zavaruje naravne vrednote in vzpostavlja upravljanje. V okviru katerega je predvideno tudi upravljanje kulturnih spomenikov in arheološke dediščine, v kolikor bi država tako določila z aktom o razglasitvi kulturnega spomenika. V sodelovanju z drugimi pristojnimi službami, nadgrajuje varstvo gozdov. Predlog občine za razglasitev gozda s posebnim pomenom na Debelem Rtiču, je Zavod RS za gozdove sprejel in predlagal MKGP spremembo uredbe s tem namenom.

Sprememba namenske rabe

Veljavna namenska raba načrtuje obsežne površine nezazidanih stavbnih zemljišč. Najobsežnejši del je prav v Krajinskem parku Debeli Rtič. Gre za pretežno gozdna zemljišča v zaledju Jernejevega zaliva, ki so bila s spremembami planskih aktov Mestne občine Koper (Uradne objave, št. 16/99 in 33/01)¹³⁰, namenjena turizmu ter gradnji za stanovanjske in nestanovanjske namene, vključno z gradnjo Počitniškega naselja Lazaret«. **Slika 11** podaja pregled stanja in načrtovanja pozidave v občini Ankaran v letu 2007.

Nepozidana stavbna zemljišča veljavne namenske rabe prostora prekrivajo, glede na dejansko rabo¹³¹ 106 ha (23%) vseh gozdnih in kmetijskih površin. Od tega je največ gozda in sicer 31 ha (6,7%). Polovico manj zavzemajo trajni travniki 18 ha (3,8%), drevesa in grmičevje 17 ha (3,7%) in kmetijska zemljišča v zaraščanju 14 ha (3,0%). Ostanje nam še njive 8 ha (1,8%), oljčniki 5,7 ha (1,2%), ekstenzivni travniški sadovnjaki 4,8 ha (1,0%), vinogradi 4 ha (0,9%) in neobdelane kmetijske površine 3,8 ha (0,8%).

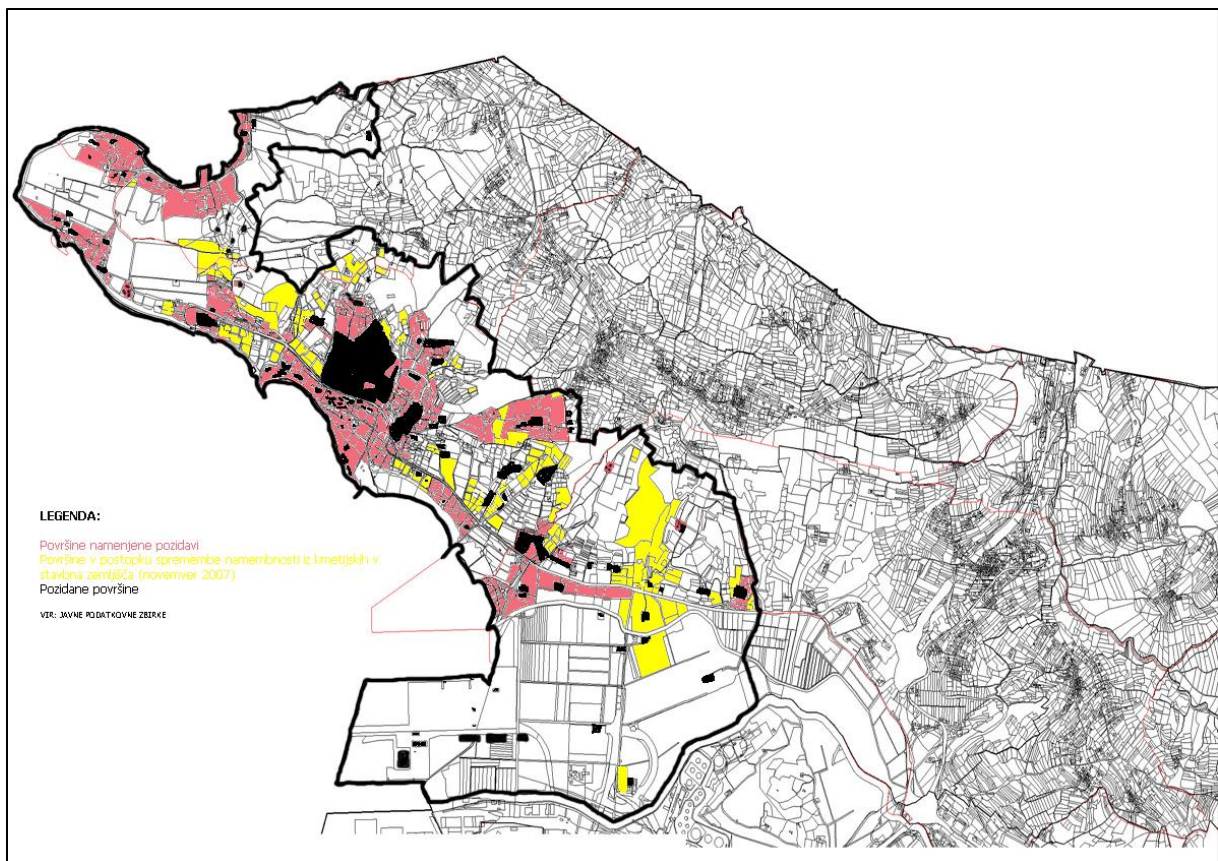
---

¹³⁰ Za omenjene prostorske akte ni bila narejena celovita presoja vpliva na okolje. Z vidika varstva naravnih vrednot in ohranjanja biotske raznovrstnosti je zaliv sv. Jerneja izjemnega pomena, prav tako pa je zaradi preprečevanja negativnih vplivov na območje pomembna namembnost neposrednega zaledja zaliva. Slovenija je leta 2009 ratificirala Protokol o celovitem upravljanju obalnih območij v Sredozemlju (UL RS št. 84/09). Med cilji celovitega upravljanja obalnih območij (5. člen) so tudi ohranjanje obalnih območij v korist sedanjih in prihodnjih generacij, zagotavljanje trajnostne rabe naravnih virov, zagotavljanje ohranjanja celovitosti obalnih ekosistemov, krajine in geomorfologije ter preprečevanje in/ali zmanjševanje vplivov naravnih nesreč in zlasti podnebnih sprememb, ki jih lahko povzročijo delovanje narave ali človeka. Poudariti velja tudi naslednji dve načeli celovitega upravljanja obalnih območij (6. člen): upoštevanje biološkega bogastva ter naravne dinamike in delovanja območja plimovanja ter dopolnjevanja in medsebojne odvisnosti morja in kopnega kot celote ter celovito obravnavo vsega kar se nanaša na hidrološke, geomorfološke, podnebne, ekološke, družbenogospodarske in kulturne sisteme, da ne bi presegli zmogljivosti obalnega območja in da bi preprečili škodljive učinke naravnih nesreč in razvoja. V zvezi z navedenim je v 8. členu protokola med drugim določeno da:

- pogodbenice na obalnih območjih določijo območje, na katerem gradnja ni dovoljena; zaradi upoštevanja območij, na katera neposredno in škodljivo vplivajo podnebne spremembe in tveganja za naravne nesreče, to območje naj ne bi bilo široko manj kot 100 metrov;
- se zunaj zavarovanih območij določijo in razmejijo območja, na katerih so pozidava, in druge dejavnosti omejene ali po potrebi prepovedane;
- se omejita linearno širjenje pozidave naselij in gradnja nove prometne infrastrukture vzdolž obale;
- se omejijo ali po potrebi prepovejo gibanje in parkiranje kopenskih vozil ter plovba in sidranje plovil na občutljivih naravnih območjih na kopnem ali morju, vključno s plažami in sipinami.

¹³¹ Prikaz dejanske rabe prostora izhaja iz evidenca (MKGP) in se splošno uporablja, tudi v primeru vodnih zemljišč, kjer so posamezne kategorije generalizirane: Pozidano in sorodno zemljišče; Njive in vrtovi (njive, rastlinjaki); Trajni nasedi (ekstenzivni oziroma travniški sadovnjaki, oljčniki, vinogradi); Druge kmetijske površine (drevesa in grmičevje, kmetijska zemljišča v zaraščanju, neobdelana kmetijska zemljišča); Travniške površine (trajni travnik); Gozd; Ostala nekmetijska zemljišča (odprta zemljišča brez ali z nepomembnim rastlinskim pokrovom, ostala zamočvirjena zemljišča, suha, odprta zemljišča s posebnim rastlinskim pokrovom, trstičje, voda)

Slika 11: Pregled stanja in načrtovanja pozidave v občini Ankaran v letu 2007

V primeru uveljavitve veljavne planske rabe krajinska zasnova ugotavlja, da bi to povzročilo obsežne izgube gozdnih in kmetijskih zemljišč ter s tem povezane izgube habitatov ter zmanjšanje biotske in krajinske pestrosti območja, zato se predlaga sprememba namenske rabe.

Občina, v obalnem pasu, v celoti ukinja nepozidana stavba zemljišča na način, da jih spreminja v kmetijska in ohrani vsa gozdna. Kjer jih ohranja, jih spreminja v zelene površine.

Načrtovanje na območju DPN

Pomembni del območja občine ureja DPN za koprsko tovorno пристanišče, ki sicer določa, na se na severnem delu območja uredi »Športnorekreacijski center Ankaran« z OPN, saj gre za ureditev lokalnega pomena. Občina je poskušala v OPN predvideti ureditve znotraj območja DPN, saj je štela, da ji že DLN daje to pooblastilo. Po stališču MOP, je ne glede na določbe DLN, potrebno voditi celotne postopke, ki ga zakon predvideva za občinsko načrtovanje na območju kateregakoli DLN.

Izrecna določba DLN, glede na interpretacijo pristojnega ministrstva, tako nima pravnih posledic. Avtonomija občine je tudi v primeru načrtovanja zelene infrastrukture na območjih, ki so urejena z DPN, zelo omejena. OPN zato določa med ostalimi tudi usmeritve za načrtovanje na tem območju bodisi s spremembo DPN bodisi s OPPN in sicer: *Območje potrebno urediti na način, da bo enakopravno peš dostopno vsem pešcem, tudi osebam z oviranostmi; Omogočiti je potrebno peš prehodnost območja. Zagotovi naj se načrtovanje pasov grmovno drevesne vegetacije (zeleni koridorji), s čimer se omogoči vegetacijska povezava...*

S predlaganimi usmeritvami občina načrtuje zeleno infrastrukturo, ki bi jo morala država obravnavati prioritarno. Zato bi tovrstno vprašanje moralo predvideti RPP, kjer se usklajuje državne in lokalne prioritete in ureditve na nivoju razvojne regijske.

Lastniška razmerja med občino in državo

Na območju občine je, v primerjavi z drugimi občinami, veliko zemljišč v lasti države in občine. Zemljišč v zasebni lasti je izrazito manj kot drugod. V občini je največji lastnik zemljišč Republika Slovenija, kar 48,5% vseh zemljišč. Občina Ankaran ima v lasti 14,3% zemljišč, v upravljanju pa še 2%. Fizične in pravne osebe imajo v lasti 33,6% zemljišč. Na blagih pobočjih in izravninah kjer se nahajajo monokulturni nasadi, je lastnica po večini Republika Slovenija, kakor tudi na območju aluvialne ravnice, tovornega pristanišča Koper.

Občina predlaga RS menjavo nepremičnin, z namenom vzpostavitve javnih programov in ureditve v priobalnem pasu z zemljišči, ki se nahajajo na območju DPN in so namenjena širitvi tovornega pristanišča. Gre za predlog, ki je skladen z zakonom o stvarnem premoženju države in lokalnih skupnosti (ZSPDLS-1), ki celo predvideva brezplačen¹³² prenos med osebami javnega prava v javnem interesu, ki pa zaradi zapletene koordinacije med različnimi državnimi resorji še ni realiziran.

Ustanovitev in upravljanje zavarovanega območja narave

Območje polotoka Debelega rtiča je, skladno z Zakonom o ohranjanju narave, »*območje s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost*«, za kar zakon predvideva ustanovitev krajinskega parka, kot ukrep varstva narave.

Območje je bilo sicer zavarovano z občinskim odlokom iz leta 1990, ki je obsegalo le skrajni del rta in s tem samo manjši del območij, pomembnih z vidika varstva naravnih vrednot in ohranjanja biotske pestrosti. Zavarovanje je bilo tudi pomanjkljivo, ker ni predvidevalo upravljanja.

Občina je sprejela odlok, s katerim je ustanovila Krajinski park Debeli Rtič, v skladu s 45. členom Zakona o ohranjanju narave, ki določa, da »se lahko ena ali več lokalnih skupnosti in država dogovorijo, da ena ali več lokalnih skupnosti izvedejo ukrep varstva za naravno vrednoto državnega pomena, ki je na njihovem območju«.

Na podlagi dogovora z državo, je občina v skladu z 59. členom ZON, sama neposredno prevzela upravljanje zavarovanega območja. Odlok predvideva med nalogami upravljavca, naj upravlja s kulturnimi spomeniki lokalnega pomena, na podlagi pooblastila v odloku o razglasitvi posameznega spomenika. Prav tako predvideva, da upravljavec opravlja kot javno službo tudi naloge, ki se nanašajo na upravljanje z nepremičninami, v lasti občine in države v parku in služijo namenom parka, vključno z upravljanjem priveznih mest na morju.

Predpisana je še možnost razlastitve skladno z ZON¹³³ in sicer: »*Zaradi zagotavljanja javne koristi ohranjanja narave v krajinskem parku, ki je opredeljena z odlokom in dostopnosti in*

¹³² 56. člen ZSPDLS-1

¹³³ V kolikor akt o zavarovanju (bodisi zakon, uredba ali občinski odlok) ne predvideva razlastitve, ustanovitelju zavarovanega območja ni dopustno razlašati v interesu varstva narave na zavarovanem območju. ZUREP-2, predvideva sicer nov splošni razlastitveni namen za varstvo narave: ...»*Poleg razlastitvenih namenov, določenih s prvim in drugim odstavkom tega člena, se lahko razlasti tudi nepremičnina, ki je potrebna za izvedbo omilitvenih ali izravnalnih ukrepov po predpisih o ohranjanju narave, pod pogojem, da so bili ti ukrepi določeni zaradi izvedbe prostorskih ureditev, za katere je po določbah prvega in drugega odstavka tega člena opredeljen razlastitveni namen.*«...Ne gre za razlastitev zaradi zavarovanega območja temveč, razlastitev v interesu varstva narave, ki je nujna za nadomestne ukrepe, ker se je z drugo infrastrukturo v javnem interesu neposredno poseglo v naravne vrednote.

uživanja lastnosti krajinskega parka ali obnovitve naravnih vrednot v krajinskem parku, se lahko lastninska ali druga stvarna pravica na zemljiščih v krajinskem parku odvzame.«

Ker je predlagani odlok, akt o zavarovanju tako državnih kot občinskih naravnih vrednot, so za njihovo varstvo pristojne tako državne kot občinske inštitucije in tudi inšpektorji s področja okolja in prostora, kmetijstva in ribištva, pomorstva in drugi pristojni inšpektorji v skladu z zakonom ter občinska inšpekcijska in redarska služba.

Z ustanovitvijo in upravljanjem krajinskega parka, občina vzpostavlja pomemben instrument ohranitve, razvoja ter upravljanja zelene infrastrukture, za kar pa je odločilnega pomena partnerstvo med državno in lokalno ravno.

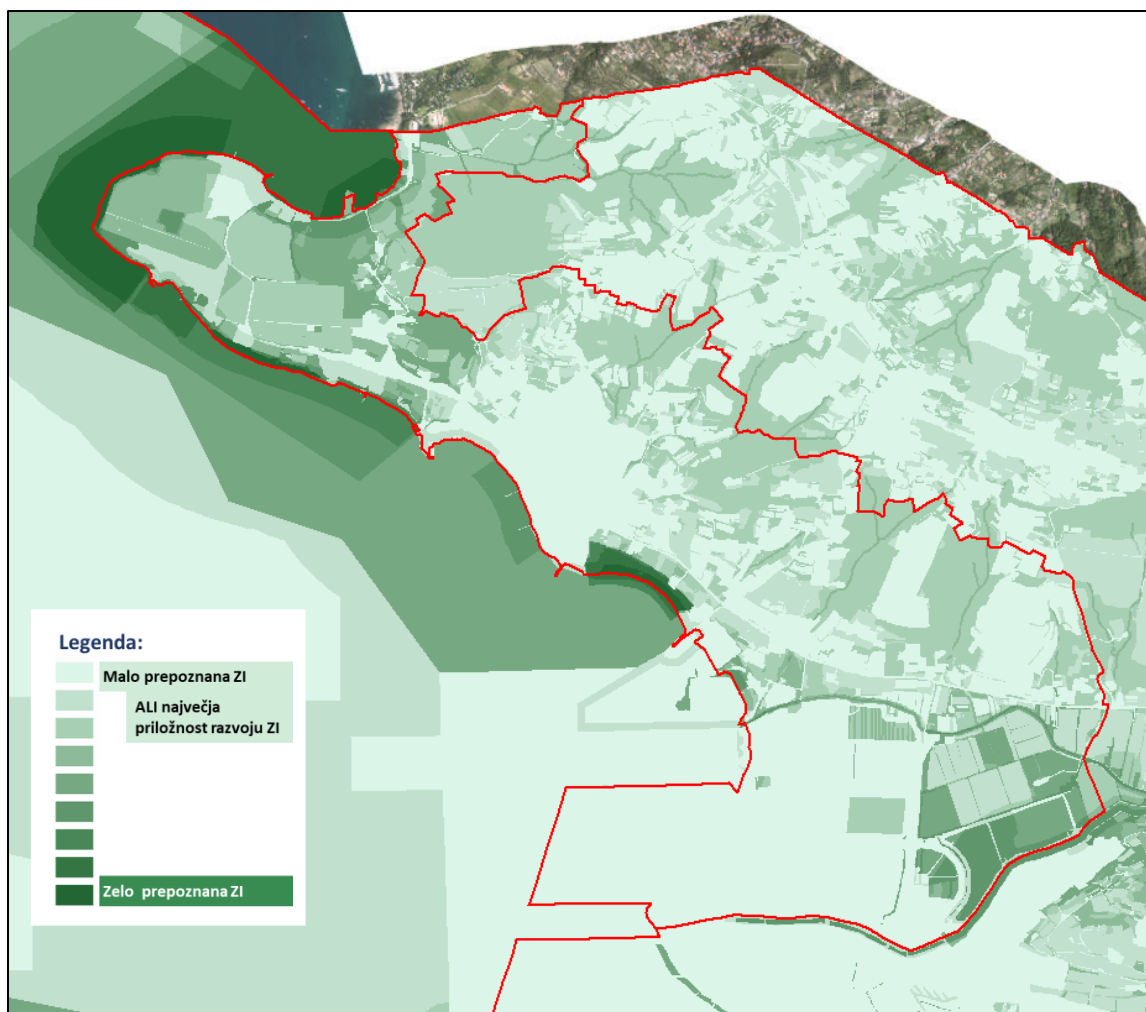
6.3 Uporaba razvite metodologije kot podpora prepoznavanju in umeščanju ZI

6.3.1 Prepoznavanje zelene infrastrukture

Kot podpora prepoznavanju funkcij prostora kot zelene infrastrukture v postopku priprave krajinske zasnove, bi se lahko uporabila v prejšnjem poglavju predstavljena analiza prostora. Slednja omogoča celosten pregled obstoječih pravnih varstvenih režimov, ki zagotavljajo ohranjanje biotske raznovrstnosti in razpoložljivost drugih ekosistemskih storitev ter omogoča tudi vključitev drugih slojev, ki so lahko merodajni pri prepoznavanju ZI, kot je recimo sloj dejanske rabe prostora. Omenjeno nudi dodatno usmeritveno in tudi verifikacijsko podporo v prvih korakih priprave krajinske zasnove.

Na **Slika 12** je tako prikazana ocena prostora občine Ankaran iz vidika prepoznavnosti ZI, ki je bila pridobljena na podlagi analize in ocene prostora slovenskih obalnih občin in slovenskega morja, kar prikazuje **Slika 8**. Zaradi preglednosti je **Slika 12** podana tudi v **GRAFIČNI PRILOGI 11**.

Ta ocena prostora iz vidika prepoznavnosti ZI lahko predstavlja učinkovito izhodišče pri načrtovanju in umeščanju nove ZI, predvsem iz vidika povezovanja med seboj ločenih podenot ZI.

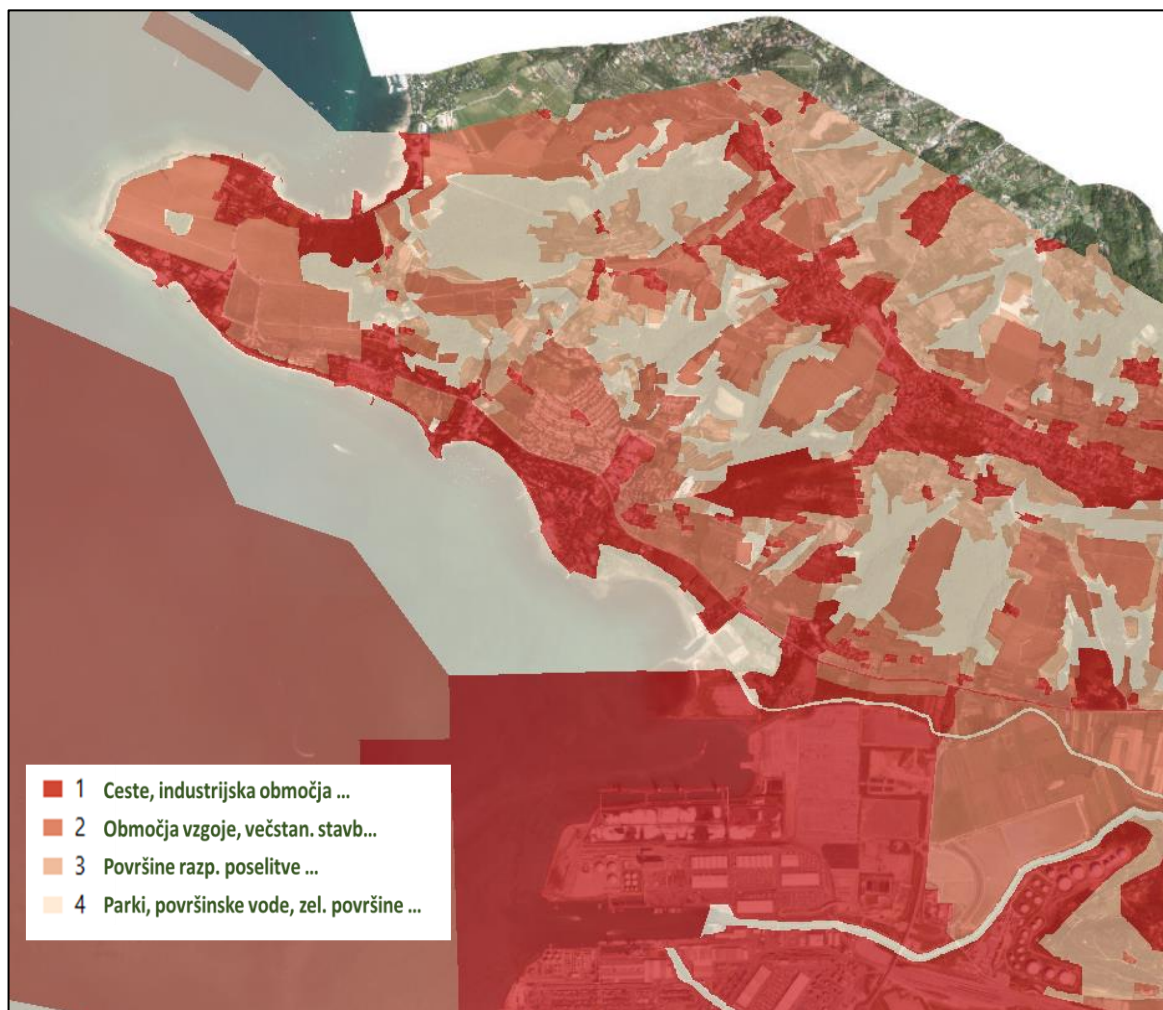
Slika 12: Ocena prostora območja občine Ankaran in okolice iz vidika prepoznavnosti ZI

6.3.2 Umeščanje zelene infrastrukture

Tako kot za prepoznavanje ZI lahko razvita metodologija podpira tudi načrtovanje ukrepov vzpostavitve ZI, kot »ekološke mreže«. Namreč, pregled prostora iz vidika zagotavljanja drugih storitev, ki so lahko v navzkrižju (prometna infrastruktura, industrijska območja, stanovanjska območja ipd.) ali pa v sinergiji (parkovne rekreacijske površine, trajnostno načrtovane kmetijske površine ipd.) z umeščanjem predvidene ZI, omogoča pravilnejšo oceno izvedljivosti in povezanih stroškov. Na podlagi take podpore se lahko krajinska zasnova pripravi tako, da bo tudi lažja izvedba v prostoru, oziroma se predvidi njeno prilagoditev ali pa se umeščanje v prostor načrtuje po fazah. **Slika 13** prikazuje oceno prostora občine Ankaran iz vidika možnega navzkrižja z razvojem ZI na podlagi namenske rabe prostora (izsek iz **Slike 9**). Zaradi preglednosti je **Slika 13** podana tudi v **GRAFIČNI PRILOGI 12**. Če naredimo presek s **Sliko 12**, ki predstavlja krajinsko zasnovo, se lahko učinkoviteje oceni, kje bo lažje in kje težje umestiti ZI, oziroma ali bo treba v postopku sprejemanja OPN spreminjati tudi namensko rabo prostora.

V primeru izrazitih navzkrižij umeščanja predvidene ZI z drugimi storitvami in vezano rabo prostora se lahko ugotovi, da je treba predviden razvoj ZI prilagoditi ali pa, kot je podano v 3. koraku poglavja »4.5 Analiza in ocena prostora iz vidika možnosti razvoja ZI«, ugotoviti tudi druge ES, ki jih razvoj ZI lahko nudi. Na primer, če vzpostavitev neke vegetacijske povezave, ki je za enkrat predvidena za izboljšanje biotske raznovrstnosti, lahko nudi tudi

druge ES, po katerih se povprašuje (brezogljična mobilnost, protivetrna in protierozijska zaščita, sonaravno kmetovanje, izboljšanje mikroklimne itd.), se le te vključi na stran koristi pri analizi koristi in stroškov.

Slika 13: Ocena prostora območja občine Ankarán iz vidika navzkrižja z razvojem ZI na podlagi namenske rabe prostora

7 ZAKLJUČKI IN USMERITVE

Priročnik ob uvodnih razlagah, izhodiščih in definicijah podaja metodologijo za praktično in objektivno prostorsko analizo, ki omogoča prepoznavanje prostora iz vidika ohranjanja biotske raznovrstnosti in zagotavljanja ekosistemskih storitev, kar predstavlja osnovo za integralno prepoznavanje zelene infrastrukture v prostoru. Ob tem pa naslavlja tudi okvirni pristop k prepoznavanju dodatnega zelenega potenciala in njegovega umeščanja v prostor za dodaten razvoj zelene infrastrukture.

Ker je prepoznavanje zelene infrastrukture in njeno umeščanje v prostor neločljivo povezano s pravno ureditvijo in urejanjem prostora, priročnik celostno podaja tudi pravne in postopkovne podlage, ki upoštevajo različne vidike, od programske – normativnih in upravljaljskih vidikov do postopkovnih in tudi čezmejnih vidikov ter predlaga učinkovito vključitev zelene infrastrukture v obstoječe pravne okvirje in posamezne sektorske cilje.

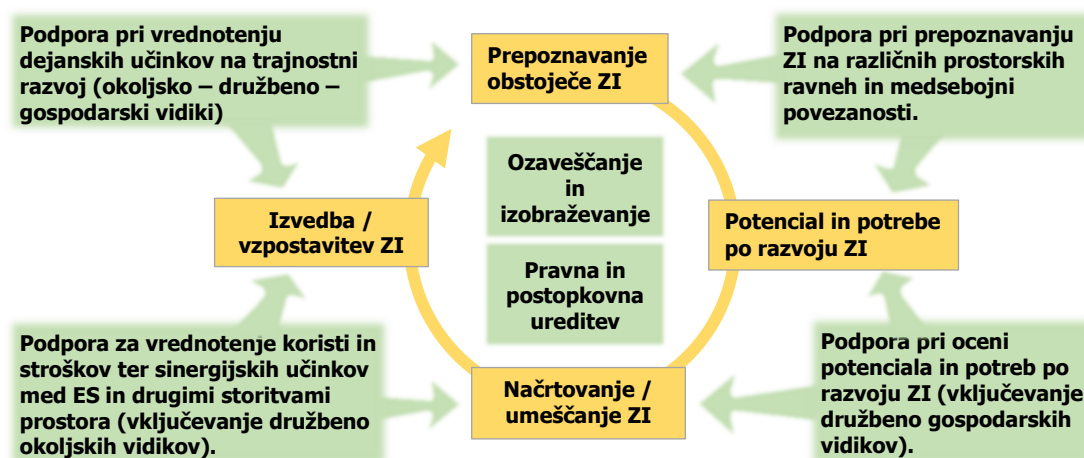
Ker se področje uveljavljanja in tudi razumevanja koncepta zelene infrastrukture razvija, namen priročnika ni trajno in dokončno definirati ta koncept in postopke. Ravno nasprotno, s predstavljenimi metodologijami za analizo prostora, pravnimi okvirom in usmeritvami za prepoznavanje in umeščanje zelene infrastrukture se želi izpostaviti odprtost zadevnega področja ter izobraževanje, načrtovalcem in odločevalcem ponuditi celosten vpogled, ki dviguje raven zavedanja o obstoječih in potencialnih koristih naravnega (tudi polnaravnega) okolja in njegove vključitve ne samo v razvoj zelene infrastrukture ampak tudi v razvoj drugih rab prostora, ki že same v največji meri vključujejo ekosistemske koristi in storitve.

Praktična uporaba in preveritev razvite metodologije in pravno načrtovalskega postopka je prikazana na primeru prostorskega načrtovanja občine Ankaran. V okviru postopka priprave Občinskega prostorskega načrta, je bila izdelana strokovna podlaga - krajinska zasnova, ki načrtuje prav območja zelene infrastrukture kot povezave med obalo z obalnim morjem in notranjostjo. Čeprav je bila krajinska zasnova Občine Ankaran izdelana neodvisno od v priročniku predstavljene metodologije, se jasno kaže, da bi uporaba razvite metodologije prepoznavanja zelene infrastrukture lahko bila ustrezen pripomoček/orodje. Razvita metodologija namreč identificira ista območja (obstoječe in potencialne) zelene infrastrukture, kot so opredeljena v prostoru in okolju glede na druge že obstoječe rabe prostora in okoljske režime na območju občine Ankaran.

Prav tako je bila predstavljena metodologija prepoznavanja zelene infrastrukture uspešno preverjena na primeru zasnove in umeščanja posameznih pilotnih območij zelene infrastrukture v porečju Vipave. Zasnova zelene infrastrukture v porečju Vipave temelji na konceptu pristopa prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture od spodaj navzgor iz lokalne ravni posameznih občin porečja Vipave v zeleni koridor v porečju Vipave (*Nazaj k naravi, naprej k Vipavi; Oddelek za geografijo FF-UNI-LJ; naročnik Občina Miren-Kostanjevica*, <https://www.miren-kostanjevica.si/obcina/projekti/revitalizacija-reke-vipave/>), ob enem pa je predmet čezmejnega koncepta z Republiko Italijo nadaljnjega razvoja zelene infrastrukture v povodju Soče v zeleni koridor do Jadranskega morja v okviru projekta GREVISLIN (EU-Interreg Italija-Slovenija; <https://www.ita-slo.eu/sl/grevislin>). Z razvito metodologijo so bila prepoznana vsa območja zasnove zelene infrastrukture v porečju Vipave s pilotnimi projekti izvedbe.

Osnovni cikel Prepoznavanje/potencial/umeščanje/izvedba zelene infrastrukture predstavlja osnovni proces njenega prepoznavanja in načrtovanja zelene infrastrukture, ki pa ga je za

njegovo uspešno implementacijo, poleg ozaveščanja in izobraževanja, potrebno podpreti z ustreznimi metodologijami in orodji ali nadgraditi že obstoječe (**Slika 14**), pri tem pa je treba celotno področje tudi ustrezno preveriti in urediti iz pravnih in postopkovnih vidikov.

Slika 14: *Cikel implementacije ZI s predvidenim razvojem podpornih metodologij in orodij*

Sam cikel implementacije zelene infrastrukture s tako podporo, ki sledi tudi objektivnosti, preglednosti in ponovljivosti, pridobi na njegovi dejanski izvedljivosti in učinkovitosti. Prav tako vključuje usklajevanje z drugimi cilji, ki rabijo prostor in lahko vplivajo na osnovne funkcije naravnega prostora ter njegovo biotsko raznovrstnost in oskrbo z drugimi ekosistemskimi storitvami. Cikel je aplikativen na različnih med seboj povezanih prostorskih ravneh, od lokalnega do regijskega in meddržavnega ter obratno. V današnji informacijski dobi, ko postajajo podatek, njegova analiza in rezultat denar, lahko pričakujemo, da prepoznavanje ZI in njeno načrtovanje lahko počasi zavzame celotni svetovni okvir.

Torej, izdelani priročnik je predvsem nadgradnja številnih preteklih in vzporednih aktivnosti na področju aplikacije koncepta zelene infrastrukture in njene implementacije za potrebe prostorskega načrtovanja. Priročnik ponuja izhodišča, predlaga metodo za analizo zelene infrastrukture ter prikazuje pravne možnosti za načrtovanje v kontekstu zelene infrastrukture.

Priročnik tudi odpira razpravo na tem področju z željo po povezovanju različnih strokovnih (sektorskih) pristopov k razumevanju in načrtovanju zelene infrastrukture in vabi k nadaljevanju skupnega dela.

8 PRILOGE

PRILOGA 1: SEZNAM GLAVNIH REFERENČNIH STROKOVNIH PODLAG IN ŠTUDIJ OBSTOJEČIH PRISTOPOV PREPOZNAVANJA IN NAČRTOVANJA ZELENE INFRASTRUKTURE

Mednarodne (makroregionalne) strategije:

- EUSAIR za Jadransko-jonsko makro-regijo (<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=EUSAIR>),
- EUSDR za Donavsko makro regijo (<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=EUSDR>),
- EURSALP za Alpsko makro-regijo (<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=EURSALP>);

Nacionalne strategije in programi:

- Osnutek Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 v koncept prostorskega razvoja vključuje zeleno infrastrukturo, pa tudi definicijo, elemente in usmeritve (<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/prenova-strategije-prostorsk/>),
- Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja (Obalno-kraška, Goriška) (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DRUG2211&d-49681-o=2&d-49681-p=1&d-49681-s=3>),
- Poročilu za začetno presojo Okvirne direktive o morskii strategiji (ODMS) o človeški rabi morskoga okolja (<http://www.izvrs.si/>),
- Nadgradnja metodologij za začetno presojo stanja morskoga okolja - Pregled in posodobitev vsebin za opis stanja morskoga okolja za področje uporabe in človekove dejavnosti, ki se izvajajo v morskem okolju ali nanj vplivajo (<http://www.izvrs.si/>),
- Regionalni razvojni programi (Južne primorske (<https://www.rrc-kp.si/sl/regionalni-razvoj/rrp-2014-2020.html>),
- Severno primorske - Goriške (<https://www.prc.si/dodatno/regionalni-razvojni-program-severne-primorske>),
- Program upravljanja – Natura 2000 (<http://www.natura2000.si/obmocja-vrste-habitatni-tipi/obmocja-v-sloveniji/>),
- Načrt zmanjšanja poplavne ogroženosti (<http://www.evode.gov.si/index.php?id=58>),
- Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu v republiki Sloveniji do leta 2023 (<https://www.gov.si/podrocja/kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrana/kmetijstvo-in-razvoj-podezelja/>),
- Program razvoja podeželja (2014-2020) (https://www.program-podezelja.si/images/SPLETNA_STRAN_PR_PNOVA/Novice/2018/Programme_2014SI06RDNP001_7_1_sl.pdf),
- Načrt upravljanja ribištva (https://www.gov.si/gone?url=http://mkgp.arhiv-spletisc.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Ribistvo/upravljanje_2017-2022/Nacrti_celinske_vode/11_Nacrt_ribiskega_upravljanja_v_soskem_RO_05092016.pdf),
- Načrt upravljanja gozdov (https://www.gov.si/gone?url=http://mkgp.arhiv-spletisc.gov.si/si/delovna_podrocja/gozdarstvo/gozdnogospodarsko_nacrtovanje/gozdnogospodarski_in_lovs_ko_upravljavski_nacrti_obmocij_2011_2020/gozdnogospodarski_nacrt_gozdnogospodarskega_obmocja_tolm_in_2011_2020/),
- Zbornik strokovnega posveta zelena infrastruktura v praksi (http://geo.ff.uni-lj.si/sites/geo.ff.uni-lj.si/files/Dokumenti/Publikacije/mesec_prostora2018_zbornik.pdf),

- Krajinski parki in ribolovni rezervati na Slovenski obali (<https://parkstrunjan.si/projekti/>);

Mednarodni projekti:

- BeWater (7. Okvirni program EU), (<http://www.izvrs.si/>)
- Life ViVaCCAdapt (EU program Life), (<http://www.izvrs.si/>)
- SPARE (EU program Interreg Alpine Space), (<http://www.izvrs.si/>)
- HyMoCares (EU program Interreg Alpine Space), (<http://www.izvrs.si/>)
- BALMAS (EU Jadranski čezmejni program IPA), (<http://www.izvrs.si/>)
- GREVISLIN (EU program Interreg SLO-IT), (<https://www.ita-slo.eu/sl/grevislin>)
- COHENET (EU program Evropske komisije), (<http://www.izvrs.si/>)
- SUPREME (EU program sklada za pomorstvo in ribištvo), (<https://www.rrc-kp.si/sl/projekti/referencni-projekti/supreme.html>);
- GRETA (EU program: ESPON), (<https://www.espon.eu/green-infrastructure>);
- RESI, (Leibniz Institute of Freshwater Ecology and Inland Fisheries), (https://www.resi-project.info/en/?noredirect=en_US);

Lokalni projekti:

- pilotni projekti zelene infrastrukture v porečju Vipave v občinah Vipava, Ajdovščina, Nova Gorica, Renče-Vogrsko in Miren-Kostanjevica (občine v porečju Vipave) (izvedba projekt GREVISLIN (<https://www.ita-slo.eu/sl/grevislin>),
- Krajinska zasnova Ankaran Obalni pas Ankaran in Ankaran zaledje (občina Ankaran) (<https://www.obcina-ankaran.si/storage/doc/201906/kzankaran.pdf>),
- Regionalni prostorski načrt za priobalni pas med Koperom in Izolo (MO Koper, občina Izola) (<https://ekopercapodistria.si/nasi-kraji/regionalni-prostorski-nacr-je-nov-korak-k-ureditvi-zelene-oaze-med-koprom-izolo/>),
- Participativno prostorsko načrtovanje: osmišljanje prihodnosti obalne ceste (MO Koper, občina Izola) (https://izola.si/medijsko-sredisce/novice/obmocje-nekdanje-obalne-ceste-naj-bo-prostor-za-sprostitev-sport-in-rekreacijo/Coast_BorutJerman.pdf),
- Regionalni plan za Ljubljansko urbano regijo (MO Ljubljana) (<http://www.rralur.si/projekti/perfect>);

Metodologije:

- Lique et al. (<https://www.journals.elsevier.com/environmental-science-and-policy>) uvaja pristop za ocenjevanje in vrednotenje ekosistemskih storitev v okviru upravljanja z vodami, na podlagi povezav med več pritiski, ekološkim stanjem in zagotavljanjem ekosistemskih storitev v vodnih ekosistemih v okviru različnih scenarijev ukrepov ali prihodnjih sprememb;
- GRETA - GReen infrastructure: Enhancing biodiversity and ecosysTem services for territoriAl development (<https://www.espon.eu/green-infrastructure>), vključuje analize multifunkcionalnosti območij ter eko-povezljivosti, za prostorsko umeščanje ZI in temelji na ocenjevanju prostorskih enot izbranega območja na podlagi dveh glavnih kriterijev (glede zagotavljanja izbrane ekosistemske storitve in v kakšnem obsegu in ali so pomembne za ohranjanje izbranih vrst oziroma za povezovanje posameznih življenjskih prostorov med seboj);
- RESI - River Ecosystem Service Index (https://www.resi-project.info/en/?noredirect=en_US) je razvita za oceno in vizualizacijo dejanskih in potencialnih ekosistemskih storitev, ki zagotavljajo človekovo blaginjo ob rekah in njihovih poplavnih območjih;

- Marxan Users Manual (<http://marxan.net/userguides>) je razvita za podporo načrtom zoniranja z večkratno uporabo, ki uravnotežijo različne interese.

PRILOGA 2: KLJUČNI REZULTATI IN USMERITVE IZVEDENIH DELAVNIC

1. Uvodna delavnica – 07.03.2019:

- predstavniki inštitucij so pozdravili vsebino in medsektorski pristop k prepoznavanju in umeščanju zelene infrastrukture v prostor, ker gre za PRESEGANJE sektorskih ravnanj pri upoštevanju ključnih dinamičnih procesov v pokrajini in zaznavno izboljšanje kakovosti načrtovanja
- z uvajanjem "zelenih/modrih koridorjev" v prostorsko načrtovanje (coniranje prostora) se lahko zaznavno izboljša UČINKOVITOST upravljanja z naravnimi viri vključno z načrtovanjem in izvajanjem prilagoditvenih ukrepov na podnebne spremembe v konkretnem okolju
- uporaba zeleno/modrih koridorjev je metoda, ki omogoča POVEZAVO izvajanja režimov EU Vodne, Poplavne, Morske direktive s prostorsko opredeljenimi območji/koridorji na državni in čezmejni in regionalni ravni
- upoštevati je nujno VIZIJO in KONCEPT prostorskega razvoja iz SPRS 2050 (v pripravi) in usmeritve s področja prostorskega razvoja, ki vključujejo tudi usmeritve za zeleno infrastrukturo (za vseh 12 regij) in vse obstoječe mednarodne in nacionalne študije, strategije, projekte in smernice EU na področju načrtovanja zelene infrastrukture.

2. II. delavnica - 02. 04. 2019:

- BISTVO zelene infrastrukture (ZI) je povezava zelenih naravovarstvenih območij, ki so sedaj nepovezana. Povezljivost je ena od zelenih lastnosti ZI, ni pa nujno, da je vedno prisotna (prvine ZI so lahko tudi posamezna območja, t.i. stopalni kamni). Infrastruktura kot taka ni namenjena neposredno naravi, temveč sonaravni ureditvi površin z namenom povezave osamljenih posameznih območij. Njen cilj je celovit trajnostni razvoj porečij z namenom približanja naravnih območij človeku oziroma omilitev prehoda med popolnoma urbanimi območji in povsem zavarovanimi območji s tem, da se tistim urbanim območjem, ki to dopuščajo v omejeni obliki povrne tudi naravovarstvena funkcija, naravovarstvenim območjem pa doda še druga funkcija, ki bo pomen zavarovanih območij približala človeku;
- NAČRTOVALEC in SOGLASODAJALEC sta tista, ki morata prepoznati in ustrezno ter celovito ovrednotiti učinek posameznega elementa, ukrepa ali dejavnosti na dobro stanje v vseh ozirih in na širšem območju in ne le na delu (lokalno, regionalno) ali za določeni aspekt (npr.: naravo, človeka, pitno vodo ipd.) temveč na celotnem mezo in makro območju, na katerega ta element, poseg, dejavnost vpliva;
- ko ŽRTVUJEMO DEL PROSTORA (npr.: zelenica med AC pasovoma) za neko ureditev lahko pripomoremo k boljšemu stanju ožjega območja ali širšega območja;
- pri načrtovanju je potrebno fokus usmeriti v vse TRI RAVNI: MAKRO (nivo makro regij: Alpska, Jadranska-jonska, Podonavska), MEZO (državni, meddržavni nivo) in MIKRO (nivo občin).
- ZA DOSEGO CILJEV je nujno:
- poznati »ekostistemsko« funkcijo vsake posamezne enote, ki se vključuje v sistem celovitega upravljanja porečja ter njen pomen pri zagotavljanju boljšega stanja ter posledice, ki bi jih imel ukrep/poseg/aktivnost;
- večja fleksibilnost služb, ki varujejo okolje in naravo pri iskanju ustreznih rešitev oziroma želja, da bi pristojne službe znale prisluhniti in tvorno pristopiti k načrtovanju boljših, trajnostnih in okolju prijaznih ureditev, ki bodo ob enem tudi opravljale druge funkcije;

- komunikacija na vseh ravneh vseh institucij na področju upravljanja z vodami in upoštevanje dobrih praks, ko gre za sonaravne ukrepe in se vodno gospodarstvo in naravovarstveniki uskladijo. (makro, mezo, mikro).

- OVIRE:

- vsebinski del planiranja je v domeni MOP – vendar le ta pogosto daje neutemeljene oziroma nelogične predloge, ki naletijo probleme (in jih SVRK zaradi slednjih ne potrdi);
- interpretacija Zakona o vodah, ki pogosto postavlja prepreke tistim, ki želijo vlagati v zeleno infrastrukturo – še zlasti v objekte namenjene poplavni varnosti, za katero je skladno z istim zakonom odgovorna država;
- pogosto ni ustrezne komunikacije in posluha. To vodi v neustrezno enostransko poseganje v prostor (gradnje na črno, odlagališča, poseg po načelu), ki ima navadno škodljive posledice;
- fragmentirano delovanje ima za posledico konflikte (fragmentirano porečje, fragmentirano urejanje krajine oziroma prostora), ki manjšajo učinkovito, predvsem pa trajnostno ureditve prostora;
- težave, ki se pojavljajo pri načrtovanju, še bolj pa izvajanju ukrepov ob vodotokih. Dokumenti, ki so torej medsektorsko usklajeni, torej nimajo teže, saj se na terenu ukrepi izvajajo po drugi logiki (sanacije, intervencije, časovni plani na podlagi prejetih finančnih sredstev...). To je velika ovira pri uresničevanju koncepta sonaravnih ureditev, ki naj bi bil bistvo ZI. S tem so izničeni tudi številni predhodni napor, ki se vlagajo v načrtovanje in usklajevanje med sektorji. Imamo torej mehanizem, ki pa ne deluje in zato se moramo v okviru projektov (spet) pogovarjamo, kako doseči medsektorsko usklajevanje.

- MOŽNE REŠITVE:

- nujno je vzpostaviti dialog med akterji, ki se vključujejo v načrtovanje in upravljanje s prostorom oziroma s porečji;
- v bližnji preteklosti so bile nekatere odločitve sprejete na posameznem odseku oziroma nivoju z namenom uveljavljanja določene vsebine oziroma rabe, kar ima za posledico fragmentirano ureditev porečja in konflikte med različnimi rabami. Da bi dosegli učinkovitejše in trajnostno urejanje prostora je potrebno vzpostaviti širši, celovit pogled v fragmentirani realnosti;
- nekoč je reka omogočala vse – izkoriščenje vodnega vira (mlini, žage, pitje ipd.), vendar so ljudje (brez zakonske ureditve) gradili in urejali porečje tako, da so poleg rabe omogočali tudi prehod vodnim organizmom. Gradnja in ureditve struge in obvodnega prostora je bila zasnovana na tak način, da ni bilo problemov s poplavami, tisti, ki so vodni prostor izrabljali pa so ob enem skrbeli tudi za ureditve in vzdrževanje struge (zavedanje pomena);
- tradicionalne tehnike in znanja je torej potrebno ponovno vnesti v načrtovanje in urejanje celotnega porečja.

3. III. delavnica - 13.05.2019:

- nujen je VEČ NIVOJSKI PRISTOP, pri čemer je 1. faza obravnave zelene infrastrukture makro regionalni kontekst. Vipavska dolina je prekrivanje dveh makro-regionalnih strategij, kar je nujno upoštevati pri določanju zelene infrastrukture v Vipavski dolini, torej kot del ŠIRŠE MREŽE ZELENE INFRASTRUKTURE in iz vidika SINERGIJ Z MAKRO REGIONALNIMI STRATEGIJAMI.
- uvajanje zelene infrastrukture PODPIRA DOLGOROČNE STRATEGIJE, kjer je blaženje klimatskih sprememb lahko ena od glavnih funkcij.

- nujno je POVEZOVANJE izvedbenih projektov zelene infrastrukture in reševanja poplavne ogroženosti.
- pri uvajanju zelene infrastrukture je NUJNO UPOŠTEVATI tudi policentrično strukturo prostora in ne izhajati izključno iz planskih rab (namenskih rab prostora).
- zelena infrastruktura se NAČRTUJE za kakovostnejše bivalno okolje človeka.

4. IV. delavnica - 17.06.2019:

- metodologija prepoznavanja zelene infrastrukture bo podala vroče točke zelene infrastrukture, kar je dodatna vrednost. Na osnovi analize bo mogoče opredeliti tudi primanjkljaj zelene infrastrukture, kjer je potrebno izvesti ukrepe za njen razvoj;
- kmetijska zemljišča z vidika zelene infrastrukture NISO nujno izgubljena zemljišča, saj je s spremembo prakse kmetovanja, gojenjem novih, drugih kultur in drugimi ukrepi (npr. zasajanje živic) mogoče vzpostaviti zeleno infrastrukturo tudi na takšnih območjih;
- Občinski prostorski načrti morajo DEFINIRATI kaj je v prostoru (na neki enoti) mogoče in kaj ne v kontekstu koridorjev zelene infrastrukture, cilj pa mora biti trajnostni prostorski razvoj;
- DODATNO OCENJEVANJE enot zelene infrastrukture z vidika pomembnosti in primernosti za opredelitev kot zelena infrastruktura ali načrtovanje zelenih sistemov (koridorjev) zaradi MEZO in zaradi MAKRO prostorske ravni je pomembna in ključna.
- predstavljena metodologija prepoznavanja zelene infrastrukture IMA potencial in uporabno vrednost v praksi;
- v lestvico intenzitete naj se vključijo ocene stanja (natura 2000, ekološko in kemijsko stanje in druge ocene). Te bodo omogočile vrednotenje potenciala ekosistemskih storitev znotraj istega sloja in bodo ob enem dober pokazatelj potenciala posameznega območja in možnosti dajanja (da preveč ekosistemskih storitev ne bi postala obremenitev).
- v metodologiji prepoznavanja zelene infrastrukture se UPORABIJO različne uteži za zavarovana območja in rabe;
- za območja z VELIKO GOSTOTO RAZLIČNIH KATEGORIJ RABE PROSTORA, naj bo to znak, da je ta del okolja že preveč obremenjen in ob enem indic, katera območja je nujno varovati.

5. V. delavnica - 21.11.2019:

- NAMEN priprave tehničnih in pravnih podlag za ZI v obliki priročnika je, da tako OBČINSKI kot DRŽAVNI NIVO prepoznata pri urejanju prostora NARAVNE VIRE KO EKOSISTEMSKE STORITVE PROAKTIVNO in ob upoštevanju sodelovanja od spodaj navzgor in obratno, kar do sedaj ni bila praksa. Vzpostaviti se mora sinergija slovenske prostorsko-razvojne prakse z evropskimi procesi razvoja aktualnih vsebin treh EU makroregij s tremi makro strategijami. To je priložnost za konkretno izvajanje ciljev teh strategij v Republiki Sloveniji;
- STRATEGIJA ZA SREDOZEMLJE JE BILA PRVA REGIONALNA STRATEGIJA, sprejeta 2005 v Portorožu, v R Sloveniji. Na osnovi te strategije so bila zagotovljena tudi sredstva za pripravo VIZIJE ZA SLOVENSKO OBALO, da se obalna cesta umakne od obale in je obala namenjena ljudem za večjo kakovost življenja;
- OKOLJSKE TEŽAVE TRŽAŠKEGA ZALIVA se odražajo preko številnih vplivov na slovenskem morju, prispevek Slovenije je minoren, vendar to ni upoštevano pri načrtovanju razvoja v Tržaškem zalivu. Čeprav Republiki Sloveniji mednarodno pravo

<p>nalaga, da bi lahko vplivala na nujno zmanjšanje pritiskov na obalo in morje s strani sosednjih držav, predvsem R Italije, se ne odziva ustrezno;</p>
<p>- državna uprava še vedno deluje SEKTORSKO PO »SILOSIH«, po posameznih direktivah, ki se ne srečajo v praksi z izvedljivimi ukrepi. NUJNI SO CELOVITI UKREPI, da ne pride do konfliktov pri načrtovanju in upravljanju v prostoru in okolju;</p>
<p>- v okviru MAKRO REGIJ JE PREKO MODRIH IN ZELENIH KORIDORJEV PRAVA POT ZA NAČRTOVANJE RABE PROSTORA, kar je možno izvesti s prepoznavanjem in umeščanjem v prostor tudi zelene infrastrukture. To priložnost so prepoznale obalne občine in jo izvajajo s pripravo Regionalnega prostorskega načrta in občine v porečju Vipave, ki izvajajo dva čezmejna pilotna projekta, sofinancirana s EU sredstvi Interreg IT-SLO;</p>
<p>- ne glede na PREDHODNA USKLAJEVANJA VSEBINSKI IZHODIŠČ EKOSISTEMSKIH STORITEV s sodelujočimi sektorji, obstajajo še vedno posamezne strokovne dileme, zato je nujno NADALJNJE USKLAJEVANJE pri pripravi Priročnika z vsemi pristojnimi sektorji predvsem v okviru Ministrstva za okolje in prostor in ostalimi sodelujočimi na nacionalni in lokalni ravni;</p>
<p>- predstavniki sodelujoči sektorjev pozdravlja pomen in aktualnost vsebin prepoznavanja in umeščanja zelene infrastrukture v prostor, ki so uporabne na vseh ravneh makro, mezo in mikro, zato je predvideno tudi nadaljnje medresorsko delo za dopolnitve vsebin Priročnika v letu 2020.</p>

PRILOGA 3: PREDLOG KATEGORIZACIJE EKOSISTEMSKIH STORITEV PO METODOLOGIJI RESI (Beichler et al. 2016)

Glavna Skupina	Podskupina	Ekosistemska storitev	Opis
Oskrba	Prehrana	Rastlinski viri za uporabo v kmetijstvu	Krmne rastline za vzrejo domačih živali za pridelavo npr. mleka in mesa
		Površinska voda za oskrbo s pitno vodo	
		Podtalnica za oskrbo s pitno vodo	
	Surovine	Rastlinski surovine za industrijsko predelavo	Les iz gozdov in nasadov
		Vodni viri za rabo v industriji in kmetijstvu in drugih dejavnostih (površinska in podzemna voda)	Voda za rabo v industrijski proizvodnji, za hlajenje in namakanje
Biomasa-energetski vir	Rastlinski viri kmetijstva in gozdarstva	Les - Biomasa iz kmetijstva ali gozdarstva kot vir za proizvodnjo energije	
Urejanje & vzdrževanje	Zadrževanje (Samočistilna sposobnost)	Samočistilna sposobnost	<ul style="list-style-type: none"> začasna absorpcija organskega C v stacionarni biomasi (npr. asimilacija z školjkami ali biofilmom) ali z odlaganjem v usedlinah Trajno zadrževanje organskega C z respiracijo Mikrobna razgradnja organskih onesnaževal
	Zmanjševanje vplivov na globalno klimo	Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov / absorpcija ogljika	<ul style="list-style-type: none"> Zmanjšanje anoksičnih načinov razgradnje C (kar vodi do emisij CH₄) Zmanjšanje nepopolnih anoksičnih načinov razgradnje N (kar vodi do emisije N₂O) Zadrževanje CO₂ s prevzemom v biomaso z biotsko asimilacijo, ki omogoča zaseganje C z: <ul style="list-style-type: none"> a) začasno zadrževanje z rastjo biomase v rečnih strugah in bregovih (npr. Fitoplankton, letni makrofiti) (z delnim nadomeščanjem z evtrofikacijo) in b) zadrževanje v živi ali mrtvi biomasi poplavne vegetacije in tal
	Zmanjševanje poplavne ogroženosti	Zmanjševanje poplavne ogroženosti	Zmanjševanje poplav in znižanje konice poplavnih valov z razlivanjem na poplavnih površinah (zadrževalni učinek) in z hrapavostjo naravnih rečnih kanalov (učinek zamude poplavnega vala)
		Zmanjševanje ogroženosti zaradi suše	Zmanjšanje vplivov suše z: <ul style="list-style-type: none"> a) povečanim pretokom poplavnih vodonosnikov ali b) stabilizacijo nivoja vode v strugi s hidravlično hrapavostjo rečnega dna, ki se pri nekaterih naravnih režimih vodotokov dodatno poveča pri nizkem toku z gosto rastjo vodnih makrofitov.
	Prodonosnost (vključno s transportom suspendiranih delcev)	Vzdrževanje strug vodotokov	Prilagoditev lokalnega presežka ali pomanjkanja sedimentov zaradi erozije ali odlaganja (v rečnih kanalih, poplavnih ravninah, rečnih ustjih, plažah)
		Tvorba rodovitne zemlje v poplavnih ravninah	Tvorba rodovitnih tal, ki jo povzročajo usedline suspendiranih delcev med poplavami.
	Zmanjševanje vplivov na mikro in regionalno klimo	Regulacija temperature / hlajenje (vodna telesa in tla)	Hlajenje zaradi poletne evapotranspiracije
	Ohranjanje habitatov	Ohranjanje vrst habitatov, značilnih za biotske združbe rek in poplavnih ravnin, ki omogočajo kakovostno bivanje tudi za človeka	
Kultura	Izgled krajine	Estetika pokrajine	Estetika pokrajine, za katero je značilna njena raznolikost, specifičnost in naravnost
		Naravna in kulturna dediščina	Vsa stvarna naravna in kulturna dediščina in tudi navidezni in kulturni odraz dobrin narave in neformalnih oblik kulturnega izražanja.
	Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka	Nespecifične interakcije z rečnim ekosistemom	Opazovanje živali, rastlin in pokrajine med aktivnostmi (npr. pohodništvo, kolesarjenje) za rekreacijske namene
		Izobraževanje in znanost	Uporaba rečnih ekosistemov za turistične ali znanstvene namene, naravoslovne poti, raziskovalne enote itd., Ki se nanašajo na rečne ekosisteme

	Rekreacijske in turistične aktivnosti poveza z vodo	Aktivnosti povezane z vodo	Plavanje, ne-motorizirano čolnarjenje, motorno čolnarjenje (npr. rečne ture) in ribolov kot posebne vodne dejavnosti z rekreacijskim namenom
Raba abiotičnih naravnih virov		Energetika	
		Plovba	
		Odvzem proda, soli, ipd.	

PRILOGA 4: PREGLED IN ANALIZA POSAMEZNIH PROSTORSKIH UREDITEV, KI JIH DOLOČAJO SPREJETI PRAVNI REŽIMI DEJANSKE TER NAMENSKE RABE PROSTORA NA OBMOČJIH POREČJA VIPAVE IN SLOVENSKE OBALE Z OBALNIM MORJEM

PROSTORSKE UREDITVE	RAVEN ODLOČANJA	PRAVNI REŽIM RABE PROSTORA	ODGOVORNA INŠTITUCIJA	KRATEK OPIS PROSTORSKEGA REŽIMA	POMEMBNOST ZA PREPOZNAVANJE ZELENE INFRASTRUKTURE (OMOGOČA/OVIRA)	EKOSISTEMSKE STORITVE Primarne/Razvojne (RESI Metodologija: RESI projekt, Leibniz Institute of Freshwater Ecology and Inland Fisheries (IGB), Berlin)	POVEZAVA (PODATKOVNA BAZA)
Naravovarstveni režim: NATURA 2000 (PROGRAM UPRAVLJANJA – NATURA 2000)	Nacionalna-državna raven	Varstvo narave	Ministrstvo za okolje in prostor	Ekološko pomembna območja so na ozemlju EU pomembna za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (posebno ohranitveno območje), katerih ohranjanje je v interesu EU.	DA - Zavarovana območja NATURA 2000 so temelj zelene infrastrukture za ohranjanje in razvoj območij habitatnih tipov in omogočajo razvoj še drugih ekosistemskih storitev.	1) Urejanje & Vzdrževanje / Ohranjanje habitatov; 2) Kultura / Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka	http://www.natura2000.si/obmocja-vrste-habitatni-tipi/obmocja-v-sloveniji/
Naravovarstveni režim: Zavarovana območja NACIONALNI PARKI	Nacionalna-državna raven	Ohranjanje narave	Ministrstvo za okolje in prostor	Narodni parki predstavljajo velika območja s številnimi naravnimi vrednotami ter z veliko biotsko raznovrstnostjo. V pretežnem delu je prisotna prvobitna narava z ohranjenimi ekosistemi in naravnimi procesi, v manjšem delu pa so lahko tudi območja večjega človekovega vpliva, ki pa je z naravo skladno povezan.	DA - Zavarovana območja Narodnih parkov so zelena infrastruktura za ohranjanje in razvoj biotske raznovrstnosti in prvobitne narave z ohranjenimi ekosistemi in naravnimi procesi in omogočajo razvoj še drugih ekosistemskih storitev.	1) Urejanje & Vzdrževanje / Ohranjanje habitatov 2) Kultura / Vpliv na dovednost človeka; Aktivnosti, povezane z vodo; 3) Urejanje & Vzdrževanje / Zmanjševanje vplivov na mikro, regionalno klimo; 4) Oskrba / Biomasa-energetski vir	http://www.parki.mop.gov.si/obstojeca_zavarovana_obmocja.html
Naravovarstveni režim: Zavarovana območja REGIONALNI PARKI	Nacionalna-državna raven	Ohranjanje narave	Ministrstvo za okolje in prostor	Regijski parki so obsežna območja regijsko značilnih ekosistemov in krajine z večjimi deli prvobitne narave in območji naravnih vrednot, ki se prepletajo z deli narave, kjer je človekov vpliv večji, vendarle pa z naravo uravnotežen.	DA - Zavarovana območja Regijskih parkov omogočajo zeleno infrastrukturo za ohranjanje in razvoj ekosistemov in krajine z večjimi deli prvobitne narave in območji naravnih vrednot in omogočajo razvoj še drugih ekosistemskih storitev.	1) Urejanje & Vzdrževanje / Zmanjševanje vplivov na mikro, regionalno klimo; Ohranjanje habitatov; 2) Kultura / Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka; Aktivnosti, povezane z vodo; 3) Oskrba / Biomasa-energetski vir	http://www.parki.mop.gov.si/obstojeca_zavarovana_obmocja.html
Naravovarstveni režim: Zavarovana območja KRAJINSKI PARKI	Lokalna – občinska raven	Ohranjanje narave	Občine	Krajinski parki so območja s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost.	DA - Zavarovana območja Krajinskih parkov omogočajo zeleno infrastrukturo za ohranjanje in razvoj narave z veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednostjo in omogočajo razvoj še drugih ekosistemskih storitev.	1) Kultura / Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka; Aktivnosti, povezane z vodo; 2) Urejanje & Vzdrževanje / Zmanjševanje vplivov na mikro, regionalno klimo; Ohranjanje habitatov	https://www.naravniparkislovenije.si/slo
Naravovarstveni režim: OBMOČJA NARAVNIH VREDNOT	Nacionalni - državni nivo	Varstvo narave	Ministrstvo za okolje in prostor	Območja ohranjanja in razvoja značilnosti naravnih pojavov in naravnih oblik določenega območja (površinska geomorfološka, podzemeljska geomorfološka, geološka, hidrološka, botanična, zoološka, ekosistemska, drevesna, oblikovana naravna vrednota in krajinska vrednota, mineral in fosil).	DA - območja naravnih vrednot primarno omogočajo ekosistemske storitve ohranjanje in razvoja značilnosti naravnih pojavov in naravnih oblik določenega območja in omogočajo razvoj še drugih ekosistemskih storitev.	1) Urejanje & Vzdrževanje / Ohranjanje habitatov; 2) Kultura / Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka	https://www.arso.gov.si/narava/naravne%20vrednote/
Naravovarstveni režim: EKOLOŠKO POMEMBNA OBMOČJA	Nacionalna-državna raven	Varstvo narave	Ministrstvo za okolje in prostor	Območja habitatnega tipa prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, katerega ohranjanje se izvaja na podlagi ratificiranih mednarodnih pogodb oziroma je njihovo ohranjanje v interesu Evropske unije, dela tega habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju ekosistemskih storitev biotske raznovrstnosti.	DA – ekološko pomembna območja primarno omogočajo ekosistemske storitve biotske raznovrstnosti habitatov rastlinskih in živalskih vrst, ki so na ozemlju Republike Slovenije ogrožene zaradi izgube ali slabšanja kvalitete habitatov in omogočajo razvoj še drugih ekosistemskih storitev.	1) Urejanje & Vzdrževanje / Ohranjanje habitatov; 2) Kultura / Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka	https://www.arso.gov.si/narava/ekolo%C5%A1ko%20pomembna%20obmo%C4%8Dja/

Režim varstva voda: OBMOČJA KOPALNIH VODA	Nacionalna-državna raven	Turizem	Ministrstvo za okolje in prostor	Uredba za proglasitev naravne kopalne vode.	DA - Območja naravnih kopalnih voda z vplivnimi območji predstavljajo naravne zelene površine, z varstvenimi režimi za primarne ekosistemske storitve naravnih kopališč in omogočajo širši razvoj zelene infrastrukture za ekosistemske storitve.	1) Kultura/ Aktivnosti, povezane z vodo	http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/voda/kopalne_vode/seznam_in_profili_kopalnih_voda/
Režim varstva voda: VODOVARSTVENA OBMOČJA	Nacionalna-državna raven	Upravljanje z vodami	Ministrstvo za okolje in prostor	Uredba o določitvi vodovarstvenih območij za vire oskrbe s pitno vodo.	DA - vodni viri zagotavljajo primarno ekosistemske storitve oskrbe s pitno vodo in na zaščitnih območjih vodnih virov omogočajo razvoj dodatne zelene infrastrukture za ekosistemske storitve.	1) Oskrba/Prehrana; 2) Urejanje & Vzdrževanje / Zadrževanje (Samočistilna sposobnost)	http://gis.arso.gov.si/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BA4FD582A-961C-4F7F-814C-ED6490CA0CCD%7D
Režim varstva voda: Poplavna območja (NAČRT ZMANJŠANJA POPLAVNE OGROŽENOSTI)	Nacionalna-državna raven	Upravljanje z vodami	Ministrstvo za okolje in prostor	Načrt zmanjševanja poplavne ogroženosti določa območja s pomembnimi vplivi poplav in ukrepe za zmanjšanje poplavne ogroženosti. Vodne ureditve razlivnih površin kot ukrepi Načrta zmanjševanja poplavne ogroženosti.	NE - Večina načrtovane vodne infrastrukture za zmanjšanje poplavne ogroženosti predstavlja prostorske omejitve za razvoj zelene infrastrukture, omogoča pa abiotske ekosistemske storitve urejanja in vzdrževanja. DA - Območja razlivnih površin omogočajo ekosistemske storitve ohranjanja obvodnih ekosistemov in omogočajo razvoj zelene infrastrukture za še druge ekosistemske storitve.	1) Urejanje & Vzdrževanje / Zmanjševanje poplavne ogroženosti; (siva infrastruktura, ki predstavlja abiotske ekosistema storitve rabe abiotskih naravnih virov) 1) Urejanje & Vzdrževanje / Zmanjševanje poplavne ogroženosti; Ohranjanje habitatov; 2) Kultura / Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka	http://www.evode.gov.si/index.php?id=58
Režim varstva voda: PRIOBALNA ZEMLJIŠČA	Nacionalna-državna raven	Upravljanje z vodami	Ministrstvo za okolje in prostor	Območja, ki neposredno mejijo na vodno zemljišče in so določena za varstvo voda ter vodnih in obvodnih ekosistemov, urejanje voda, izvajanja zakonsko predpisanih javnih služb in omogočanja splošno rabo vodnega in morskega dobra in določanje varstvenih režimov in tudi vsa zemljišča med visokovodnimi nasipi.	DA - Območja priobalnih zemljišč omogočajo ekosistemske storitve ohranjanja obvodnih ekosistemov in omogočajo razvoj zelene infrastrukture za še druge ekosistemske storitve.	1) Urejanje & Vzdrževanje / Zmanjševanje poplavne ogroženosti; Ohranjanje habitatov; 2) Kultura/ Aktivnosti, povezane z vodo	
Režim varstva okolja in voda: VAROVALNI GOZDOVI (NAČRT UPRAVLJANJA GOZDOV)	Nacionalna-državna raven	Gozdarstvo	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano	Gozdna območja na strmih obronkih, bregovih voda, izpostavljena močnemu vetru, v kmetijski in primestni krajini z izjemno poudarjeno funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti in na zgornji meji gozdne vegetacije.	DA - Omogočajo ekosistemske storitve ohranjanja biotske raznovrstnosti, varovanja zemljišč usadov pred izpiranjem in krušenjem, zadrževanja prenaplega odtekanja vode in posledično varovanje zemljišč pred erozijo in plazovi, varovanja gozdov in zemljišč pred vetrom, vodo, zameti in plazovi	1) Oskrba/Prehrana; Surovine; Biomasa- energetski vir; 2) Urejanje & Vzdrževanje / Zmanjševanje vplivov na mikro, regionalno klimo; 3) Kultura / Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka	http://www.zgs.si/gozdovi_slovenije/o_gozdovih_slovenije/varovalni_gozdovi/index.html
Režim varstva okolja in voda: OBMOČJA KULTURNE DEDIŠČINE	Nacionalna-državna raven	Varovanje kulturne dediščine	Ministrstvo za kulturo	Območja posameznih zvrsti kulturne dediščine: arheološka območja, parki in vrtovi, stavbe s parki ali vrtovi, območja spominskih objektov in krajev, kulturna krajina, naselja in njihovi deli, lahko s svojimi varstvenimi režimi.	DA - Območja kulturne dediščine predstavljajo zeleni potencial za prepoznavanje ekosistemskih storitev omogočajo razvoj zelene infrastrukture.	1) Kultura /Izgled; Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka	https://www.gov.si teme/register-kulturne-dediscine/
Raba prostora: DEJANSKA RABA PROSTORA	Nacionalna-državna raven	Prostor	Ministrstvo za okolje in prostor	Dejanska raba prostora s pravnimi režimi določa dejansko stanje prostorskih ureditev.	NE - Obremenitve prostora posameznih kategorij rabe različnih sektorjev predstavljajo oviro za prepoznavanje zelene infrastrukture za njeno umeščanje v prostor. DA - V omejenem obsegu je lahko prepoznan zeleni potencial	1) Raba abiotskih naravnih virov / Hidroenergetskih; Plovnost; Odvzem proda 2) Urejanje & Vzdrževanje / Zmanjševanje poplavne ogroženosti; 1) Kultura / Aktivnosti, povezane z vodo	http://rka.gov.si/GERK/documents/Sifrant_rabe.pdf

					in tudi umestitev zelene infrastrukture v prostor		
Raba prostora: NAMENSKA RABA PROSTORA VELJAVNI OBČINSKI PROSTORSKI NAČRTI	Nacionalna-državna raven	Prostor	Občine	Namenska raba opredeljuje usklajeno načrtovanje in umeščanje različnih medsebojno usklajenih sektorskih rab v prostor. Občinski prostorski načrt podrobno določa različno rabo prostora na območju občin (komunalna in gospodarska infrastruktura, lokalne prometne ureditve, turizem, šport itd.)	NE - Obremenitve prostora posameznih kategorij rabe različnih sektorjev predstavljajo oviro za umeščanje zelene infrastrukture v prostor. DA - Občinski prostorski načrti vključujejo tudi načrtovanje zelenih površin za različne namene, kot so rekreacija, turizem, zelene površine v okviru načrtovane rabe mestnih zemljišč itd.	1) Kultura/Izgled krajine; Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka, Aktivnosti, poveza z vodo 2) Oskrba/Prehrana; Biomasa-en. vir 3) Urejanje & Vzdrževanje /Ohranjanje habitatov; Mikro zmanjševanje klimatskih sprememb	https://dokumenti-pis.mop.gov.si/javno/veljavni/
Raba prostora: REGISTER ZAVEZANCEV, KI MORAJO PRIDOBITI INTEGRALNO OKOLJEVARSTVENO DOVOLJENJE (IED)		Varstvo okolja	Ministrstvo za okolje in prostor	Uredba o določitvi objektov in infrastrukture, ki določa zavezanca, ki morajo pridobiti integralno okoljevarstveno dovoljenje (IED) (industrijska infrastruktura in objekti in centri za ravnanje z odpadki, idr.).	NE – Območja rabe prostora za industrijske objekte in infrastrukturo v okviru IED predstavljajo oviro za umeščanje zelene infrastrukture v prostor.		http://okolje.arso.gov.si/ippc/uploads/dokumenti/IED%20odlocbe%202019/IED%20odlocbe%2024maj2019.pdf
Raba prostora: REGISTER ZAVEZANCEV SEVESO DIREKTIVE	Nacionalna-državna raven	Varstvo okolja	Ministrstvo za okolje in prostor	Uredba o določitvi objektov in infrastrukture, ki določa zavezanca, ki morajo izpolnjevati posebne varnostne pogoje po SEVESO direktivi (industrijska infrastruktura in objekti in centri za ravnanje z odpadki, idr.).	NE - Območja rabe prostora za industrijske objekte in infrastrukturo v okviru SEVESO predstavljajo oviro za umeščanje zelene infrastrukture v prostor.		http://okolje.arso.gov.si/ippc/uploads/dokumenti/SEVESO%20REGISTER%20OBRATOV/Register%20obratov.pdf
Raba prostora: ZBIRNI KATASTER GOSPODRSKE JAVNE INFRASTRUKTURE	Nacionalna-državna raven	Prostor	Ministrstvo za okolje in prostor	Nabor rabe prostora obstoječe gospodarske javne infrastrukture.	NE - Obremenitve prostora z obstoječo gospodarsko javno infrastrukturo predstavljajo prostorske omejitve za razvoj zelene infrastrukture, omogočajo pa abiotске ekosistemske storitve urejanja in vzdrževanja. DA – V omejenem obsegu je lahko prepoznan zeleni potencial in tudi umestitev zelene infrastrukture v prostor na teh območjih.	1) Raba abiotičnih naravnih virov / Energetika; Plovba; Odvzem proda; 2) Urejanje & Vzdrževanje / Zmanjševanje poplavne ogroženosti; Prodonosnost 1) Kultura/ Vpliv na počutje in intelektualno stanje človeka, Aktivnosti, poveza z vodo	https://www.e-prostor.gov.si/zbirke-prostorskih-podatkov/zbirni-kataster-gospodarske-javne-infrastrukture/

PRILOGA 5: NAČIN OCENJEVANJA PROSTORSKIH PODENOT PO IZBRANIH KRITERIJIH

Pokritost z območjem Natura 2000

Pokritost z območjem Natura 2000	Ocena
Ptičja direktiva (SAC)	1
Habitatna direktiva (SPA)	1
Ni znotraj območja Natura 2000	0

Pokritost z območjem Naravne vrednote (območje ali točka)

Pokritost z območjem naravne vrednote	Ocena
Državni pomen	2
Lokalni pomen	1
Ni znotraj območja naravne vrednote	0

Pokritost s točkovno naravno vrednoto*	Ocena
Državni pomen	2
Lokalni pomen	1
Ni znotraj območja naravne vrednote	0

* v primeru točkovno določene naravne vrednote, se je določilo vplivno območje oz. pas okoli točke naravne vrednote

Pokritost z zavarovanim območjem

Pokritost z zavarovanim območjem	Ocena
Državni pomen	2
Lokalni pomen	1
Ni znotraj zavarovanega območja	0

Pokritost z ekološko pomembnim območjem

Pokritost z ekološko pomembnim območjem	Ocena
Znotraj ekološko pomembnega območja	1
Ni znotraj ekološko pomembnega območja	0

Pokritost z območji kopalnih voda

Pokritost z območjem kopalnih voda	Ocena
Kopalna voda	2
Vplivno območje kopalne vode	1
Ni znotraj območij kopalnih voda	0

Pokritost z vodovarstvenimi območji

Pokritost z vodovarstvenim območjem	Ocena
Zajetje (ali 1A. ali 1B. varstveni režim na občinski ravni)	3
1. ali 1A. ali 1B. varstveni režim	3
2. ali 2A. ali 2B. varstveni režim	2
3. ali 3A. ali 3B. varstveni režim ali (4. varstveni režim na občinski ravni)	1
Ni znotraj vodovarstvenega območja	0

Pokritost z vodnimi ali priobalnimi zemljišči

Pokritost z vodnimi ali priobalnimi zemljišči	Ocena
Vodno zemljišče	1
Priobalno zemljišče	1
Ni znotraj VZ ali PZ	0

Pokritost z območji poplavne nevarnosti

Pokritost z območji poplavne nevarnosti	Ocena
Pogoste poplave	3
Redke poplave	2
Zelo redke poplave	1
Ni znotraj območij poplavne nevarnosti	0

Pokritost z območji varovalnih gozdov

Pokritost z območjem varovalnih gozdov	Ocena
Znotraj območja varovalnega gozda	1
Ni znotraj območja varovalnega gozda	0

Pokritost z območji kulturne dediščine

Pokritost z območji kulturne dediščine	Ocena
Znotraj območja kulturne dediščine	1
Ni znotraj območja kulturne dediščine	0

Pokritost z vrsto dejanske rabe prostora

SKUPINA DEJANSKE RABE	ŠIFRA	VRSTA DEJANSKE RABE (najmanjša površina zajema)	Ocena (1 do 6)
NJIVE IN VRTOVI	1100	Njiva ali vrt (1000 m ²)	3
	1160	Hmeljišče (500 m ²)	3
	1180	Trajne rastline na njivskih površinah	4
	1190	Rastlinjak (25 m ²)	2
TRAVNIŠKE	1300	Trajni travnik (1000 m ²)	6
	1321	Barjanski travnik (1000 m ²)	6
TRAJNI NASADI	1211	Vinograd (500 m ²)	4

	1212	Matičnjak (500 m2)	4
	1221	Intenzivni sadovnjak (1000 m2)	4
	1222	Ekstenzivni sadovnjak (1000 m2)	4
	1230	Oljčnik (500 m2)	4
	1240	Ostali trajni nasadi (500 m2)	4
DRUGE KMETIJSKE POVRŠINE	1410	Kmetijsko zemljišče vzaraščanju (1000 m2)	5
	1420	Plantaža gozdnega drevja (1000 m2)	5
	1500	Drevesa in grmičevje (1000 m2)	5
	1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	5
	1800	Kmetijsko zemljišče, poraslo z	5
GOZD	2000	Gozd (5000 m2)	6
OSTALA NEKMETIJSKA ZEMLJIŠČA	3000	Pozidano in sorodno zemljišče (25 m2)	1
	4100	Barje (5000 m2)	6
	4210	Trstičje (5000 m2)	6
	4220	Ostalo zamočvirjeno zemljišče (5000	6
	5000	Suho, odprto zemljišče s posebnim rastlinskim pokrovom (5000 m2)	6
	6000	Odprto zemljišče brez ali z nepomembnim rastlinskim pokrovom	2
	7000	Voda (10 m2)	6

MORJE			
	7001	Voda – sidrišče	2
	7002	Voda- Plovbni koridor	3
	7003	Voda – pristanišče	1
	7004	Marikultura	4

Pokritost z vrsto namenske rabe prostora

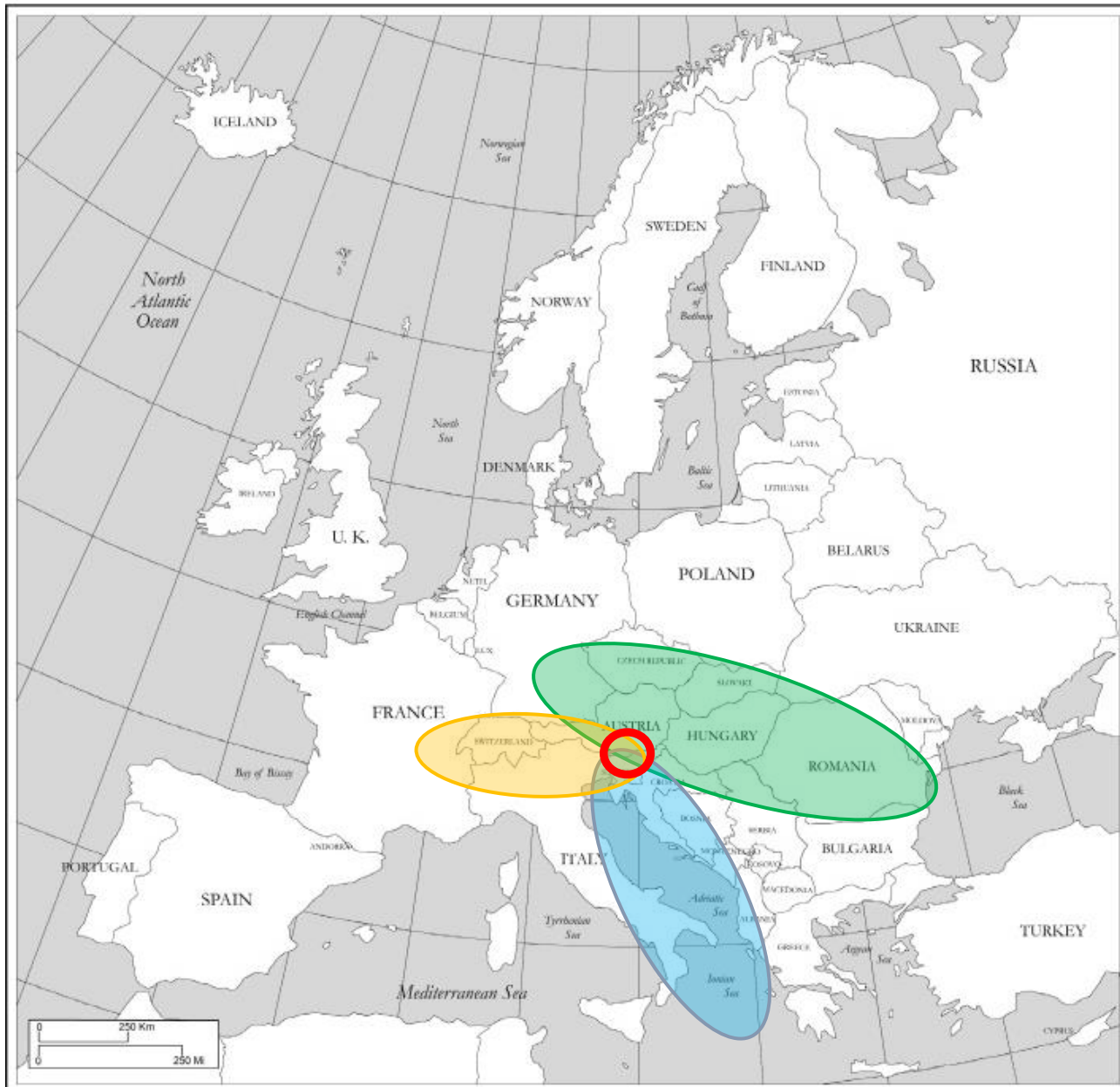
Vrsta namenske rabe	Ocena (1 do 4)
Celinske vode	4
Centralne dejavnosti - druga območja	1
Ceste in cestne površine	1
Gospodarske cone	1
Gozdna zemljišča	4
Industrijska območja	1
Kmetijska zemljišča 1.ktg / Najboljša kmetijska zemljišča / Obm. kmetijskih zemljišč - prvo območje	2
Kmetijska zemljišča 2.ktg / Kmetijska zemljišča / Druga kmetijska zemljišča / Območje kmetijskih zemljišč - drugo območje	3
Mešano območje	2
Območje energetske infrastrukture	1
Območje komunikacijske infrastrukture	2

Območje letališča	1
Območja okoljske infrastrukture	2
Območje stanovanj	2
Območja storitvenih, proizvodnih in trgovinskih dejavnosti	1
Območje vodne infrastrukture	3
Območje za oskrbo s plinom	2
Območje za oskrbo z električno energijo	2
Območje za potrebe obrambe	3
Območje za potrebe varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami	3
Območja za čiščenje vode	2
Območje železniških postaj	1
Območje eno in dvostanovanjskih stavb	2
Območje gozdov	4
Območje intenzivne kmetijske proizvodnje	2
Območje kmetijskih zemljišč	3
Območje nadzemnega pridobivalnega prostora	1
Območje površinskih voda	4
Območje prometne infrastrukture	1
Območje urbanih središč / Urbane površine	1
Območje večstanovanjskih stavb	2
Območje vzgoje in izobraževanja	2
Območje odlaganja odpadkov	2
Območja centralnih dejavnosti / območje centralnih dejavnosti in stanovanja	1
Ostala območja	2
Ostale prometne površine	1
Parki	4
Pokopališča	2
Površine drugih območij	2
Površine nadzemnega pridobivalnega prostora / Območje mineralnih surovin / Pridobivanje rudnin	1
Površine podeželskega naselja	3
Površine razpršene poselitve	3
Površine z objekti za kmetijsko proizvodnjo	2
Površine za industrijo	1
Površine za oddih, rekreacijo in šport /Območja za šport in rekreacijo	3
Površine za turizem	3
Proizvodna območja – druga	1
Stanovanjske površine / Območje za stanovanja	2
Stanovanjske površine za posebne namene	2
Zelene površine - druge urejene / Območje za zelene površine	4
Športni centri	2
Železnice - Površine železnic	1
Morje - vodno zemljišče	4
Morje – pristanišča	1
Morje – sidrišče	2
Morje- plovbni koridor	2
Morje - marikultura	3

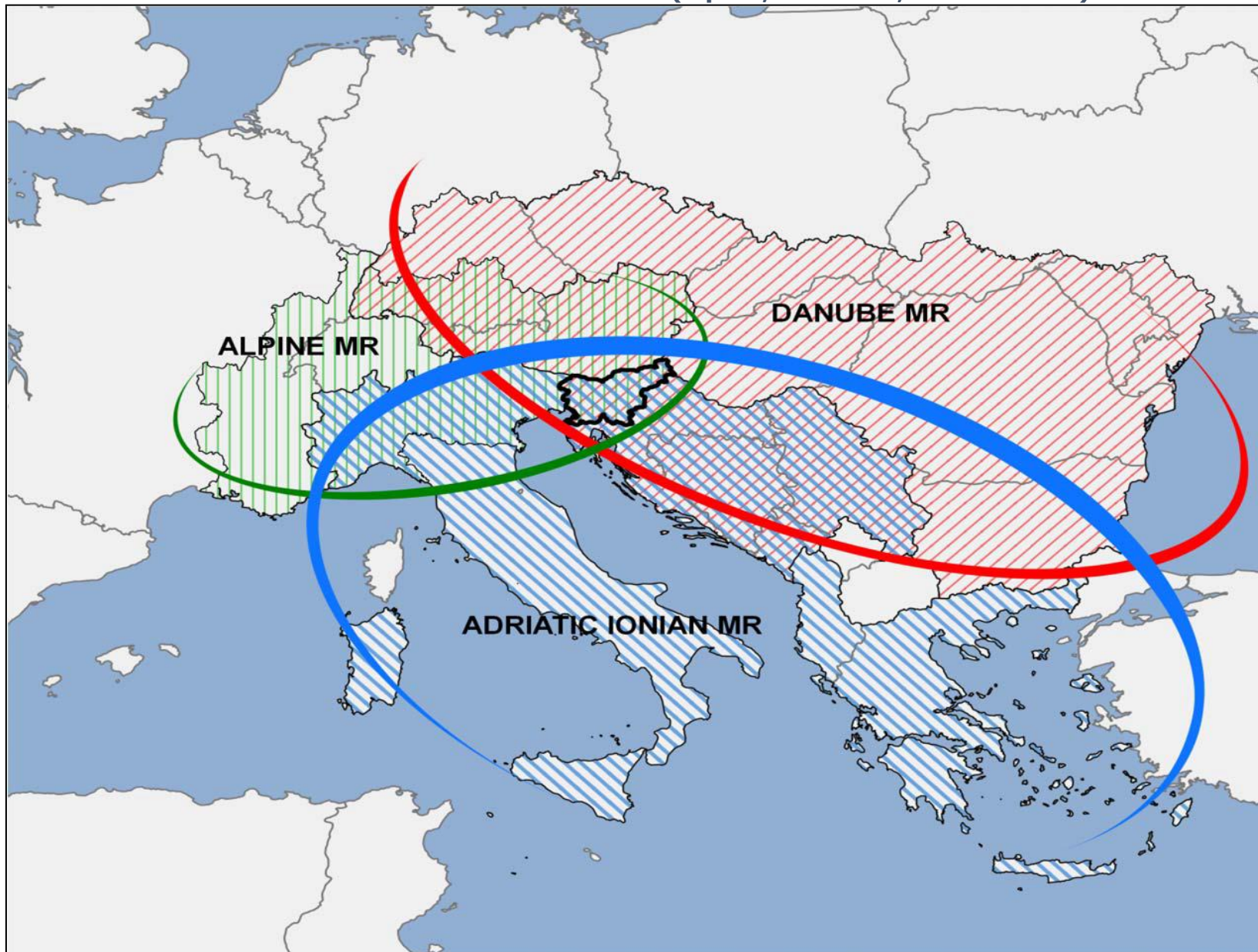
GRAFIČNE PRILOGE

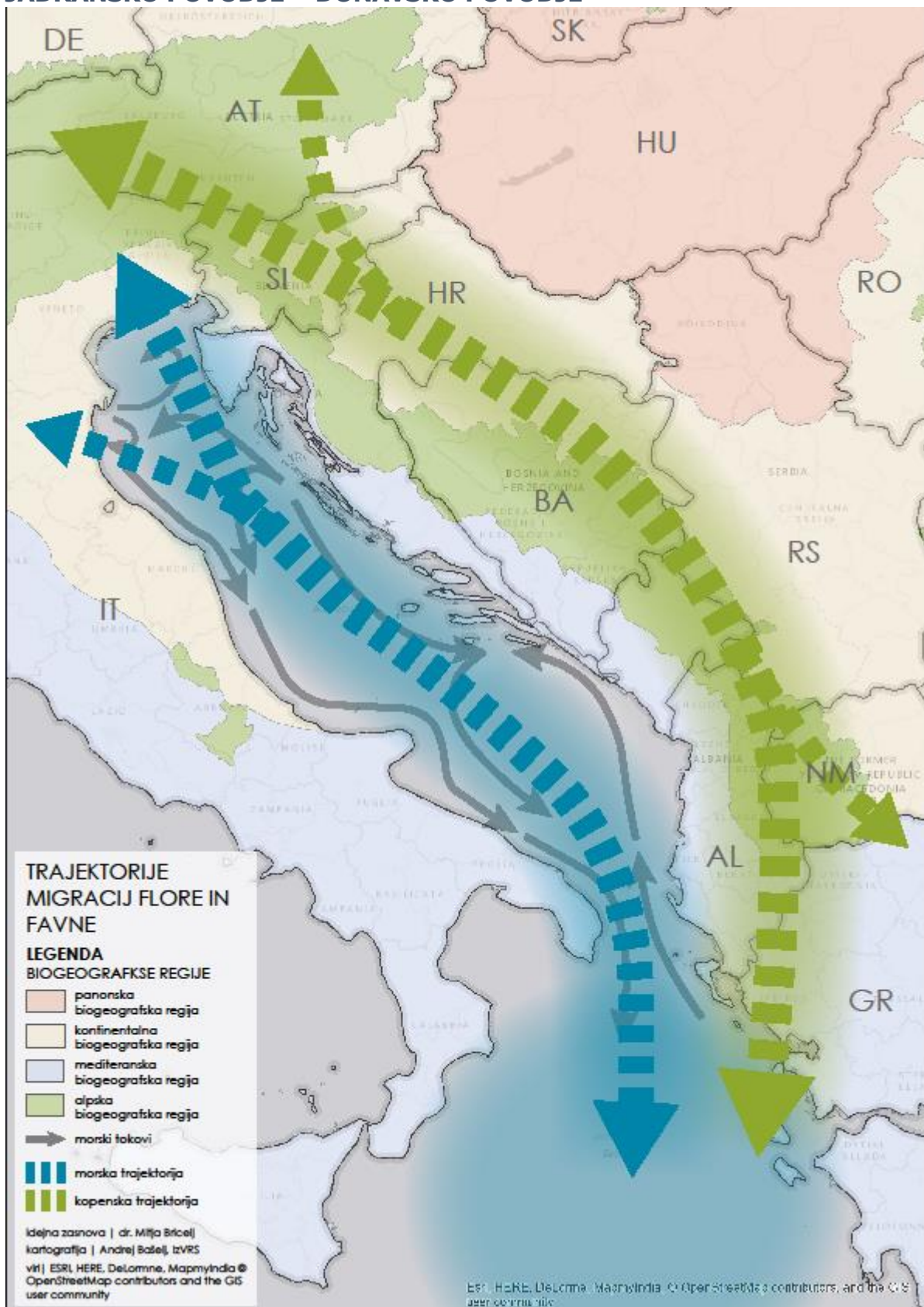
GRAFIČNA PRILOGA 1: MAKROREGIJE (Alpska, Donavska, Mediteranska)

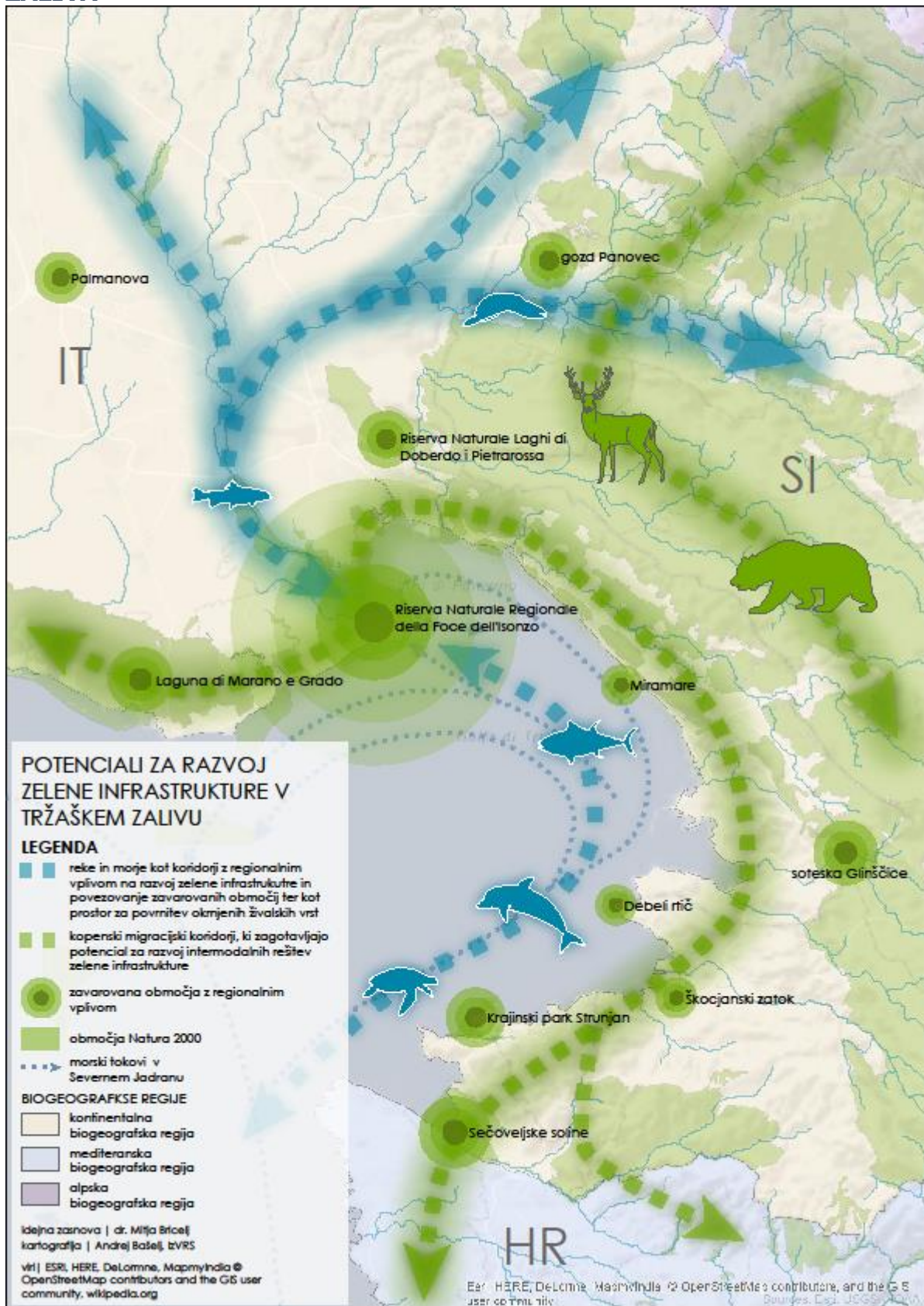
GRAFIČNA PRILOGA 2: PRESEČIŠČE EU MAKROREGIJ (Alpska, Donavska, Mediteranska) NA OBMOČJU REPUBLIKE SLOVENIJE

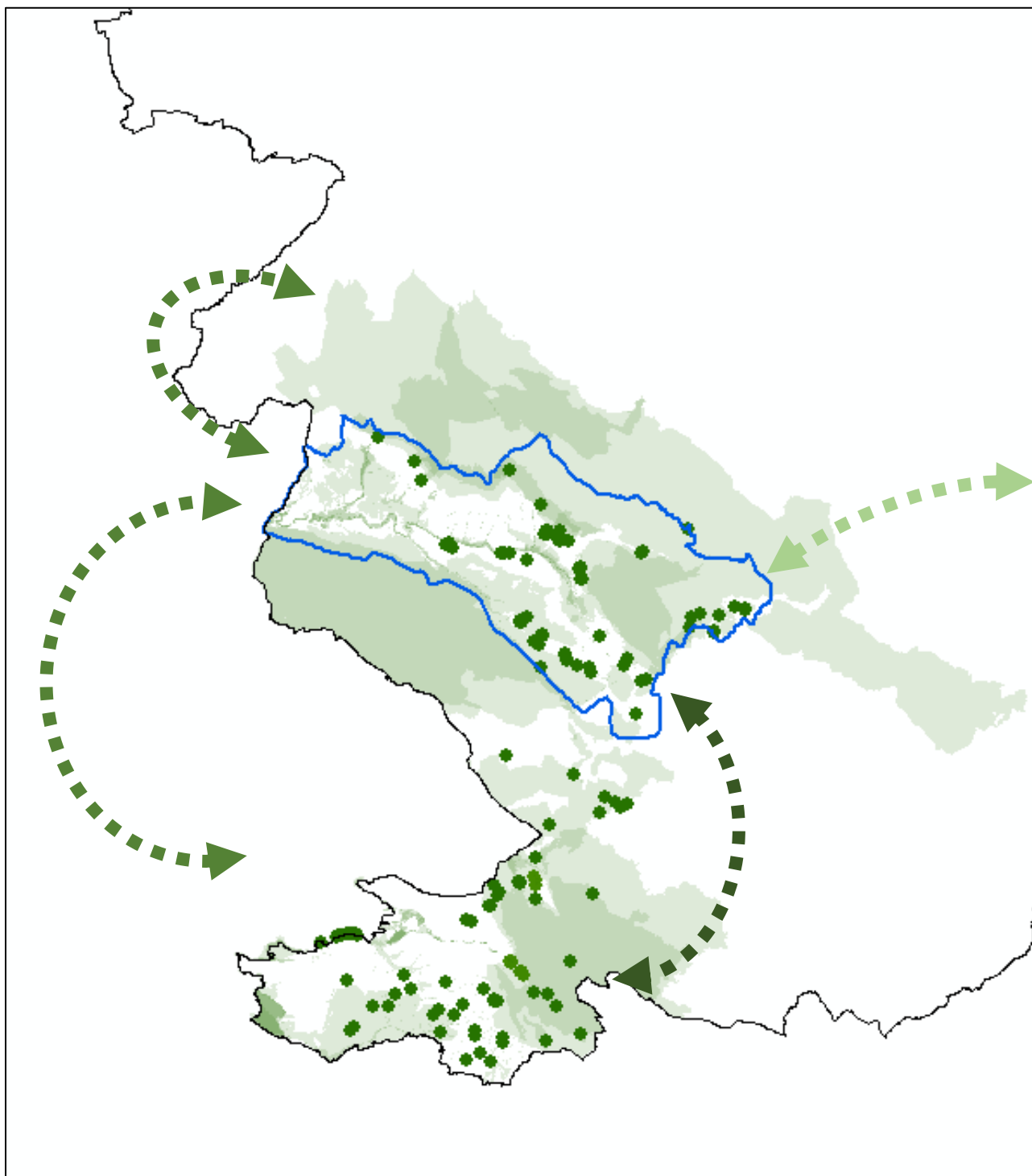
**GRAFIČNA PRILOGA 3: MAKRO RAVEN – ZELENI IN MODRI KORIDORJI
JADRANSKO POVODJE – DONAVSKO POVODJE**

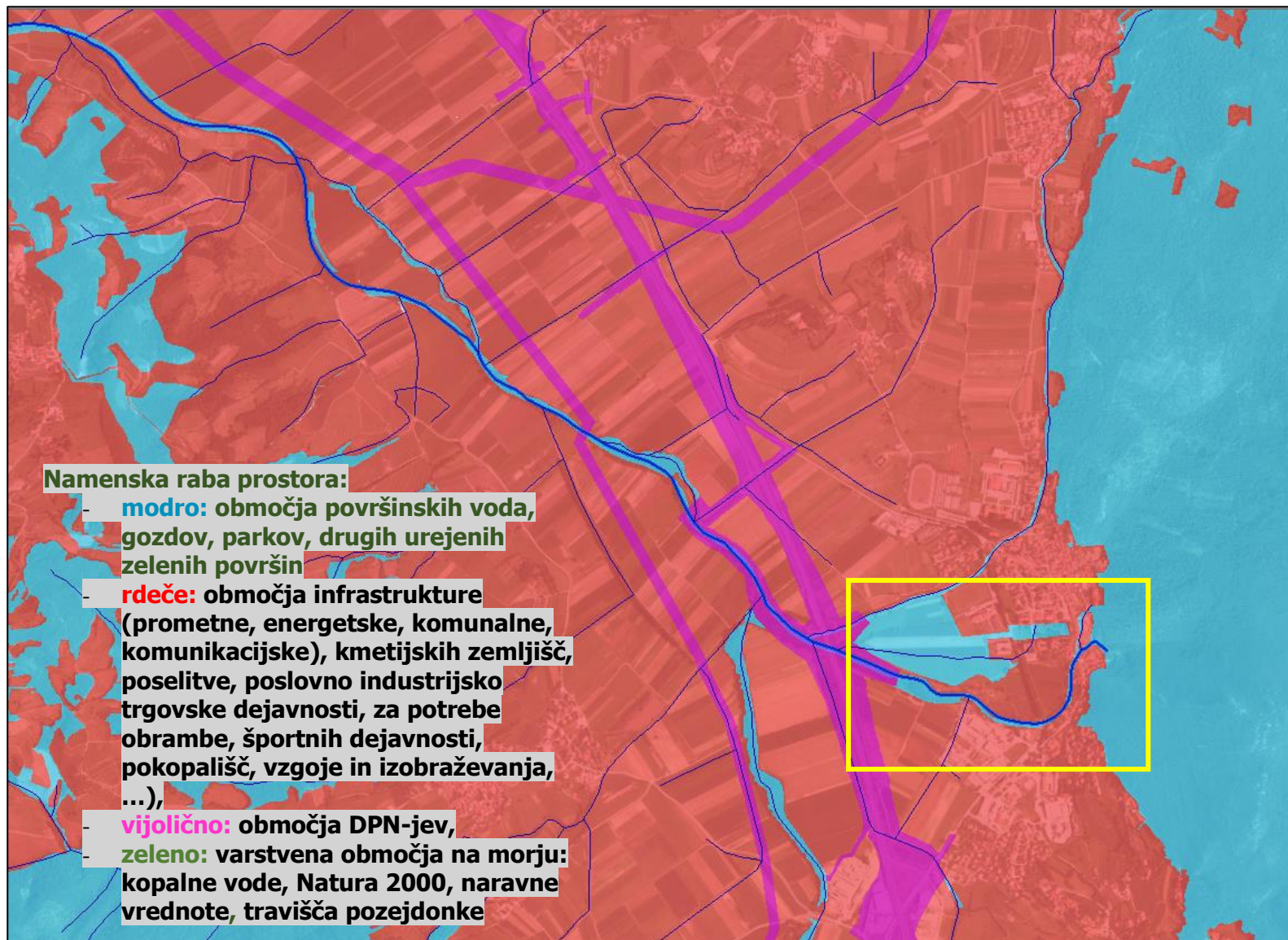
GRAFIČNA PRILOGA 4: ZELENİ POTENCIAL IN KORIDORJI TREH MAKRO REGIJ (Alpska, Donavska, Mediteranska) NA OBMOČJU TRŽAŠKEGA ZALIVA

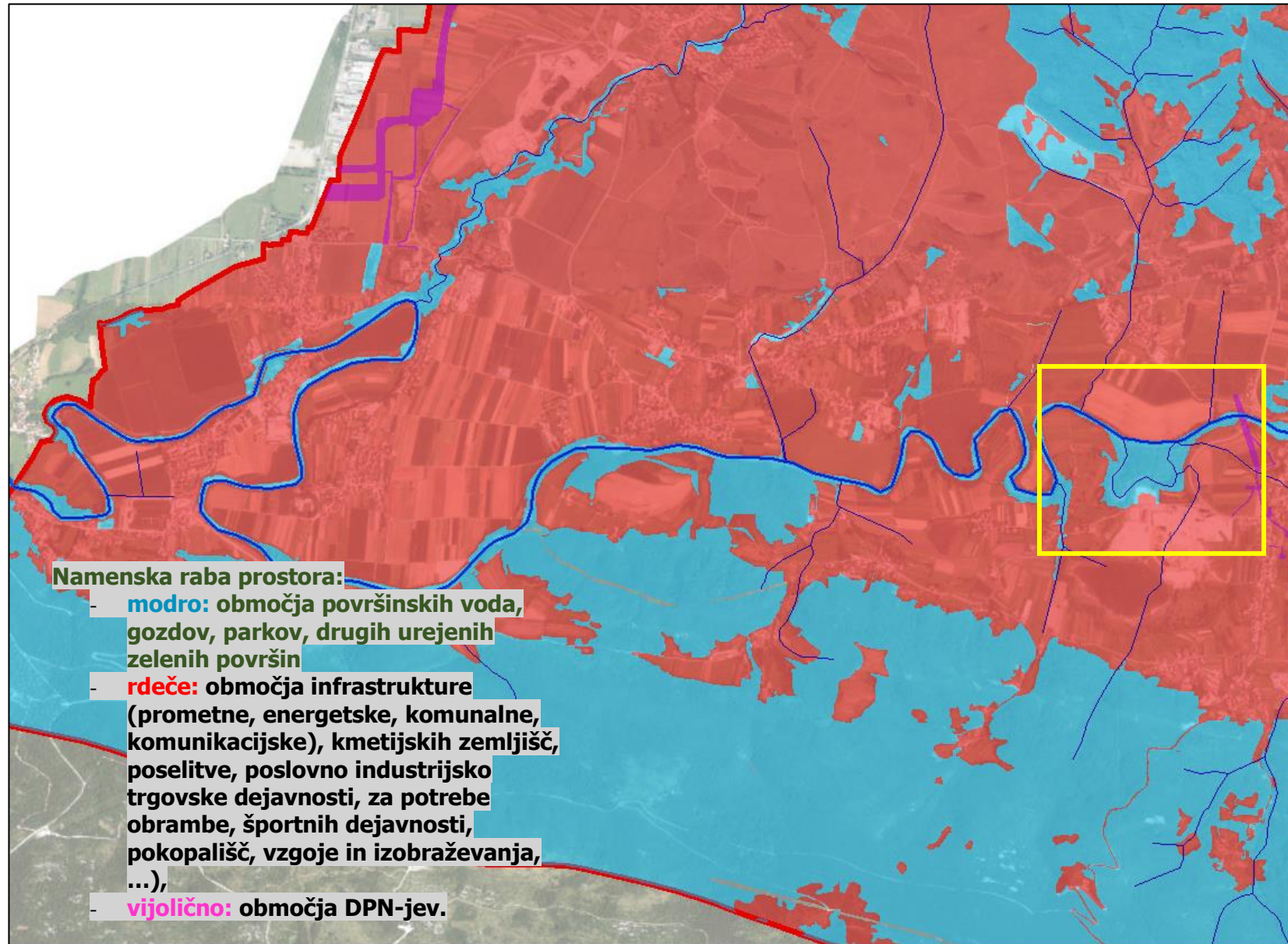
GRAFIČNA PRILOGA 5: MEZO ČEZMEJNA RAVEN ZELENE INFRASTRUKTURE (ČEZMEJNIH KORIDORJEV) IN MEZO NACIONALNA RAVEN ZELENE INFRASTRUKTURE V POREČJU VIPAVE

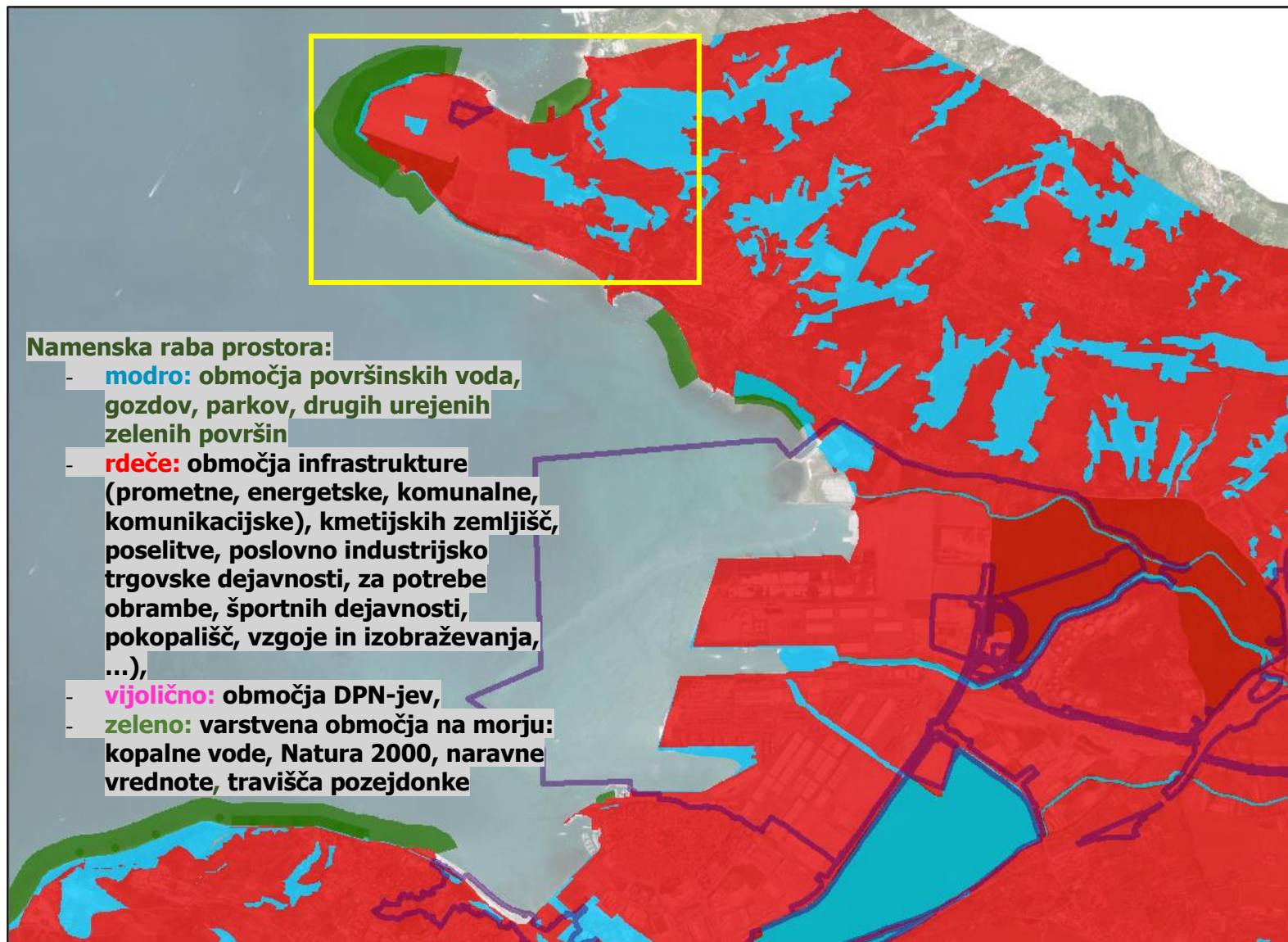
GRAFIČNA PRILOGA 6: MIKRO RAVEN – PREPOZNAVANJE IN UMEŠČANJE ZELENE INFRASTRUKTURE V PROSTOR NA OBMOČJU OBČINE VIPAVA V POREČJU VIPAVE

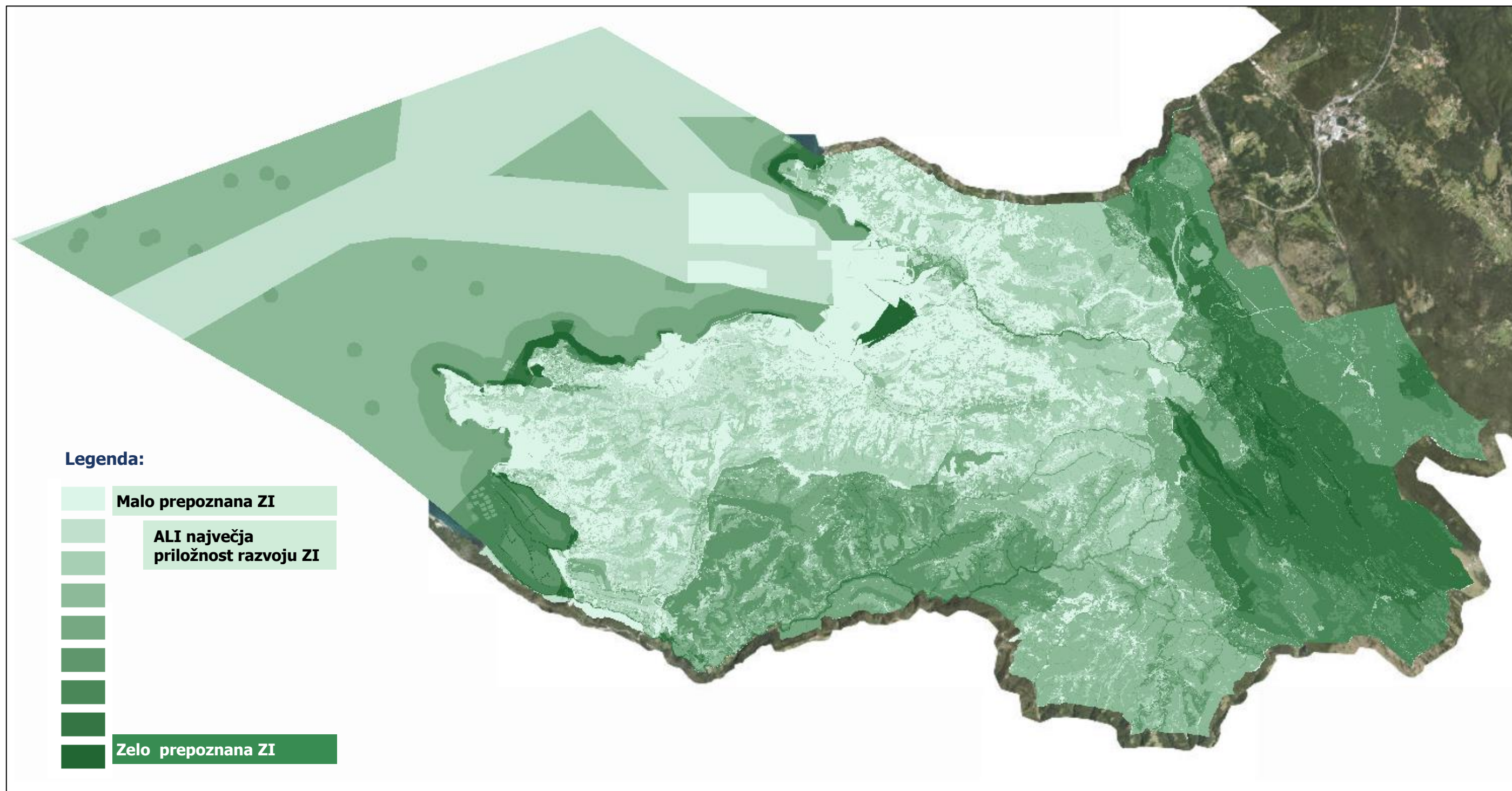
GRAFIČNA PRILOGA 7: MIKRO RAVEN – PREPOZNAVANJE IN UMEŠČANJE ZELENE INFRASTRUKTURE V PROSTOR NA OBMOČJU OBČINE MIREN-KOSTANJEVICA V POREČJU VIPAVE

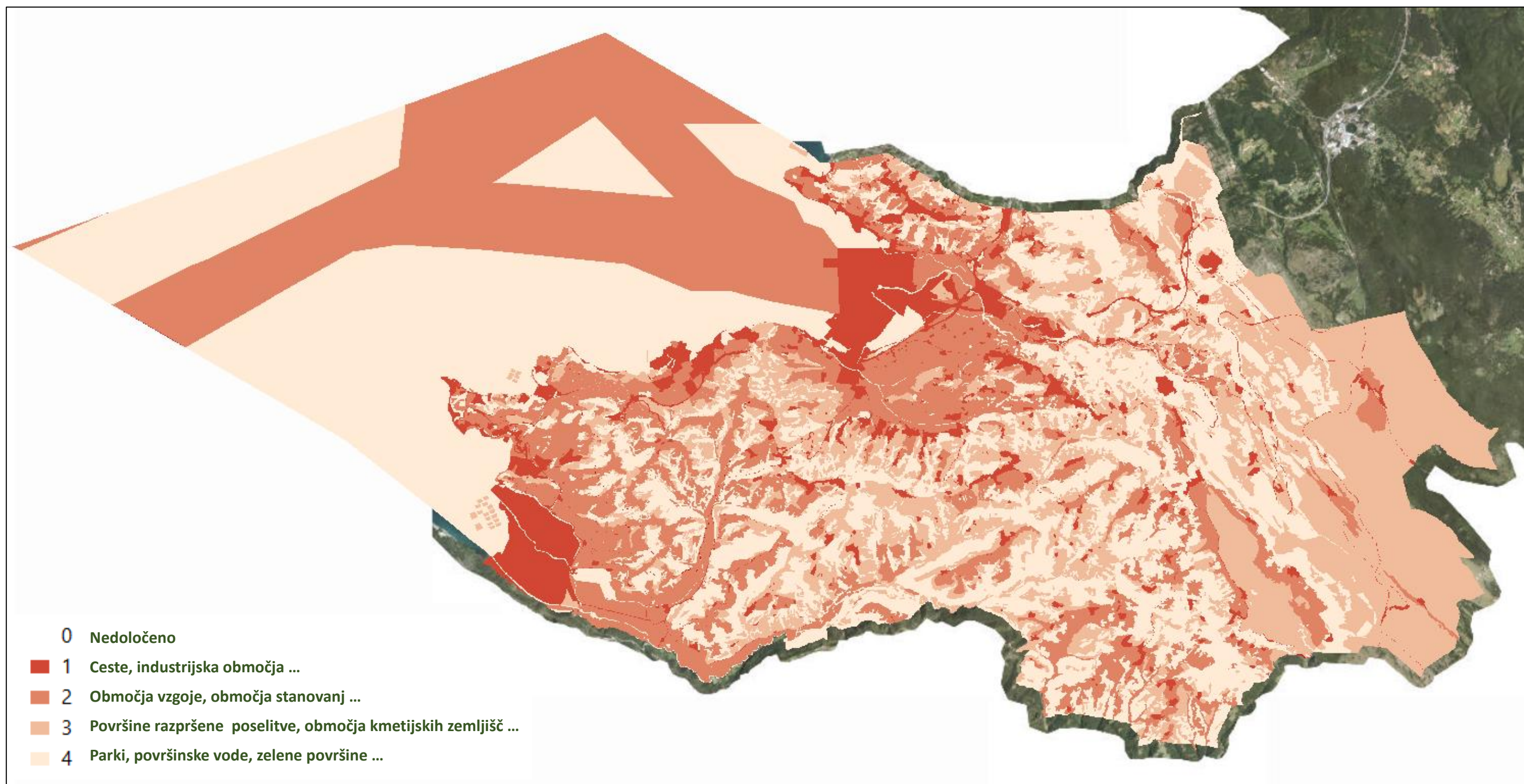

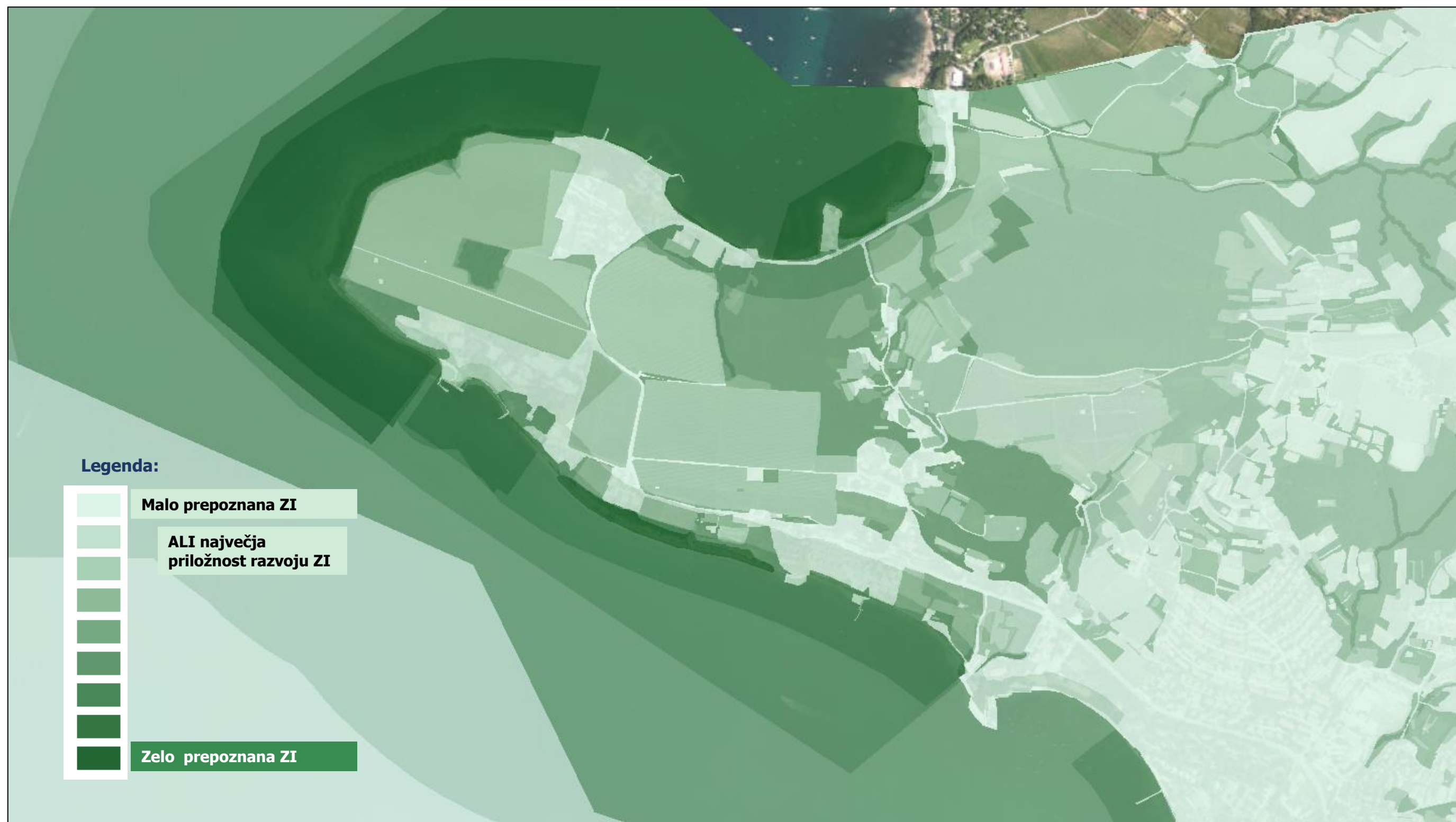
GRAFIČNA PRILOGA 8: MIKRO RAVEN – PREPOZNAVANJE IN UMEŠČANJE ZELENE INFRASTRUKTURE V PROSTOR NA OBMOČJU OBČINE ANKARAN V JADRANSKEM POVODJU

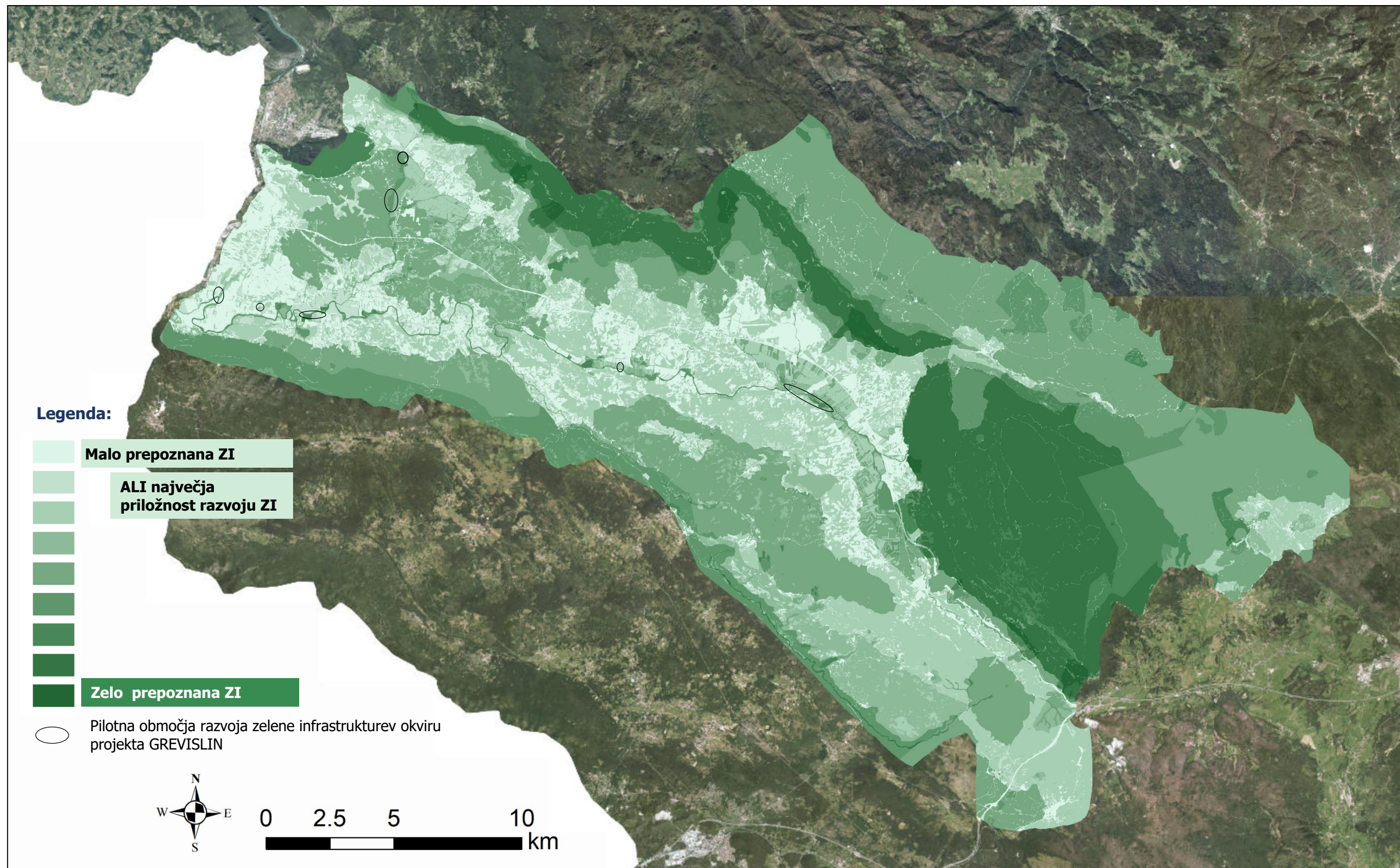

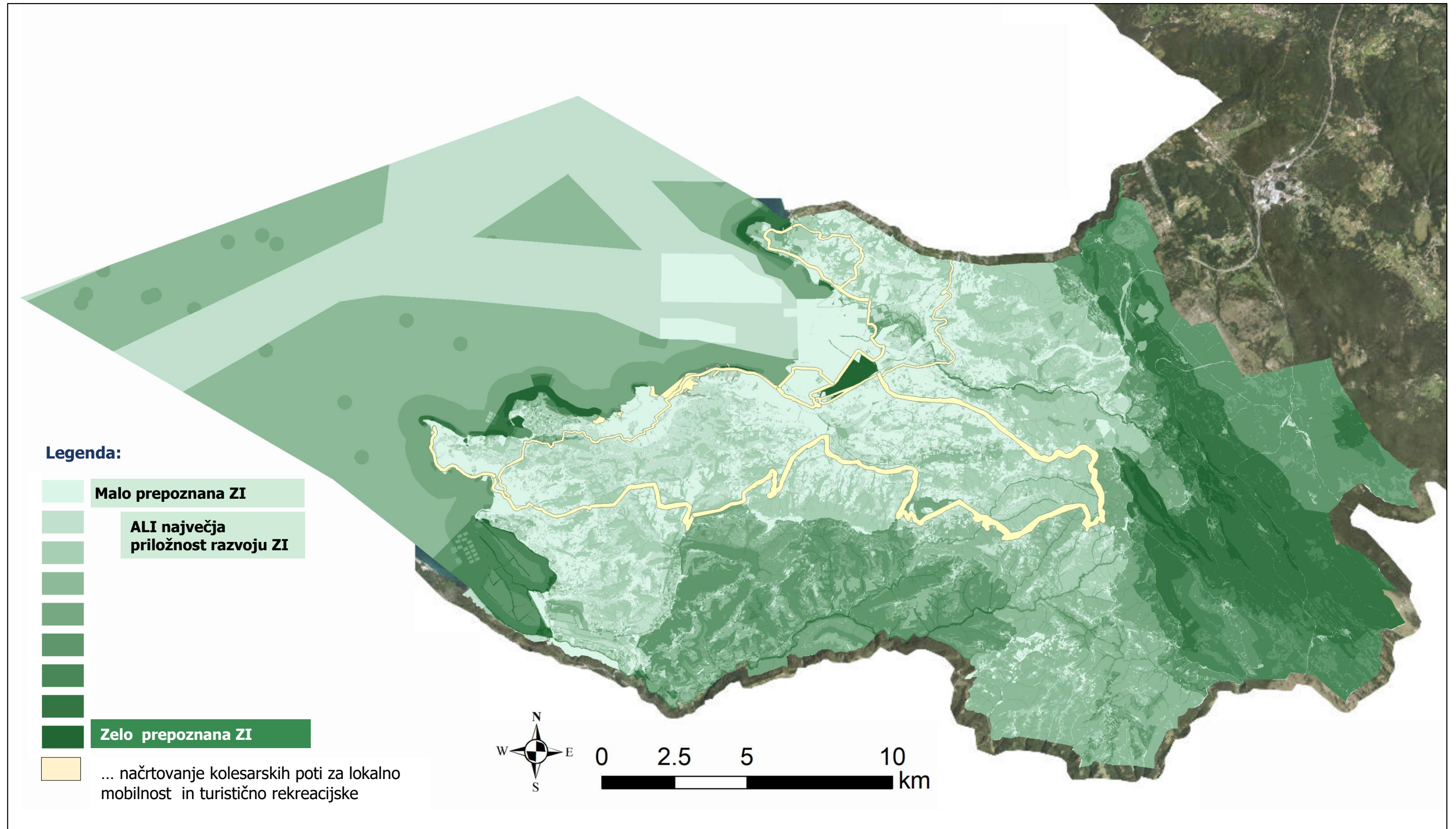
GRAFIČNA PRILOGA 12: PROSTORSKE OMEJITVE ZA UMEŠČANJE ZELENE INFRASTRUKTURE - MIKRO RAVEN OBČINA ANKARAN (DEBELI RTIČ)

GRAFIČNA PRILOGA 13: PREPOZNAVANJE ZELENE INFRASTRUKTURE Z METODOLOGIJO NA MEZO RAVNI POREČJA VIPAVE

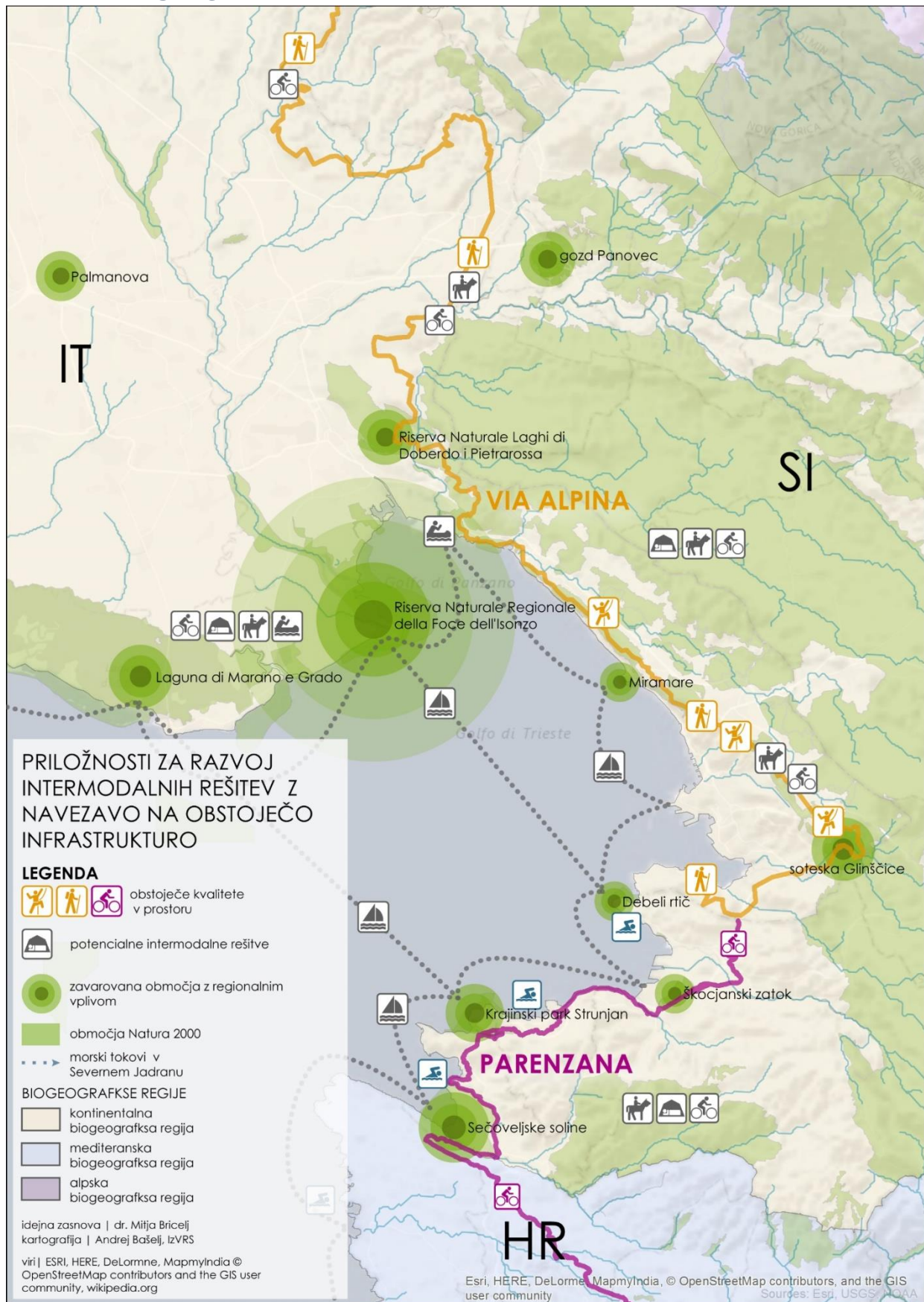
GRAFIČNA PRILOGA 14: POVEZAVA ZELENE INFRASTRUKTURE OBALA-ZALEDJE NA MEZO RAVNI SLOVENSKE OBALE

GRAFIČNA PRILOGA 15: EKOSISTEMSKE STORITVE NA MEZO ČEZMEJNI RAVNI TRŽAŠKEGA ZALIVA

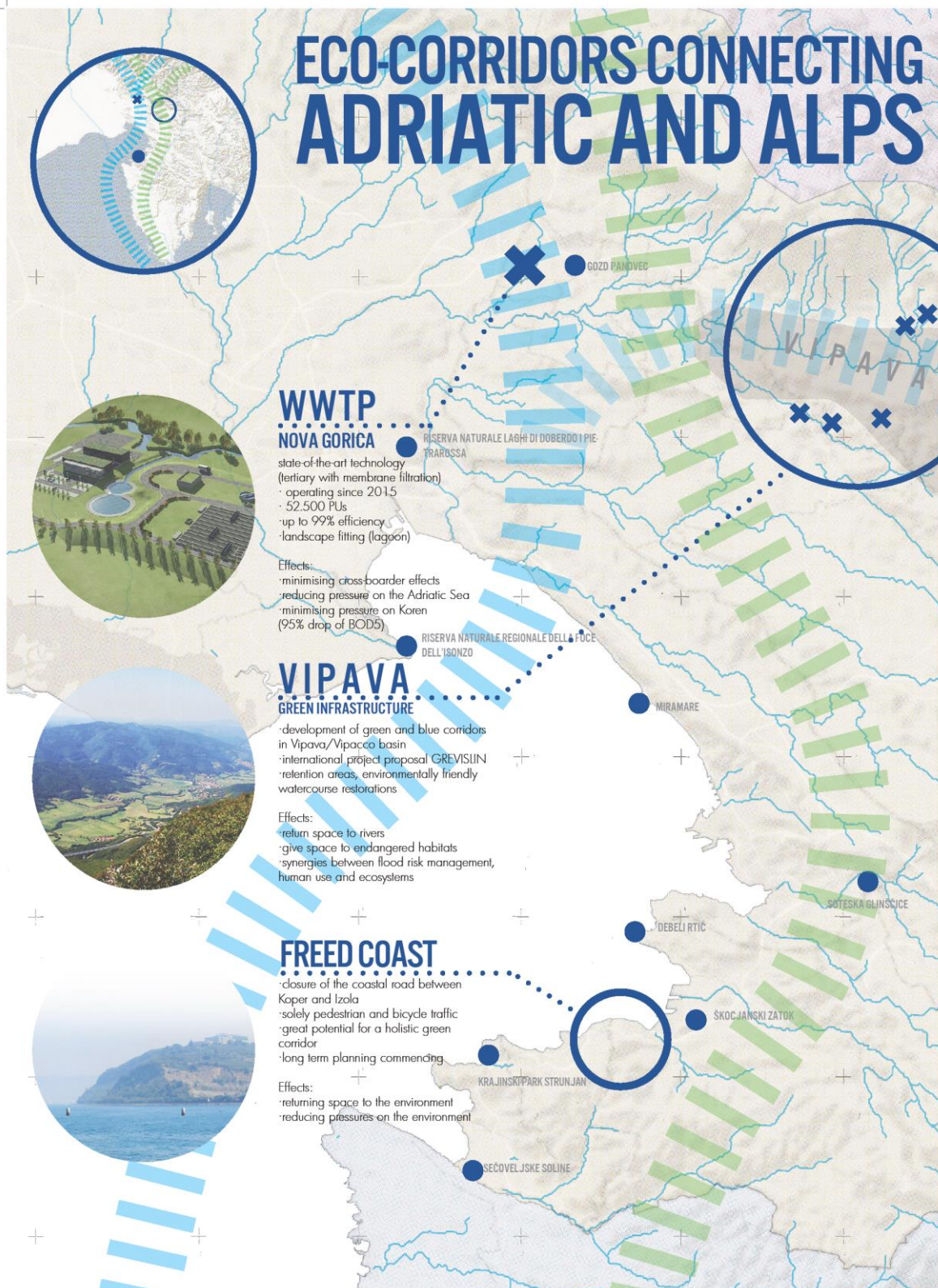

GRAFIČNA PRILOGA 16: EKOSISTEMSKE STORITVE NA MEZO ČEZMEJNI RAVNI TRŽAŠKEGA ZALIVA

GRAFIČNA PRILOGA 17: POSTER - MEZO ČEZMEJNA RAVEN ZELENE INFRASTRUKTURE (MEDNARODNE KONFERENCE IN DELAVNICE)

GRAFIČNA PRILOGA 18: POSTER - MEZO ČEZMEJNA RAVEN ZELENE INFRASTRUKTURE (MEDNARODNE KONFERENCE IN DELAVNICE)

FREED COAST

PROTECTED AREAS OF SLOVENIAN COAST

- establishing a new nature park at Debeli rtič
- 34 % of Slovene coastline under some form of protection (Nature parks, Natura2000 sites, nature reserves etc.)
- only 25% of Slovene coastline in "natural state"
- finding synergies between protecting the environment, cultural heritage (traditional salt production), sustainable use and human health

FREED COAST POTENTIAL

- expanding public green spaces
- connecting coastal urban areas and promoting non-motorised mobility
- rethinking brownfield area at Ruda and connecting it with the Izola General Hospital
- potential area for rehabilitation centre integrated with recreational and archeological park
- spatially promoting the healthy way of life

